

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ

VYDÁVÁ

PŘÍSPĚNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM,
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA
NEP., OUČINKUJÍCÍ SPOLUOD NÁRODNÍHO MUSEUM
atd.

DRUHÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Svazek čtvrtý.

V Praze.

Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny, řízením synů Bohumila Haase,
za faktora J. V. Žáka.

1 8 4 9.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

Pojednání.

Oratio in Coena Domini,

quam habuit

Reverendissimus Dominus

Franciscus Dittrich,

S. M. E. Canonicus etc.

Anno 1849.

In medio . . . lignum vitae, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, et folia ligni ad sanitatem gentium.

Sane mirabile hoc lignum, quod Propheta Dei viderat in coelesti Jerusalem, in medio nostri erectum et plantatum venerabundi miramur; haec enim plantatio mystica, fructum germinans vitalem, nos festo hodierno ad pedes altaris congregat, spe plenos, nos fructuum benedictionis, gentesque sanitatis promissae de novo participes esse futuros. Quamvis autem Fides de veritate et realitate excelsi hujus mysterii nobis evidenter persuadeat: dubium tamen praecordiis nostris praesentia obtrudit, num lignum illud non defecerit laudato per Vatem S. effectu. Undique enim disperso per orbem *fructu coelesti*, atque *arbore vitae* ramos suos per omnes mundi plagas diffundente: ubi, quaeso, celebratam deprehendimus *gentium sanitatem*?

Oculo simplici circumspicientes, et dierum nostrorum eventus perlustrantes, nonne quolibet historiae no-

vissimae folio abominandis characteribus impressum animadvertimus Domini dictum? *Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem; erant enim eorum opera mala.*¹⁾ —

Paucis itaque 1. de fructibus hujus mysterii ipsis, 2. de causis defectus eorum, et 3. de damno supplendo disserere liceat.

1. Ante lignum vitae ostendit Angelus Vati nostro fluvium aquae vivae, splendidum tamquam crystallum, arborem vitae irrigantem, illius symbolum aquae, cui soli vis medica inest et vigor salutaris membra Corporis Christi putredine corrupta sanandi, quae profluit e pelvi repleta sanguine Christi, cujus gratiarum fontis creationem hodiernae diei festum solenniter concelebrat.²⁾

Christus enim hodie ab aqua, qua pedes humili caritate lavat, se tollit ad vinum, *quod laetificat cor hominis*, et accipiens vinum corpus reficiens mutat in sanguinem animum confirmantem; atque adeo arborem vitae nuper incarnatus de Spiritu Sancto erexit, immortalitatisque fructus hodie distribuit, restituens lignum paradisi. Homo nimirum infans aeterni Patris per *Baptismum* receptus, et ut membrum vivum sanumque Corpori Christi illigatus — post per *Confirmationem* unctus rex pro oeconomia physico — spirituali propria, unctus naturae sacerdos pro sui ipsius et universae creaturae sacrificio, unctus propheta, ad praesagienda verbo factoque bona ventura — per *Eucharistiam* demum transmutatur quasi in Excelsi filium, cibi divini participem, Christi naturam induentem, per transsubstantiationem mysticam carnem Christi effectum, per traditionem reciprocam intime Jesu unitum. Hanc sententiam praeclare comprobatur S. Episcopus Hipponensis docens: „*Qui vivere volunt in spiritu Christi, unum*

1) Joan. 3, 19. 2) Apoc. 22, 1.

cum Christo corpus fiant oportet; nam corpus Christi solum vivit de spiritu Christi.“ 1) — Et S. Franciscus Salesius, qui mystica raptus extasi de communicantibus asserit: „*Sentiunt enim, quod Christus se diffundit per omnes partes spiritus et corporis. Jesum enim habent in cerebro, in corde, in pectore, in oculis, in manibus, in lingua et auribus et pedibus. Ipse disponit, mundat omnia, mortificat omnia, vivificat omnia: Ipse amat corde, intelligit cerebro, animat pectore, videt oculis, loquitur lingua: Ipse omnia in omnibus agit. Tunc vivimus nos, sed non ipsi, sed Christus vivit in nobis.*“ Quales autem e tali concorporatione coelesti fruges nascantur, propius innuit S. Laurentius Justinianus affirmans: „*Lingua humana non valet edicere, quam uberi fructus resultent e sacro hoc mysterio — peccator reconciliatur Deo, justus fit justior — remittuntur crimina, abscinditur scelus, virtus augetur merita cumulantur, superantur desideria diabolica.*“

Et harmonico plane cum Apocalypsi scrutinio S. Doctor angelicus duodecim varii generis fructus miseriae humanae medentes enucleans, triplicem Adamidum perniciem recenset, cujus speciem primam videt in vinculis culpae cum Vate regio ingemiscente: *Quia funes peccatorum circumplexi sunt nos* 2) — *sedentes in tenebris et in umbra mortis, vinctos in mendicitate et ferro* 3) — alteram in gratiae defectu: *quoniam anima nostra sicut terra sine aqua, et imperfectum nostrum viderunt oculi Dei* 4) — tertiam denique in mortis tormento Psalmista lugente: *Circumdederunt me dolores mortis, et torrentes iniquitatis conturbaverunt me;* 5) et ut lamentatur antiquus patientiae heros: *ad nihilum redacti sunt omnes artus nostri spirituales.* 6) Hujus autem perniciiei depellendae praesidium

1) S. Aug. 2) Ps. 118, 61. 3) 106, 10. 4) Ps. 118, 16. 5) Ps. 17, 6. 6) Job. 16, 8.

ostendit symbolum angeli Azariae, remedium Tobiae suadentis: *Cordis (nimirum piscis) particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus daemoniorum.*¹⁾ Jam hoc cordis frustulum declarante *S. Thoma*, nil aliud est, nisi Corporis Dominici particula, quae carboni cordis amantis imposita quemeumque daemonem fugat. Hinc ecclesia in sacra Synaxi antidotum efficax agnoscens precatur: „*Da nobis, quaesumus Domine, vitiorum nostrorum flammam extinguere, qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare;*“ et sacrosancti Sacramenti fructuum memor eam grate celebrat tamquam *vitiorum nostrorum evacuationem, concupiscentiae et libidinis exterminium, motuum nostrorum tam carnalium, quam spiritualium perfectam quietationem.*

2. In causas vero defectus frugum illarum coelestium inquirentibus nobis praesentia commonstrat tria potissimum monstra vastantia in Domini agrum immissa, *ingeniorum nimirum arrogantiam, rerum terrenarum studium, et defectum caritatis.*

a) Plurimos enim, prohdolor! iis adnumerare oportet, quorum oculos, teste Isaia, *obcoecavit Dominus, et aures obduravit*, ita ut „*cinis sit cor eorum, et terra supervacua (vana) spes eorum, et luto vilior vita eorum.*“²⁾ Obliviscuntur populi minas Salvatoris adseverentis: *Qui non crediderit, condemnabitur, et propter hoc venit ira Domini super filios incredulitatis,*³⁾ non ponderant severum Apostoli effatum iudicium coeleste annuntiantis. „*Timidis et incredulis — et fornicatoribus — et omnibus mendacibus: pars illorum erit in stagno ardenti, sulphure et igne: quod est mors secunda.*

Saeculum illustratione triumphat, aevi maturitate gloriatur, aetatem nostram luminis aeram appellat: quem

1) Tob. 6, 7. 2) Sap. 15, 10. 3) Matth. 16, 16. 4) Apoc. 21, 5.

vero animum pium non subit effectus peccati originalis: *Et aperti sunt oculi eorum?* Immo aperti sunt oculi eorum, et intuentur glebam, quam pedibus calcant — aperti sunt oculi corporis, obscuratis oculis animi — aperti sunt oculi eorum ad agendas concupiscentiae radices, receperunt lumen externum evanescente lumine interno.

Ingemiscientes inde novissimis temporibus insolentius se efferentem videmus immensam spirituum superbiam, de qua Sapiens dicit: *Abominatio Domini est omnis arrogantia — et ante ruinam exaltabitur spiritus.* 1) Videmus, inquam, superbiam improbae autapotheosi immersam, atque inde omnis generis auctoritati resistantem non solum omne desiderium coeleste, sed et omnem perdere sensum nobiliorem. Videmus inde horridam ingravescere incredulitatem, quae non singula tantum dogmata, sed omnem religionem aspernat, et contra quamcunque vastantia dirigit arma. Videmus hujus comitatum nefandum, irruentem praeter modum morum corruptionem, libidinum servitutem, Veritatis contemptum; immo novam animadvertimus artem, injuriam vestiendi habitu juris, scelusque ornandi velamine boni.

b) Nascitur ex hoc spiritus humani tumore alterum frugum coelestium exitium, ex parte innutum, rerum scilicet terrenarum studium, quod animos terrestres deorsum trahit. Causam vero defectus sensus coelestis docet Propheta: „*Quia omnis, inquit, qui uvae comedit amaras, obstupescunt dentes ejus.*“ 2) Uvae autem amarae testante S. Gregorio peccatum significant; *Istud enim, ait, est fructus acidus et immaturus, quia, qui sese praesentis vitae deliciis satiare adlaborat fructus ante tempus aptum comedere properat: et sic animi sensus obstupescunt, ita, ut non amplius sustinere valeant spirituale. Animalis enim non capit ea,*

1) Proverb. 16, 5. 15 2) Jerem. 31, 30.

quae sunt spiritus Dei“ 1) ille nimirum, qui effrenato animae suae agitatur desiderio. 2) Utinam amatores cibi, quo filius vescebatur prodigus, utinam carnis voluptatibus immersi *gustarent et viderent, quam suavis sit Dominus*, 3) et *quam dulcis fructus ejus gutturi nostro!* 4) utinam ad coenam nuptialem paratam ab Oeconomo divino accederent decenter parati, ibique nobiliorrem reddere gustum suum, et abstinere discerent in posterum a nutrimento porcorum, quo anima, corporis terreni domina coelitus orta, satiari nequit. Imo certe accedant, probent, iterent, perpendant, adorent, implorent — et mox immutatas et quasi transsubstantiatas propensiones suas sentient.

c) Imprimis autem arboris vitae fructibus nos intercludit defectus Caritatis, qui mentes exinanit, Christianismum nota characteristicam privat, vincula Corporis Christi solvit, ordinem quemcunque diruit, pacem civitatum disturbat, qui seditiones, furta, latrocinia, bella, caedes, sacrilegia, et alia his similia flagitia provocat, quibus idea divina de societatis humanae beatitudine vera corrumpitur ac depravatur — „*quoniam abundavit iniquitas, ut S. Evangelista congueritur, ubi refri-gescit caritas multorum.*“ 5)

Per omnia enim corda „*frigidus flavit aquilo ventus, adstipulatur Ecclesiasticus, super omnem congregationem requiescit, sicut lorica induit se aquis, et exurit desertum, et extinguunt viride.*“ 6)

Eheu! quam longé aliam praeberent haec omnia faciem, si sanctificantis Corporis Christi effectus in genus electum, sed reprobum diligentius fervidiusque perpendenterentur! Quod naturae sol, quod corpori cor, id societati Eucharistia; quam S. Bonaventura *fundamen-*

1) 1. Cor. 2, 14. 2) Augustin. 3) Ps. 33. 4) Cant. Cant. 2, 3.

5) Matth. 24, 12. 6) Eccl. 43, 22.

tum ecclesiae, societatis basin, Christianismi principium vitale praedicat.

3) Admiremur itaque mirabile Caritatis Crucifixae institutum, veneremur in eo fidei centrum, revereamur pacis fundamentum, et agnoscamus tandem in eo unicum salutis dirutae remedium, unicum damni sarcindi subsidium.

Et nunc reges intelligite — erudimini qui iudicatis terram — et attendite populi, propheta regius omnibus acclamat societatis humanae membris in conspectu turbinis aevi. Inveniantur nova systemata, componantur codices, immutentur leges: temporis vulnera forsitan tegentur, medicamentis palliatis obvolventur — radicitus minime sanabuntur. Ecce illum, qui dixit: Ego sum via — sum Veritas et Vita! Apud Eum quaerant principes sapientiam, nationes agitatae pacem, legislatores prudentiam, antistites firmitatem, subditi salutem, apud Ipsum omnes Ecclesiae status lumen et robur.

Sed heu! quaerimus aquam de cisternis, negligentes fontem aquae vivae, quae de ara largissime scaturit. Cognovimus jam remedium, agnovimus medicum — superest, ut et dispensatores arcani coelestis, administratores mysteriorum Christi spectemus. Si sacrosancto Sacramento omnem salutis vim contineri, si pacis et felicitatis largum esse fontem perspeximus; imo si *Timotheus Hierosolymitanus ss. Missae sacrificium mundum praeservasse affirmat, quin per iram divinam propter peccata jam diu deletus sit: abusum ipsius sacrilegum, frequentem sanctitatis ejusdem violationem, praeprimis ex parte sacerdotum, tantarum mundi calamitatum, adeo tristis rerum humanarum aspectus esse causam diffiteri nequimus.*

Proba te, nobis altaris ministris acclamat Dominus, proba te, antequam de pane illo edas, et de calice

bibas, ne iudicium tibi manduces et bibas. Proba te, interroga cor tuum, cognosce semitas tuas, et si via iniquitatis in te est, sacrum transire limen inquinatus ne praesumas, sed confundere coram me de indignitate tua. Verum enim vero, quot ex nobis ea fide, eo candore ad aram accedunt, quem postulat sacrificii sanctitas!

Sal terrae sumus, mediatores inter Christum et populum ejus, qui propitium reddamus iudicem iratum — nos autem ipsi provocamus ad iram! Holocaustum offerimus pro mundi delictis — iidem vero peccatores ascendimus ad aram, blasphemi adsistimus arae, impii ab ara descendimus!

Quomodo, quaeso, ros benedictionis defluet in semina, quae spargimus, in verba, quae pronuntiamus in nomine Jesu, in pastum gregis Christi, quem abnegamus, in munus, ad quod Ille nos vocavit, cui illudimus? — *Hoc facite in meam commemorationem*, mandat Dominus. Heu! quoties subsannamus sanctissimum sanguinem! quoties agapen coelestem torquemus in cibum iudicii! Colossea haec cogitatio nos conterat et confundat.

Revertamur itaque ad nos, nostramque dignitatem excelsam; convertamur e membris Christi contortis et apoplecticis in membra sana a spiritu Christi libere directa; incipientes a nobis dirigamus ceteros; maledicamus sopori, cui indulsimus, et inebriati sanguine Christi procedamus hodie sicut gigantes ad currendam viam: tum alia mox progerminabit generatio Christi caritatis vinculo conjuncta, retrahet Dominus virgam vindictae, cessabunt seditiones, lites et odia, *lignum vitae afferet fructus suos ad sanitatem gentium*, et adimplebuntur inter nos verba divina: *Quaerite primum regnum Dei et justitiam ejus; cetera adjicientur vobis.* Fiat, fiat. Dixi.

O zjevení.

„Doch nehme ich gar kein Bedenken,
unzweideutig zu antworten: Ja, das
moderne Bewusstsein ist atheistisch!“

(Gespräche aus der Gegenwart über Staat
und Kirche II. Aufl. Stuttgart, p. 64.)

Otázka, která nejhloběji zajímá ducha lidského, jižto pořádek mravní buď stojí, nebo padá, jestli otázka o Bohu. Tak daleko zašel duch lidský na vyhlášené cestě osvěty a báдавosti, že již i původce svého zapírá a sám sebe zbožňuje, tápaje tam, kde úpěl před Kristem, v temnostech pohanských! — Od počátku člověčenstva, zvláště pak od času vtělení Syna Božího byli jsou kacířové, již ten již onen článek zjevené pravdy Boží popírající. Za dnů našich však princip Lutrem uvedený, samostatného zpytování a článků víry tvoření dostihl chlumu nejvyššího, ovšem závrativého, a koruny své, bohužel! nechvalné. Křesťanští mudrcové a spisovatelové v Němcích, Francouzsku, i v procitujícím valně Slovanstvu odhalují pravou povahu t. ř. racionalismu, ukazující úskalí, na kterém roztroskotati se musí důsledně sebe nádhernější soustava vědecká, *jediné na rozumu založená* — totiž *pantheism* (všeboženství), které jest tolik co atheismus (bezboženství).

Proti tomuto modernímu kacířství jest nám sluhům církevním, jimž se vědomí církevní ozývá, bojovati; není nám již dokazovati, proč to neb ono učení katolické víry jest pravé a potřebné; nýbrž nám uhájiti jest víru „v osobního, mimo svět viditelný v trojici živoucího Boha,“ nám uhájiti jest princip (základ) veškerého náboženství, že tento osobní Bůh lidem se zjevil, a že toto zjevení v Církvi katolické neomylně se přechovává. Jak mile tento základ položen jest v du-

chu, není třeba obávat se kacířstva; rozum osvicený a tak všestranně vycvičený souvrstníků našich snadno pozná, že napotom veškeré učení katolické souvisí jako články řetězové, a že se musí přijmouti buď vše, buď nic!

Mnoho, ach! přemnoho duchů nakaženo jest jedem pantheismu. Ovšem mezi námi Slovy neozývají se přívrženci tohoto „náboženství pozemského“ tak směle, jako u sousedních Germanů, a Francouzů, *) ale zajisté mnoho mezi osvícenci našimi nalezá tento blud vyznavačů, nebo rozrývající rozum, a bezuzdná rozkošivost dnů našich bezděky taký blud na mysl vtírá k uchláhlení svědomí. — Na nás jest, hleděti cest, po kterých by zbloudilý rozum navrátit se mohl k opuštěné pravdě, nám uloženo, hledati lék časový, zbraň rozumu času příhodnou a vydatnou. Víme, že víra jest darem a milosti Boží, a že syllogismem, ani výmluvností vnutkati se nedá; to však rovně jisto, že často neočekávaným bleskem rozumu obrátí se rozum Šavla v přesvědčenost Pavla, a navrátí se v šik bojovníků katolické pravdy.

Zde chceme položit nástin a pokus, jak by se proti bludu modernímu bojovati mělo. Cesty mohou býti rozdílné. Zápas ten nemůž minouti nás! — Pokoj jest sice sladký; má-li však pokoj ten býti pokličkou netečnosti a lehkomyšlnosti náboženské, nebo bojácné ostýchavosti? Takového pokoje nechceme. — Mezi křesťanstvem a racionalismem, jaký po tři sta let plnil pole Kristovo, nemůž býti ani míru, ani příměří nižádného. Svět musí poznat, pod jakou korouhev bezpečně by se sešikovati měl!

*) V naší literatuře české jediná kniha p. Tomička „První doba člověčenstva“ — na pantheismu založena jest. Slušné úvahy nalezla ve „Mluvnictví a sjevení“ od p. F. Škorpíka, kněze v Moravě; obojí pak knihu srovnal kněz moravský p. K(arel) Š(midek) v pojednání vydaném: „Církev, věda, národnost.“ —

Jediný prostředek, uvésti sjednocenost v mysle pobouřené, Bohu na mnoze odcizené, onu usjednocenost, na kterou apoštol I. Kor. tak snažně doléhá, jest vědecké, ale světlé, zřetelné, jasné vyšetřování u věcech náboženských. Vidouce nepřátelé katolictví, an kněží a učitelové církve svaté vybízejí k rozumskému vyšetřování, a odvolávají se na rozum a přesvědčení, kterak budou moci děle o nich lháti, že jsou nepřátelé filosofie, rozumování, a přirození spolčenci každého despotismu?!

I.

Jestif veliké jmeno v řeči lidské, nejvyšší zvuk duše, nejvyšší pojem rozumu, ozývající se po všech prostorách, po všech časech; od jakživa ozýval se zvuk ten v hlubinách vědomí člověckého. Toto slovo, výraz nejvznešenější idey lidského ducha, podáním od počátku chované, jak mile je zaslechne duše — zableskne v ní paprsek věčné pravdy a v temnostech jejích vzhází den poznání Božího. Jak mile ústa má vyřknou jmeno „Bůh“ — představí se duši věčná, neskončená, nezmiěnná bytnost; první původ a cíl poslední všeho, což jest! — A jak snadno zmocní se myšlénka tato rozumu? Jest nejvznešenější a nejpřirozenější! přebývá v mysli pastýře, jako v mysli mudrce; dítě podivuhodnou učelivostí se jí chápe, a rozum dospělý neustále bádá, nemoha vybádat hlubiny její. Onať jest půdou rozumu lidského, bez ní není rozumu, jak dí prorok: „Neuvěříte-li neporozumíte!“ bez ní nelze myslit, nelze pochopit, nelze mluvit; když ji zapíráme, ztvrzujem ji. Idey pravdy, dobra, krásy zakládají se na ní, a vodí k ní; onať jest sluncem duchového života, vzduchem, ve kterém jsme, se hýbáme a trváme; životní krev, ona koluje v tajemných žilách duchových — myšlénkách a citech!

Odkud máme tu myšlénku? — *Sama sebou ne-*

zasvitne v duši lidské; zůstavme dítko samo sobě, nikdy nezví o Bohu, nikdy nebude jmenovat sladká jména: Stvořiteli! Otče! — Příroda bezduchá, a nemá tvář co nemají, kterak mohou dáti, kterak vnéstí v ducha lidského? Nemáme o tom příkladu ani pomyslu! Kdo tedy prvnímu člověku tuto myšlenku vštípil, zjevil? — Jistě a jediné duch nějaký; nebo jako svíci rozžeháme svíci hořící, tak rozum rozumem osvěceným, povědomým sebe. Pakli duch, což vadí, abychom vyznali, že mu jí sdělil ten Duch, jehož ta myšlenka značí? — Bůh, Písmo a Církev učí, že v tom okamžení, ve kterém Bůh člověka stvořil, v tom se mu i zjevil, t. j. sebe, povahu svou, poměr a vůli svou mu oznámil.

Snad tu myšlenku utvořila obraznost lidská? — Obraznost člověka potřebuje k utvoření výplodů svých předmětů skutečných. Zdali by mohla obraznost utvořit jenom sen o světle, kdyby vně člověka nebylo skutečné světlo, nebo kdyby oko tělesné nebylo jímavé světla? Obraznost není původně tvořivá, nelze jí utvořit něco zcela nevidaného, nýbrž jediné předměty, buď rozumem nebo smyslem podané, pomocí paměti divně uspořádat, přetvořit nebo zpotvořit umí. *Snad důmysl lidský přenesl vlastnosti lidské ze sebe na Boha, přivlastniv Jemu neobmezeně to, což na sobě (na duchu) pozoroval v míře obmezené?* — Kterak ale mohl duch lidský přenášet na Boha vlastnosti, o kterých sám bez Boha, nebo jiného Ducha, Bohem stvořeného, vědět nemohl, ku př. věčnost, svatost, spravedlnost, moudrost a j.? — Mohla snad příroda, těch vlastností nepovědomá, ukázat člověku, by Boha sobě utvořil dle obrazu svého? — Odkud onen neukojitelný cit v duchu lidském, že závisí od bytnosti vyšší? — Maje přírodu němou po ruce a žádného ducha neznaje nad sebou, kterak sám ze sebe tak vznešenou ideu Boha

vymyslit mohl a všelikou dokonalost vnést i a sestředit v Něho, kdyby tato idea od Tvůrce samého nebyla předkem vložena v člověka, a člověk nebyl té myšlenky schopen?*) Nemůže se člověk nikterak ubrániti přesvědčenosti této: „*Nejdokonalejší bytnost (Bůh) jest; neboť ji znám, ji myslím.* A tenť jest obsah t. ř. důkazu ontologického, jež sv. Anselm vyřknul překrásně, a jen pokud se oň opírají, mají i ostatní obyčejné důkazy o Bohu přesvědčivé ceny a váhy pro toho, kdo v rozumování neb životem zbloudil.

II.

Diximus, nomen Religionis a vinculo pietatis esse deductum, quo homines sibi Deus religaverit.

(Lact. div. Institut. Lib. IV. 28.)

Jest Bůh — tedy jsem na Boha uvázán, tomuto svazku nemoha vyhnouti, poznati jej dokonale a dle něho se zachovat musím. Jest Bůh, tedy jest — *náboženství*. Díím-li „*jest náboženství,*“ míním svazek, pouto svaté mezi Bohem a člověkem, které trvá, ať je člověk uznati a poznati chce, čili nic; pravíme-li „*tento má náboženství*“ míním, že jeví snahu, Boha poznati a jemu podoben býti, jak to Bůh sám na člověku žádá. Jak mile se dovídá člověk o svazku tomto, nemá pokoje, až se ustanovil v Bohu; cítí zajisté, že veškerou silou zavázán jest Tomu, jenž jest původem jeho a cílem. Jsouť pak hlavní síly ducha člověckého tyto: *rozum, vůle a cit (srdce)*. Kdo tedy snaží se, Boha poznati, jak On poznán býti chce od člověka; kdo se

*) Wäre nicht das Auge sonnenhaft
Die Sonne könnt' es nie erblicken;
Läg' nicht in uns des Gottes eig'ne Kraft
Wie könnt' uns Göttliches entzücken?

Göthe.

uvoluje milerád, býti obrazem Boha svého, jehož poznati mohl, a kdo láskou k němu jest rozžet — *tenť má náboženství, tenť jest nábožný.*

Náboženství dle pojmu vyměřeného nezáleží a) v pouhém poznání; ani věda, ani chytrost rozumská ještě není náboženstvím (jako *Fichte, Schelling a Hegel* stanovují); poznání jediné jest *stránkou* bytnosti duchové, a tedy náboženské snahy, světlo pouhé, které může býti i bez tepla, bez účinku; kadidlo, které nezapadne v řehavé uhlí, a nikdy libezné vůně nevydá; jinák by musel býti Satan nejnábožnější bytností, neboť on Boha poznává a — třese se! Tím méně pouhá chytrost rozumská může slouiti náboženstvím, není-li spolčena s prostotou holubičí; nebo „*Kdybych všechna tajemství věděl, a nemám lásky, jsem jako zvonek znející (1. Cor. XIII); a o ďáblu praví S. Bernard: „Kéžby byl býval více „ignifer“ nežli „lucifer!“ — Náboženství nemůž býti*

b) ani pouhé konání dobrých činů (jako učili *Hemsterhuis, Plato* batavský, a *Kant*, mudrc královecký), i tento náhled jest stranný: neboť se může státi, jakož se i skutečně stává, že zarytý nevěrec koná dobré skutky ku př. milosrdné a j.; víme pak, že „*kdybych statky své rozdal chudým a tělo dal spálit* (mučedníkem se stal) *a lásky bych neměl* (nepocházi-li to z přesvědčení pravě nábožného) *níc to neplatí (1. Cor. XIII.)* Náboženství konečně není

c) ani pouhým citem odvislosti od Boha (jako *Schleyermacher a Mynster* se domnívají); neboť cit jest neurčitá povaha ducha, a nemůž býti vodítkem, sice by zaváděl v labyrinth pietismu; pouhý cit jest trpnost, nečinnost, někdy i neduživá zasmušilost myslí, v níž zaniká bystrý rozum, a čínorodá vůle, a jako Hegl potupně znamenal: „pes by byl nejnábožnější bytností“ — mohl říci ďábel, neboť ten nejbolestněji cítí,

že od Boha závisí a záviseti musí, aniž se může kdy vyzouti z vlády Jeho všemocné.

Náboženství jestliť tedy uvázanost ducha na Boha, a sice rozumu na Boha, jako na pravdu; vůle na Boha, co nejvyšší dobro; a citu na Boha, co nejvyšší krásy.

Nastane-li otázka o původu náboženství, dle řečeného na dvojí se rozpadne. I. Kterak vešlo náboženství ve člověčenstvo vůbec (v člověka); II. Kterak se ujímá a rozvíjí v jednotlivém duchu posaváde? —

I. Původem náboženství není

1. α) ani příroda

β) ani člověk; nýbrž

2. Bůh sám.

ad I. *Původem náboženství není příroda*; neboť čeho sama nemá, kterak by mohla zjevit a zdělit člověku? Strašné výjevy její obživují sice cit náboženský, ale nepodávají poznání, tím méně vštěpují lásku, která jest praživel náboženství. Není tedy pravda, co bájili pohané: „*Primos in orbe fecit Deos timor!*“ — Radostné výjevy v přírodě, dobrodiní, a dobré dary, jež nám poskytuje tato od mnohých tak útlocitně ctěná „mál naše“ vzbuzují a potvrzují vědomí náboženské, ale sdělit nám nemohou známost Toho, jehož rozum v přírodě vládne, jehož dobrotivá, všemocná ruka neviditelně v ní se nám projevuje. Však ale

b) *ani člověk sám nemůž býti původcem náboženství*, protože není původcem idey „Bůh.“ — Říkávají tupači: že „*náboženství vymyšleno* od kněží?!“ Kněz není před náboženstvím, nýbrž výplodem a sluhou jeho. — „*Že je nález politikův*“ blouznějí druzí. Avšak tito (politici) používají ho k utvrzení a oblažení států svých; trůn i oltář, podporou jsouce sobě, pocházejí od Boha. Vůbec, lidé mohou náboženství jediné buď užít, nebo zneužít a kazit, je zbuzovat, jemu učít, ale nikoliv jeho původci býti.

Že stát úmluvou povstal, máme za nesmysl; původ náboženství tím způsobem vykládat, bylo by ještě pošetilejší a zhoubnější.

ad 2. *Náboženství nemá jiného původce, než Boha samého.* Jakoby člověk bez Boha ani nebyl, tak by Ho též bez Jeho zjevení ani nepoznal, aniž Ho ctíti uměl. — Když však věčný Bůh ke svému stvoření laskavě se schýlil, a řekl: „Buď světlo!“ — tu i v jeho duši bylo světlo, zákon Boží se mu objevil ve vědomí, a tenkrát teprv spojení (obcování) člověka s Bohem počítí mohlo a *muselo*; jinak by Bůh nebyl Pánem, věčným Tvůrcem, a člověk by nebyl stvořením. Když tehdy dějepis lidského pokolení skutečně nám vypravuje, že Bůh jest původcem náboženství, zajisté i po cestě rozumného bádání k jinému rozumnému, pravdivému úsudku přijítí nelze. Dějepis svatý potvrzuje, že čím blížeji přistupujeme ku pravěku, ve kterém Bůh člověka stvořil a jemu se zjevil, tím čistějších známostí o Bohu se dopátráme, ač vědy a umy pozdějším jsou plodem vyvíjejícího se ducha lidského, který, čím více samostatně v těchto prospíval, a jimi jediné se bavil, tím více náboženské vědomosti zanedbával, kalil a zmotával. Zbledlé však paprsky prvotního zjevení, a všech téměř národů před Kristem, a posud přechovávané, což jsou než nezvratným důkazem, že z jediného slunce se vyřinula zář zjevení Božího?

II. Na otázku: „*Kterak se ujímá a rozvíjí náboženství v duchu jednotlivém?*“ odpovídáme takto: Člověk přináší sebou zárodek, *možnost*, zrno k náboženství, které se stalo *skutečností* na začátku vnuknutím, probuzením Stvořitele samého, nyní pak podáním Boha znajících duchů (Církve), při čemž ovšem *i duch lidský příčinnivým býti musí.* Jak mile člověk povědom jsa sebe, počíná říkati „já“ — poznává i Boha. S rozkazem: „*Poznávej sebe*“ ozývá se uvnitř vyšší

velení „*Poznávej Boha*“ — neboť dle obrazu jeho se vyvíjeti, jest nábožným býti, což účel vezdejší člověka. Bližěji ovšem vtírají se otázky: *kdo jsem? K čemu jsem zde? Seč jsem?* — Ale vyšší a nutnější jest odpověď na otázku: „*Odkud jsem?*“ — Nebo od toho, jímž jsme, máme i všecko, čím a seč jsme a býti máme; od něho též nejjistěji o tom zvědětí můžeme. S poznáním Boha vzejde ve vědomí našem pravý den, a ve světle Božím se teprv rozvíjí před duchem lidským jeho vnitřní a zevnější svět. Bez Boha pak jest tma, a dějstvo nemá začátku ani konce. Mohútmost pak, čili půda, ve které náboženství v duchu našem se zarožuje a sladkých ovocí vydává, jest *útrobnost* (cit, Gemüth), čili v obrazu řečeno: *srdce*. Jako tělesné srdce je počátkem a středem života vezdejšího, odkudž se síla životní proudí po žilách, a jimi zase sbíhá ve srdci: rovně tak i to duchové srdce (útrobnost) jest rodištěm citů a skutků, pravého života člověckého. V cit se musí jakoby v tuk a krev proměnit vše, což má sloužit *naším*. Co pouze v hlavě, v rozumu chováme, to jest posud jako *mimo nás*, jest jako zboží, v kupeckých přihrádkách sestavené; jest mrtvé a ledové, jako mathematická formule a figury; co však z hlavy prorazilo v útrobnost, to máme, tím jsme, to proudí tajnými žilami duše naší, to pohání ke skutkům, a čím více to milujeme a konáme, tím jasněji to poznáváme. Odtud ono známé: „*Il faut aimer les choses, pour le pouvoir connaitre,*“ což zvláště o náboženství platí.

III.

*Certe nullum alium potiore
animae demonstratorem, quam auc-
torem reperiet (Socrates). A Deo
discat, quod a Deo habeat; aut nec
ab alio, si nec a Deo. Quis enim
revelabit, quod Deus texit? —*

Tertull. anim. (I.)

Náboženství se uskuteční zjevením Božím a přijmutím ho ze strany člověka (víra.) Bůh se sice zjevuje od stvoření světa ve skutcích svých a ve vědomí lidském. Toto vědomí pak náboženské nebylo jinak možné v člověčenstvu, než že Bůh i *oustně* se člověkoví zjevil, mluvil k němu slovem srozumitelným, co On by byl, a co od člověka žádá; a sice hned na počátku prvnímu člověkoví (Adamovi). Toto zjevení sdělovalo se od pokolení ku pokolení nejvíce podáním *ústním*. Ovšem na té cestě se ve mnohém *porušilo* čisté zjevení Boží; protož se opravovalo a doplňovalo s postupem člověčenstva ve *zvláštním* národě *vyvoleném* dalším zjevováním, které Bůh sděloval *vyvolencům* (prorokům), až v plnosti času *Slovo tělem učiněné* dovršilo míru zjevení Božího, jakéž nám zde k obnově a spáse potřebí jest.

O tomto *ústním* zjevení zde se jedná. *Kterak takové zjevení možno?* hned namítá rozum mělký, kde jest ten most, ten prostředek, jak by na nás tělem pojaté duchy působil Bůh *oustně*? — Vyvracíť tuto námítku ovšem boží všemohoucnost, a proto vlastně ani povšimnutí hodna; nejlépe říci: „Člověk od jakživa Boha znal, náboženské vědomí měl; všecky národy odvolávají se na zjevení; je-li ho skutečně mezi námi, tedy jest i možné, ač způsobu, kterak se nám dostalo,

chápati nelze. Zjevení jest dogmem člověčenstva! — Nebude však bez užitku tato úvaha:

Při podivné veškerenstva spojitosi a spojenosti pozorujeme, že vsudy vyšší tvorové pomáhavě do třídy nižší sáhají. Země ku př. odívá skálu; rostlinstvo kryje a kypří zemi, a všeliký mech se umí zavrtat do ní bez nebozezu; živočichové mrví rostlinstvo, množí je, rozšiřují*) ano i ošetřují; člověk pak stoje nejvýš, řídí téměř veškeré tvorstvo, vykazuje tvorům meze, a víže živly, aby sobě neškodily. Není-li od člověka k Bohu — jenž jest láska, která se sděluje ráda, — samá prostora bohopustá, jako že není, proč bychom nesoudili dobře, že podobných poměrů i zde stává, an svět viditelný jest obrazem neviditelného? Nalezá-li tedy duch lidský most, po němž na tvorstvo nižší i na tělo své i na jiné duchy lidské působit může: není pochybno, že také Bůh a jeho velením i každý občan jeho neviditelné říše na nás působiti, a skryté nám potřebné věci jeviti může. — To pak jestli možno, *jest-li třeba*, není pochybno, že se i *stalo*.

Jestli třeba? — Ovšem třeba zjevení, proto že by bez něho *stvořený duch lidský svým cílem se po-
minul, aniž by kdy duchem v pravdě svobodným a
blaženým státi se mohl!* Vimet, že bez zjevení ani

*) Man betrachte nur z. B., wie die Orchideen nicht befruchtet werden könnten, wenn nicht die Bienen die Pollen von dem männlichen auf die weiblichen Blüten trügen! — Was geht es die Gallwespe an, dass sie durch ihre Geschäftigkeit (d. h. Kriechen in den versteckten Blütenbehälter) den Feigenhandel Smyrna's möglich macht und Tausend Menschen Nahrung und Unterhalt gewährt? — Oder begreift der Käfer, der durch sein Naschen die Vermehrung der kamschadalischen Lillie erleichtert, dass ihre Zwiebel in den folgenden harten Wintern die ganze Bevölkerung Grönlands vor dem Hungertode schützen werde? — (Vergl.: Die Pflanze und ihr Leben von Dr. Schleide 1848.)

sebe, ani Boha by nepoznal člověk, a že rozum *) člověkův sám ze sebe netvoří pravdy náboženské, nýbrž jen odjinud zjevení přijímá věrou, tak jako i fyzické zákony (zjevení ve přírodě) nikoliv utvořiti, nýbrž jen poznávati, uvědomiti a vyřknouti s to jest.

Je-li zjevení, a musí-li ho býti: tedy každý povinen jest, zpytovat a hledat, co obsahuje, a sice tak hledat, jak se náleží, totiž: z dějepisu, nikoliv z pouhého domyslu. Kdo nechce hledat, prohřešuje se proti Bohu, který je dal, proti povaze své, kteráž ho potřebuje, a proti společnosti, kteráž jím stojí. —

Kdo nechce bádát tímto patřičným způsobem t. dějepisem, hřeší, ježto se jedná o děje, jichž původem jest Bůh osobně, jichž nikoliv se domyslíti, nýbrž je-

*) *Rozum* (něm. Vernunft, ver-nehmen) jest schopnost či nádoba pro zjevení, pro poznání jiného rozumu, ať se jeví kdekoli ku př. hvězdář zná zákony těles nebeských, t. j. rozum či myšlenka Boží, v těchto tělesích činná, stala se rozumem člověkovým; tak zná ku př. křesťan zákony bohomyšlného života, t. j. rozum či myšlenky Boží, v náboženství zjevením podané, stanou se rozumem křesťanovým a t. d. Z toho jde, že rozum lidský zjevením neutrpi, nýbrž zjevením teprv rozumem se stává, osvíti, doplní a docelí, jsa původně „tabula rasa.“ Odtud ale také jde, že druhdy činěný rozdíl mezi zjevením přirozeným a nadpřirozeným není docela pravý a pravdivý. Připustíme-li, že některé pravdy jsou přirozené, jež rozum sám z sebe váží a čerpá, podporujeme škodný *rationalism*, který nechtěje slyšet o pramenu zjevení mimo člověka, sám ze sebe, z vlastního (jak se mu zdá) domyslu články víry tvoří sobě. Z té theorie pocházel *Deismus*, který jest dle Bossneta *sakrytý atheism*. I mudrovcé před Kristem (ať o souvěkých pomlčím) nikoliv sami ze sebe pravdy tyto nevytvořili, nýbrž nevědomky z prazjevení rozšířeného, zvláště na cestách svých po východě, je čerpali, a sbírali; a ať sami pro sebe těch pravd vědomost měli, přece pravdivost jejich jiným zaručit nechtěli a nemohli. Vímeť, že šlechtný *Socrates* zaručiti nechtěl žákům nesmrtelnost duše, ať sám pro sebe pravdou tou jist byl.

diné dovědětí a vděčně přijmouti nám sluší, i tenkrát, kdyby se rozum zjevenému obsahu na první setkání přičil; nebo jak mile dokázáno, že Bůh to zjevil, *musí v tom býti nejvyšší rozum*, ač teprv budoucím věkům průhlednější. Co se našemu rozumu přičí, nemusí býti *proti a bez rozumu, nýbrž jediné nad náš rozum, anebo nad vědomí jistého času.*

Hřeší tedy *pochybilý i netečník* (indifferentista) tím, že nezpytují, nehledají, co Bůh zjevil; onen *nechce naprosto*, tento *nedbá* o pravdu, neb je buď *lenoch*, nebo *blb*.

Hřeší též *naturalista, racionalista a sensualista*; oniž zpytují sice, ale nikoliv patřičným způsobem, nikoliv z dějepisu: nýbrž první, co je *hmotné*, druhý, co *rozumem* postižitelné, třetí, co *smyslům nebrání*, mají za pravdu; pramen, ze kterého oni zjevení váží, jest obmezený tento svět a jejich obmezené: „já!“ — nikoliv Bůh, mimo svět bytující. —

B.

Všeobecné důvody potvrzující pravdivost víry křesťanské.

Víra Kristova je Božská a pravdivá.

Víra Kristova není učení lidské, ale Božské; není důmyslem vyskoumána, ale od Boha zjevena; pravdivost její nejen rozumem a zkušeností uznána, ale i zvláštním svědectvím Božím jest potvrzena. Tuto víru jakožto vzácný poklad všem věkům opatruje, po všechny časy vyznává a celému světu zvěstuje všeobecná církev křesťanská, jejížto zakladatel je Pán Ježíš, a ochrance Duch svatý. Bůh nemůže býti oklamán, on také nemůže klamati, řeč jeho je pravda Jan 17, 17;

proto také učení Božské pravdivé býti musí. Pán Ježíš víru svou za učení Božské vydával, an pravil: „Otec, kterýž mne poslal, ten mi rozkaz dal, cobych pravil, a cobych mluvil. Co tedy mluvím, jakož mi otec řekl, tak mluvím.“ (Jan 12, 49.) Totéž vyřkl u svatého Jana: „Řeč, kterouž slyšíte, není má; ale otce, kterýž mne poslal. (Jan 17, 27.) První křesťané náboženství Kristovo jakožto učení Božské vyznávali a v největší uctivosti měli. Sv. Pavel píše: „My díky činíme Bohu bez přestání, že když jste přijali od nás slyšení Božího, nepřijali jste je jako slovo lidské, nýbrž což v skutku jest, jako slovo Boží.“ (1. Thes. 2, 13.)

Nám zajisté důležité jest, skoumati důvody, kterýmž vážnost ta se potvrzuje. Pravdivost tedy a Božský původ víry Kristovy dokazují:

1. její obsah,
2. stálé trvání a
3. zrust cirkve,
4. zázraky a
5. proroctví, jímž je potvrzena, pak
6. svědkové.

Víra a církev křesťanská jsou poněkud jedno, proto co o jedné se praví, jaksi také o druhé rozuměno býti může.

Víra Kristova pravdivost svou sama osvědčuje.

První a hlavní důkaz, že víra Kristova je pravdivá, musí býti ona sama. Kdyby někdo kus kovu za zlato vydával, nebudeliž třeba ohledati, zdali kov ten vlastnosti zlata do sebe má? Znatelové sami skoumati ho budou, nezkušeni pak na svědectví jejich za zlato jej přijmou. Hlavní tedy důkaz poskytovatí musí i poskytuje víra křesťanská sama, že je pravdivá a Božská. Tak i Pán Ježíš učí: „Kdo zavrhuje mne, a nepřijímá řeči mé, má kdoby ho soudil. Řeč, kterouž

jsem mluvil, ta ho souditi bude v poslední den, že jsem sám od sebe nemluvil: nýbrž otec, kterýž mne poslal, ten mi dal rozkaz cobych pravil a mluvil.“ (Jan 12, 48.)

Vlastnosti křesťanského učení, z nichž pravdivost jeho vysvítá, jsou

- A) jeho srovnalost,
- B) vznešenost,
- C) moc jeho posvěcující, a
- D) oblažující.

A) Znamení pravdy jest srovnalost s jinými pravdami, s rozumem a skutečností. Pravda s pravdou se srovnává, a podle toho se poznati může: lež nikdy docela sjednocena není, a vždy nějaký odpor v sobě obsahuje. Pohledávajice toto znamení pravdy na víře křesťanské nalezáme, že všechny články její se nejen mezi sebou, ale i s jinými pravdami dobře srovnávají. Některé jsou sice nad rozum, ale nejsou proti rozumu; a všechny odpory víře křesťanské posud činěné shledány jsou byly co zdánlivé a při bedlivějším skoumání zmizely. Stejná svornost panuje mezi učením a životem Pána Ježíše; co sám činil, tomu také jiné učil. Prikazoval nevinnost, sám pak tak svatě živ byl, že protivníků svých tázati se mohl: kdo z vás bude mne trestati z hříchu? Velel pokoru, sám pak uředlníkům svým nohy umýval. Poroučel milovati nepřátely, sám pak na kříži za ně se modlil.

B) Srovnalost jest důkaz pravdy, a to i lidské; avšak pravda Boží nad lidskou vznešeností vynikati musí. Učili Bůh, učí tomu, co lidé ještě nevěděli, neb o čem pochybnost měli, aneb čehožby sami nikdy byli nepoznali. Učení Božské musí býti lepší, vznešenější a prospěšnější, nežli lidské. V zjevení Božím i takové články nalezati se musejí, jichžto pouhým rozumem poznati nelze, kteréž však přece potřebné neb prospěšné jsou a poněkud pochopeny býti mohou. Takové

články jsou tajemství víry, učení o počátku všech věcí, o Bohu, o budoucím osudu lidí po smrti, pak o jejich povinnostech.

Učení křesťanské je tak vznešené, že nemůže ho vznešenějšího nic býti. Ono není žádné libomudretví, přece ale je důkladnější nežli každá jiná filosofie; ono vysvětluje věci, kteréž libomudretví vyskoumati nemohlo, kteréž však uznati a schváliti musí. Lidé, kteříž učení Pána Ježíše poslouchali, užasli nad neobyčejnou jeho moudrostí. Tak o tom čteme u sv. Mat. 13, 27.: „Přijda do vlasti své, učil je ve školách jejich, tak že se divili a pravili: Odkud tomuto taková moudrost a mocnost? Neníliž on syn tesařův? Zdaliž matka jeho neslove Maria, a bratří jeho Jakub a Josef a Šimon a Jůda? A sestry jeho zdaliž nejsou všecky u nás? Odkud jemu všecko to?“ — Služebníci, kteříž od Farišeů byli posláni, aby P. Ježíše jali, pro bázeň učiniti to nemohli, a pravili: „Nikdy tak nemluvil člověk, jako člověk ten.“ (Jan 7, 76.) Ano posud kdokoli učení Pána Ježíše v evangelium čte, totéž vyznati musí.

C) Jako dobrý strom dobré ovoce nese, tak pravá víra jest základ dobrých mravů a pramen dobrých skutků. Jeli nějaké učení pravdivé, nejlépe poznáme, když ho zkusíme. Kterí podle učení Kristova živi jsou, vlastní zkušeností přesvědčení bývají, že je pravdivé, spasitelné a Božské. Na to poukazuje Pán Ježíš, an praví: „Učení mé není mé, ale toho, kterýž mne poslal. Chceli kdo vůli jeho činiti, z učení pozná, zdali z Boha jest, aneb mluvímli já sám od sebe.“ Dobrý křesťan jest také dobrý člověk. Ti, kteří se nejvíce podle zákona Kristova řídili, byli zajisté dobří a svatí lidé, tak že celý svět dokonalosti jejich se diví a zásluhy jejich v uctivosti má. Pozorujíce těch, kteříž se na víru křesťanskou obrátili, patrné a ty nejpodivnější proměny na nich nalzáme. Tato víra učinila z lupičů sprave-

dlivé, z lakomců štědré, z nestydatých zdržlivé, z nepokojných tiché a trpělivé, z bezbožných svaté. Ona byla posud nejlepší prostředek, jímž zdivočilí národové ku vzdělanosti přivedeni jsou: bez ní i cvičení lidé opět pustnou a divočí.

D) Víra Kristova také lidi blaží, dělá na světě šťastné a po smrti spasené. Její oučel jest, abychom byli dobří lidé. Býti dobrým člověkem jest ale základ časného štěstí i věčného blahoslavenství. Pravda blaží v přítomném čase i na věčnosti. Víra křesťanská radostí života vezdejšího zveličuje, žalosti zmenšuje, v nebezpečenství chrání, v neštěstí těší, ona poskytuje tu nejlepší útechu v krizích a souženích, v pronásledování, nemoci i smrti. Blahodějně a oblažující moci její a působlivosti nejlépe zkusili sv. mučedníci, kteříž neslýchané muky pro ní s radostí snášeli. Víra tato je tak sílila a těšila, že žádným vymyšleným a sebe větším trápením od ní odtrženi býti nemohli.

I stále trvání církve dokazuje, že pravdivá jest víra Kristova.

Pravda se nemění a taž vždy zůstává, proto stále trvání je znamení pravdy. Pravda je užitečná, blud škodlivý; ona vždy nějaké ctítely najde, blud dříve neb později zahynouti musí. Co je pravda, čas nejlépe okáže, on je jako brus pravdy. Zlato zkouší se ohněm, pravda skoumáním a časem. Na důvod ten poukázav, zrazoval Gamaliel židovské kněží od pronásledování apoštolů, o čemž čteme v Skut. Apoštol. 5, 34. takto: Povstav pak v radě jeden Fariseus, jmenem Gamaliel, učitel zákona, poručil, aby trochu ven vyšli apoštolové a řekl: Muži Israelští! dejte si pozor na lidi ty, co činiti chcete. Neboť před těmito dny povstal Theodas, praviv se kýmsi býti, jehož se přidržel počet mužů asi čtyř set: však zabit jest, a všickni, kteříž mu věřili,

rozptýleni a v nivec uvedeni jsou. Po něm povstal Jůdas Galilejský za dnů popsání, a obrátil mnoho lidu po sobě: však i on zahynul, a všickni, kteříž mu věřili, rozptýleni jsou. Nyní tedy pravím vám, upusťte od lidí těchto a nechte jich: neboť jeli z lidí nález ten a věc ta, zničena bude; jeli ale z Boha, nebudete ji moci zničit. — Jakož Gamaliel dovozoval, jeli víra Kristova z Boha, trvati bude: tak my zase doložiti můžeme, ona již tolik věků trvá, tedy pravdivá a Božská býti musí.

Pán Ježíš předpověděl, že víra a církev jeho vždy trvati budou. Tak pravil Petrovi: Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. (Mat. 16, 18.) — Co jest skála, na níž vzdělána jest církev, nežli pravdivost jejího učení? Kdyby nebylo pravdivé, muselaby i s. ním spolu zahynouti. Podobně učí Apoštol 1. Petr 1, 25.: Slovo Páně zůstává na věky. To pak jest slovo, kteréž kázáno jest mezi vámi.

Víra i církev Kristova pořádě trvá, ani moudrost ani moc lidská ji vyvrátiti nemohly. Žádná víra tolik protivenství a taková pronásledování nemusila přetrpěti, jako křesťanská. Hned z počátku a posavád byla a jest Židům pohoršením, pohanům pak bláznovstvím. Proti ní povstávali mudrci, mocnáři a kacíři: mudrci rozumem ji vyvrátiti, mocnáři vůlí a mocí svou ji vyhladiti, kacíři ošemetností ji porušiti chtěli, ale nemohli. Víra ta rozum i vůlí sobě podrobuje, neboť jest moudrost Boží a moc Boží. 1. Kor. 1, 27. I tu, kde již ouplně potlačena byla, po nějakém čase opět vítězně hlavu pozdvihla; tak že se již poněkud naplnilo vyřčení: Brány pekelné jí nepřemohou. Nepřemohouť jí bludy ani zlomyslnost lidská. Jest tedy patrnó, že všeobecná víra křesťanská, kteráž již již dva tisíce let trvá, mezi národy nejvzdělanějšími trvá, kteráž tolik novot, tolik oprav, tolik pronásledo-

vání přestála, marná není, že bludná a zlá býtí nemůže, nýbrž že dobré základy mítí musí, že je v skutku pravdivá a Božská.

Předpovědění Pána Ježíše a neustálé posavadní trvání této jeho víry nadějí nás naplňují, že i budoucně, ano po všechny časy trvati bude. Kdyby měla zahynouti, nebylaby pravdivá. Trpili církev pronásledování, nechtějme se báti že zahyne: nýbrž doufejme, že v něm vítězně obstojí. Jednoho času, když Pán Ježíš vstoupil na lodi Mat. 8, 23., šli za ním učedníci jeho. A hle! bouře veliká stala se na moři, tak že se lodička přikrývala vlnami; on pak spal. I přistoupili k němu učedníci jeho a zbudili jej řkouce: Pane! zachovej nás, hyneme. I dí jim Ježíš: Co se bojíte, o malé víry? Pak vstav přikázal větrům a moři, a stalo se utišení veliké. — Co jest lodička, na nižto P. Ježíš s učedníky svými se plaví, nežli církev jeho na bouřlivém moři tohoto světa se zmítající? Když vlny již ji pohltili hrozí, vstane Pán, přikáže větrům a stane se utišení veliké. Vítězství nad protivníky a stálé trvání předpovídá církvi Kristově také novozákonní prorok. Zjev. 17, 27. Oni, totiž sedm králů s Beránkem válčiti budou, a Beránek přemůže je; neboť je Pán pánů a Král králů.

Pravdivost víry Kristovy dokazuje zrůst cirkve.

Podle předpovědění Pána Ježíše církev jeho stále růsti, a víra jeho vždy více rozšiřovati se má. On pravil Mat. 13, 31: Podobno jest království nebeské zrna horčičnému, kteréž sice nejmenší jest mezi všemi semeny; když ale zroste, větší jest všech bylin a bývá strom, tak že i ptáci nebesští přicházejí a bydlejí na ratolestech jeho. Jiné podobenství řekl jim: Podobno jest království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena vložila do tří měric mouky, až zkysalo všecko. — Obojí

podobenství poukazuje, že církev s počátku malá náramně se rozšíří, a veliký zrust míti bude.

Církev s počátku maličká nyní již téměř v celém světě je rozšířena. Obrácení světa na viru křesťanskou skrze dvanácte rybářů, chudých a neučených to mužů, nezdá se býti skutek lidský, nýbrž oučinek Boží. Bůh veliké věci působí skrze malé. Neučení rybáři stali se učítely světa. Nadarmo se zasazovali učení proti neučeným, mocni proti slabým: církev pronásledováním tím více rostla, křesťané víry nade všecko sobě-vázili, a cokoli svět milého poskytuje, pro ni opustivše, v čludobě, pronásledování, mukách a smrti toliko nebeskou odplatou se silili a těšili. Slepý býti musí, kdo prst Boží v tom nepozoruje. Rozjímaje toto řízení a působení Boží, píše S. Ambrož l. s. in Luc.: Vyvolil dvanácte z nich. Pozoruj nebeskou radu. Nikoliv nějaké mudrce, ani boháče, ani urozence: nýbrž rybáře a celné vyvolil, aby se nezdálo, že převedl ostrovtipem a učeností, aneb koupil bohatstvím, aneb vážností moci a urozeností že některé přitáhl k milosti své, aby převládala důvodnost pravdy, ne pak příjemnost hádky. Podobně o tom soudí S. Augustin, když Verbis Domini serm. 59. tom. 10 praví: Kdyby byl vyvolil boháče, řeklby boháč: Zámožnost má vyvolena jest; kdyby krále, řeklby král: Moc má; kdyby řečníka, výmluvnost má; kdyby libomudrce, moudrost má vyvolena jest. Zatím praví Pán, nechť nechají se tito pyšní, mnoho se nadýmají: dej mi raději tohoto rybáře. Pojď ty chudý, nic nemáš, nic nevíš, následuj mne; k tak hojnému pramenu sluší prázdnou nádobu přinesti: opustil síto rybář, přijal milost a učiněn jest Božským řečníkem; nyní se čtou slova rybářů, a podrobují se hlavy řečníků.“

Někdy ovšem i zlé učení brzo se rozšíří právě jako pejz na poli. Ale víra křesťanská nejen svým šířením, nýbrž hlavně svým obsahem se hájí. Není divu,

přijmouli lidé učení žádostem povolné: ale to div jest, přijmouli učení přísné, tělu odporne, žádosti krotící, a těžké povinnosti ukládající. Víra Kristova je svatá, a proto se rozšiřovala i rozšiřuje.

Stálý zrůst cirkve křesťanské poukazuje tedy na pravdivost její víry. Pravda je lepší a užitečnější nežli nevědomost a blud. Lidé poznavše pravdu, jí se přidrží, blud pak opustí. Proto pravda vždy více se šířiti, blud pak hynouti musí. Bystrý vtíp a jemné srdce pravdě dlouho odpirati nemohou. Z té příčiny víra Kristova moudrosti a cnosti milovné lidi svým časem pronikne a opanuje. Jenom podlý duch v bludu déle setrvati může. Moudrý a cnostný člověk místo marnosti světa cosi podstatného hledá, a jen u víře Kristově pravého upokojení nalezá.

Poněvadž pravda se rozšiřuje, blud hyne; proto někdy se stane, že pravá víra Kristova vůbec poznána a přijata bludy zapudí, a na celém světě panovati bude. To již předvídal David, když řekl v žalmu 84. 9. takto: Všickni národové, kteréž jsi učinil, přijdou a klaněti se budou před tebou Pane, a velebiti jmeno tvé. Neboť veliký jsi ty a činíš podivné věci, tyť jediný jsi Bůh. Totéž předpovídá P. Ježíš, an praví Jan 10, 14: „Já jsem pastýř dobrý, známť své a znajíť mne mé, a život svůj dávám za ovce své. Mámt i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince: i ty musím přivésti, a uslyší hlas můj, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“

Že pravdivá jest víra křesťanská, dokazují také zázraky, jenž se příčinou její staly.

Že víra Kristova je pravdivá, toho dokazují také zázraky. Ony jsou hlavní důkazy, že pochází od Boha, neb že je zjevením Božím. Zázrak jest oučinek, jenž z přirozených příčin pocházeti nemůže, nýbrž od samého Boha pocházeti musí. Pán Ježíš činil zázraky

na důkaz, že pravdu mluví a že od Boha poslán jest. Když byl v Jerusalemě o velikonoci, mnozí uvěřili ve jméno jeho, vidouce znamení jeho, kteráž činil. Jan, 2, 23. Jiného času mnozí ze zástupu uvěřili v něho a pravili: Až přijde Kristus, zdalíž bude více znamení činiti nežli tento činí? Jan 7, 31. Pán Ježíš sice podivné věci mluvil, ale také podivné věci činil. On pravil, že je Syn Boží, ale také toho dokázal, řka: Nečinímli skutky Otce mého, nevěřte mi: činímli ale, byfbyste mne nevěřili, skutkům věřte; abyste poznali a uvěřili, že Otec ve mně jest a já v něm. On pravil, že má moc odpouštěti hříchy: ale také poručil šlakem poraženému: Vstaň a choď, Mar. 2, 9; a jakož poručil tak se stalo. On pravil, že tělo jeho je pokrm, krev nápoj: ale také dříve pět tisíc lidí pěti chleby a dvěma rybama nasýtil. Jan 6. Kdo divy činí, tomu i divy věřiti musíme. Takové divy, v kteréž věřiti musíme, jsou tajemství víry.

Pro zázraky ty žádal Pán Ježíš, aby mu lidé věřili, že od Boha poslán jest, a že pravdu mluví. On nechtěl, aby věřili jen jeho slovům, ale i jeho skutkům. Skutky, kteréž mi dal Otec abych činil, tak pravil (Jan 5, 39.) ty samé skutky kteréž činím, svědčí o mně, že Otec mne poslal. On domlouvá svým protivníkům pro zlomyslnou nevěru a praví Jan 15, 27: Kdybych byl skutky mezi nimi nečinil, kteréž žádný jiný nečinil, hříchu by neměli: nyní ale viděli a nenáviděli nejen mne, ale i Otce mého.

Zázraky, podle předpovědění Páně, vždy v církvi dítí se budou, aby pravá víra byla potvrzena, a od jiných bludných rozeznati se mohla. Tak řekl Pán Ježíš svým učedníkům Jan 18, 12: Zajisté pravím vám: kdo věří ve mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, ano větší těchto činiti bude. Totéž slibují jeho poslední slova, kteráž k nim mluvil než na nebe se odebral, totiž Mar. 16, 17.: Znamení pak ty, kteréž

uvěří, tato následovati budou: ve jmenu mém budou ďábelství vymítati, novými jazyky mluvití, hady bráti, a jestližeby co jedovatého pili, neuškodíť jim; na nemocné ruce vzkládati budou a dobře se míti budou. Hned na počátku cirkve skrze apoštoly, a po všechny časy skrze svaté Boží staly se mnohé a veliké zázraky, o nichž Skutky apoštolské, životy svatých a jednání jejich svatořečení nám bezpečné zprávy podávají.

Víra, kteráž skrze zázraky jest potvrzena, musí býti pravdivá a božská. Zázraky jsou svědectví samého Boha, a Bůh svědčiti nemůže leč pravdě. Člověk sice byfby jmenem Božím zázraky činil, blouditi i hřešiti může: ale Bůh, to což nepravého aneb zlého jest, zázrakem potvrditi a schváliti nemůže. Nathanael pravil k Pánu Ježíšovi Jan 3, 2: Mistře! víme, žes od Boha přišel za učitele; neboť žádný taková znamení činiti nemůže, kteráž ty činíš, lečby Bůh byl s ním. — S kým Bůh jest, s tím také pravda býti musí.

Zázraky jsou události kromobyčejné a mimořádné, nejsilnější důkazy pravdivosti víry křesťanské. Obzvláště na počátku cirkve bylo jich potřebi, aby Apoštolové dokázali, že ve jmenu Božím mluví, a aby lidé takovými zračnými důkazy přesvědčení a oblomeni jim uvěřili. Když se církev dosti upevnila a rozšířila, řídčeji se stávali, ačkoliv nikdy docela nepominuli. Není však třeba důkazů mimořádných, když stává dosti řádných, kteréž každému přesvědčení hledajícímu úplně postačují. Cizí jazykové, praví S. Pavel I. Kor. 14, 22. nejsou znamení věřícím, ale nevěřícím. Kdo chce věřiti, nepotřebuje zázraků, neboť má dosti jiných důvodů, aby věřiti mohl. Kdo ale věřiti nechce, toho nic nepřesvědčí, tenť i patrné zázraky zamítá. P. Ježíš činil zázraky a přece mnozí neuvěřili. K Mojžíšovi řekl Bůh II. Moj. 11, 9. Nebude vás slyšeti Farao, byfby mnoho znamení se stalo v zemi Egyptské. Bo-

hateci v pekle, jenž prosil, aby Lazar aneb někdo z mrtvých poslán byl k bratřím jeho, že snad uvěří a obrátí se, odpověděl Abraham: Jestliže Mojžíše a proroků neslyší, byfby snad někdo z mrtvých vstal, neuvěřit. —

Bůh učení své skrze zázraky potvrdil, a po všechny časy jemu svědectví dává; proto důvěru mějme, že ku prospěchu a spasení lidstva vždy je zachová. Jestliže církvi protivenství nastává, a nebezpečnosti hrozí, pamětlivi ochrany Boží rceme slovy S. Pavla Řím. 8, 31: Jeli Bůh s námi, kdo bude proti nám?

Pravdivost víry Kristovy ztrrzuji proroctví starého i nového zákona.

Zázrakům podobají se proroctví. Zázrakem všemohoucnost, proroctvím vševědoucnost Boží se jeví. Proroctví jest oznámení tajné neb budoucí události, již člověk pouhým rozumem poznati, a jinak zvědětí nemůže, lečby mu od Boha zjevena byla. Bůh ví všechno, on ví tajné i budoucí věci, kteréž nám skryté jsou a nejisté. Proto praví prorok Isai. 41, 23.: Zvěstujte co v budoucnosti se stane, a zvíme, že jste bohové. A Tertulian de Apolog. 20.: Svědectví Boží jest pravdivost předpovědění.

Starý i nový zákon obsahuje v sobě proroctví. V starém předpověděny jsou činy a příhody Messiaše. Dle S. Augustina I. de Catech. rudib. c. 4 v starém zákoně skrývá se nový, a v novém zákoně jeví se starý. P. Ježíš častěji se odvolává na předpovědění proroků, kteráž na něm vyplněna jsou. Zpytujte písma, tak pravil Židům Jan 5, 39, neboť vy se domníváte v nich mítí život věčný, a ona svědectví dávají o mně... Kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste snad i mně, neboť on o mně psal. Když ale jeho písmům nevěříte, kterak slovům mým uvěříte?

Mnohé věci sám P. Ježíš předpověděl, aby učedníci z vyplnění jich poznali a uvěřili, že byl od Boha poslán, že byl Syn Boží. On řekl, že bude jat, bičován, ukřižován, že třetího dne z mrtvých vstane; Jerusaleém že bude vyvrácen, tak že nezůstane kámen na kameni. Když jim oznamoval, že od Jidáše zrazen bude, doložil takto: „Již nyní pravím vám dříve než se stane, abyste když se stane, uvěřili, že já jsem.“ Jan 13, 19. Vykládaje učedníkům pronásledování, která pro jeho jméno snášeti budou, pravil: „Tyto věci mluvil jsem vám, abyste se nehoršili. Ven ze škol vyženou vás; ano přichází hodina, že každý, kdo by vás zabil, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. Však tyto věci mluvil jsem vám, abyste, když přijde hodina, rozpomenuli se na to, že já pravil jsem vám.“ Jan 16.

Z proctví starého zákona vyplněných v novém patrně jest, že P. Ježíš byl přislíbený Messiáš, že byl ono spasení, kteréž připravil Bůh před tváří všech národů. Jeho vlastní předpovědění dokazují, že znal i budoucnost, že věděl všecky věci, a že když příčinou budoucích událostí nezklamal, že i v jiných věcech pravdu mluvil.

Pravdivost víry Kristovy potvrzují i svědkové.

My jsme zázraky, kteréž P. Ježíš a učedníci jeho na potvrzení pravé víry činili, sami sice neviděli: přece ale ujistěni jsme, že skutečně se stali; neboť na to máme svědky, kteříž úplné víry zasluhují.

Při hodnověrném svědku se pohledává vědomost a upřímnost neb poctivost, aby pravdu věděl a mluvil, aby sám oklamán nebyl, aniž jiné oklamati chtěl. O vědomosti prvních křesťanů, zvláště ale apoštolů pochybovati nelze; neboť oni všudy provázeli P. Ježíše, byli svědkové všeho, co mluvil a činil a trpěl; co jiným zvěštovali, nebyly tajné, nýbrž veřejné a vůbec známé

věci. Když S. Pavel před Agrippou o z mrtvých vstání P. Ježíše vypravoval, řekl Festus, Skutk. 26. 25.: Blázníš Pavle! mnohé učení k bláznovství tebe přivádí. On ale pravil: „Neblázním, nýbrž slova pravdy a moudrosti mluvím; neboť to v koutě se nestalo.“ Když pozorujeme, co první křesťané a rozšiřovatelé víry pro ni trpěli a podstoupili, uznati musíme, že byli docela přesvědčeni o tom, čemu věřili, a co jiným lidem ohlašovali. Tak S. Pavel píše II. Tim. 1, 11. „Ustanoven jsem kazatelem a apoštolem a učitelem národů, z té příčiny také to (vězení) snáším, ale nehanbím se. Vímf, komu jsem uvěřil a jist jsem, že mocen jest, sklad můj zachovati k onomu dni.“

Lháři a podvodníci jiné oklamávají, aby časného zisku dosáhli, a utěšení vezdejších požívali. S. Apoštolové a nástupníci jejich pro víru Kristovu své jmění opouštěli, snášeti museli pronásledování, muky i smrt. Již z toho vysvítá jejich poctivost vyvýšená nade všechno podezření podvodu a klamu. Nelze také domnívati se, že by byli podvední šílenci; neboť nebyli lehkověrní nýbrž mnohými, patrnými důkazy u víře své upevnění. Pohané sice křesťany za příčinou nočních schůzek křivými nářky obviňovali, ale přece nevinnost jejich sami uznati museli. Tak S. Justin, mučedník I. 7. Eccles. Hist. c. 8. praví: „Já sám ve sborech Platonových vycvičen, slyše haněti křesťany a vida je neohrožené k podstoupení smrti a snášení každého trestu, pozoroval jsem, že je nemožné, aby v nepravosti a chlípnosti živi byli.“

V důležitosti té nyní tak souditi můžeme. Každá věc má svou příčinu. Po všechny věky mnoho učených, moudrých a cnostých lidí víru Kristovu přijalo a vyznávalo: což také svou příčinu míti musí. Oni zajisté bez příčiny nevěřili, tím méně z nějaké pošetilosti pronásledování a smrt pro víru podstoupili. Oni však vy-

znali, že příčina víry jejich jsou zázraky, kteréž viděli; oni pro vyznání to i životy své obětovali. Zdaliž sobě můžeme lepších svědků žádati? Můželiž vyznání tolika mučedníků a svatých lidí nevázně býti zavrženo? Na výtečnost křesťanských vyznavačů poukazuje sv. Leo serm. 2. de Ascens: „Tuto víru vstoupením Páně přispořenou a darem Ducha svatého utvrzenou ani okovy, ani žaláře, ani vyhnanství, ani hlad, ani oheň, ani sápaní šelem, ani vymyšlené tresty ukrutných pronásledovníků nezastrašily. Pro tu víru v celém světě nejen muži, ale i ženy, nejen nezletilí pacholíci, ale i outlé panny až do vylití krve své bojovaly. Tato víra ďábelství zapudila, nemoci zahнала, mrtvé vzkřísila.“ A S. Jarolím epist. 150. ad Hedibiam qu. 11. tak o tom píše: „Vítězosláva Boží jest utrpení mučedníků pro jméno Kristovo, vylití krve a v mukách veselost. Neboť když někdo vidí s takovou stálostí mučedníky, ani stojí a trápení bývají a mukami svými se honosí: vůně poznání Božího rozptyluje se mezi národy, a nastane mlčelivé myšlení: kdyby evanjelium nebylo pravdivé, že by nikdy krví hájeno nebylo.“ Tak pronásle-
váním nebyla církev potlačena, ale oslavena; smrt věřících nebyla záhubou, ale potvrzením víry. Proto Tertullian in Apologet. pravil: „Krev mučedníků jest símé křesťanů.“

Nám tedy již snáze jest věřiti, an tak mnozí, tak výteční lidé v Krista byli uvěřili. Pro první křesťany zajisté tíže bylo uvěřiti, a oni uvěřivše docela přesvědčení býti museli. Proto praví S. Augustin de civ. l. 17: „Kdo ještě divů, aby uvěřil, vyhledává, anof celý svět věří, sám veliký div jest.“ Co nás se týká, my se z toho radovati můžeme, že se nalzáme v té církvi, v kteréž svatí apoštolové, a tak výborní mužové, Řehořové, Ambrožové, Augustinové, Jarolímové živi byli a nesmrtelné slávy dosáhli.

A

Pauperismus — Proletariat — Socialismus — Kommunismus.

Přišel předrahý Pán a Spasitel náš na tento svět, nenalezl zde leč pány a otroky. Tohoto neblahého pořádku mezi lidmi nemohl ten nejsvětější a nejdobrotivější Pán déle trpěti. I uvedl mocí slova a příkladu svého docela jiný řád mezi lidi, on pravil totiž k otroku: „Od nynějška jsi svobodný, i tvá žena i tvé děti jsou svobodny, a jenom na tobě bude to záležeti, abys si utěšenou budoucnost utvořil. I dobuď se tedy z okovů svých, vstaň a pečuj o sobě.“ Opojen vděčností, líbal otrok ruku svého osvoboditele, nicméně pravil k němu: „Jestli pravda, že jsem až posud těžkými okovy spoután byl, než měl jsem tu výhodu, že jsem se nestaral o to, což zejtra jísti a čím se budu odívati. Nyní máje svobodu, nebudu mít pána, kterýž by mne živil. Ovšem prací rukou svých a moudrou šetrností obživím sebe i rodinu svou; co ale budeli se mi nedostávají práce, síly a zdraví, a já sestárnu, kdo se potom mne ujme v této bídě mé? I budu vydán na nebezpečení, aneb hladem umřít, aneb znovu se tomu zaprodati, ježto by chtěl mne uživit. A protož nech si Pane daru svého, pakli mně z něho jiné nemá vyrůstí ovoce; já zůstanu raději pořád otrokem, než abych okusiv svobody, potom teprv zase s ženou i dětmi měl do poroby upadnouti.“ Upokoj se, vece osvoboditel, to vše jsem já předvídal, a protož se svobodou jsem i lásku přinesl na svět. Pracuj, seč jsi, buď šetrným a hospodárným, a neplývej dary Božími. Pakli tě ale nemoc zachvátí, a ty nebudeš moci pracovat, aneb nebude žádné práce pro tebe, pak nechať boháč, jenž jest můj nájemník, o tebe pečuje. S tím, což mu zbývá, ať tobě ku pomoci při-

spěje, a vše dobré, což ti učiní, mně učiní, a já mu odplatím!

Svoboda — láska k bližnímu, dva to hlavní základy všeho blaha lidského, dva to uhelní kameny života společenského! Evropa, stavši se křesťanskou, přijala ochotně tento dvojí zákon. Bohatec stal se štědrým, ústavy pro chudé, ale docela jiného druhu a daleko lepší a vydatnější než jsou naše nynější, všady se zřizovaly; byly to nemocnice, domy vysloužilců a chorých, opatrovny, sirotčinci, bratrstva, kláštery se stolem pro chudé a pocestné vždy připraveným atd. Ruka boháčů byla odevřena, a levice nevěděla, což pravice dávala. Takové měl chudý tehdáž „*spořitelny*“, daleko lepší nynějších novověkých, kteréž nikomu nic nedávají, leč tomu, kdož jim dal dříve. Byly jsou to spořitelny, kteréž člověka potřebného vším zaopatřovaly. Dítě mělo učitele, sirotek měl otce a matku, chorý lékaře a hlídače a obsluhovatele, starec, raněný ano i zločinec a všeliký nešťastník v lásce té nalezal pomoci a útěchy, a to vše nestálo stát ani krejcaru. A kdo rozžehl tuto mocnou a vše působící lásku ve světě? Kdo to byl, ježto tak mnoho dobrého, utěšeného a lidi oblažujícího semene rozsilil po zemích Evropských? Církev to byla, kteráž středem a zřídlem byla toho všeho. Na tomto dvojím základě — *svobody a lásky* — vzdělala se Evropa a povýšila se na nejvyšší stupeň společenské dokonalosti. I stala se v skutku velikou, mocnou a silnou!

Slunce její zapadá, sláva její bledne, štěstí a blaho, kteréž se jindy po ní utěšeně rozprostíralo, mizí a den ke dni se tratí a menší. Nárek se od jednoho jejího konce až k druhému rozléhá, a nárek ten se ozývá ve všech třídách lidstva. I jde to pořád hůř a hůř, a Bůh sám jenom ví, kam to asi přijde. Řeč lidská se obohatila o několik slov nikdy neslychaných;

slova ta jsou: Pauperismus — Proletariat — Socialismus — Kommunismus. Věcem, kteréž vyznamenávají, my Slované mezi všemi národy nejmenší příčinu jsme zavdali; u nás se neurodily; ovoce je to, kteréž k nám z cizích zemí přišlo; protož nemáme ani v poctivé řeči své žádných slov pro věci tyto.

Mnoho dlouhých věků ostrihala Europa těch dvou výše řečených královských a základních zákonů. I kvetla, dokudž jich bedliva byla, když však je s očí spustila a přestupovala, tu i hned se tvář její měniti počala. Že však v skutku nezachování těchto dvou svatých zákonů pravou jest příčinou všech těch bolestných neduhů, jimiž lidská společnost jest ztrudněna, o tom chceme zde slovíčko promluvit, a spolu ukážeme, že máli zase lépe býti, nevyhnutelně potřebí jest, aby se těch dvou zákonů lépe šetřilo i ostrihalo.

Počněme se zákonem lásky, a vizme přede vším, jak se tomuto zákonu dělo. V šestnáctem století se toto veliké příkázání ponejprv veřejně a velmi zhusta přestupovalo. Protestantství škrtilo a rozptýlilo kněží, klášterníky a jeptišky, a zmocnilo se statků církevních, statků k duchovním a milosrdným potřebám určených. A jaký byl toho následek? Zrušeny byly jsou veřejné a zdarma udělované všeliké služby křesťanské lásky, chudí byli jsou zloupeni ze svého dědictví, dělníci byli jsou připraveni o své „*sporitelny*.“ První to počátek pauperismu!

Zločinem na svět jsa zrozen, rostl bujně koukol tento, až se i nebezpečným stal těm, kteříž jej zplodili. Aby neudusil i těch, ježto jej rozsili, musela ve všech protestantských zemích „*daň na chudé*“ uvedena býti. Avšak prostředek ten nic nespomohl, nýbrž ukázal se býti i škodným; neboť an almužna učiněna byla občanskou povinností, podkopán byl jeden ze dvou základních kamenů křesťanské společnosti, totiž bratrská láska,

outrpnost v srdci boháčovu a vděčnost v srdci chudšasa byla udusena, a první zárodek k rozmiškám mezi boháčem a chudým byl položen. Nic méně byla tato neblahá daň ve všech protestantských zemích uvedena: v Norvegách, ve Švédsku, v Danech, v Livách, (Liflandu), v Nizozemích, v Německu, v Anglicku, ve veliké části Švýcarska, v severním spojeném soustátí Kolumbie, v Škotsku, a všady, kdež uvedena byla, tamť se vylíhla i ta nešťastná nenávisť nemajícího k majícímu, počet chudých se rozmnožil, a bída a obecná nouze na takový stupeň dospěly, že se zemské vlády i veškerá lidská společnost v zjevném nacházejí nebezpečnosti. Dáme několik příkladů. Léta 1825 obnášela tato daň v Kodani 243000 zl., a v roce 1829 obnášela 473200 zl., a rok k roku pořád se veliči. V Berlíně se v roce 1821 toliko co příspěvek dalo dobročinným ústavům 358318 zl., a v roce 1832 bylo k tomu potřebi 1.078629 zl. V Hamburku přispěl stát l. P. 1815 chudým s 77973 zl., a v roce 1832 musel k tomu cíli 225600 tedy v 17 letech skoro trojnásobnou sumu vynaložiti. O Angličanech pomlčíme; *neb tam pohlcuje tato daň více než šestý díl čistých příjmů všeho nemovitého jmění.* A přece se nikde chudým tak zle nevede, jako právě tam, neboť při vši té nesmírné obětivosti počet chudých a všeliká bída jesti tam největší. Pohledněme nyní na Francouzsko. I do této katolické země si protestantský princip cestu prokrestil; reformací zplodila tam revoluci, a následkem té bylo všecko církevní jmění za jmění národní prohlášeno, kláštery byly zrušeny, řeholníci a jeptišky vyhnáni, a jejich statky jakož i statky světským bratrstvům náležející prodány. Tu vše plesalo, že se tak národ obohatí. A zdali se skutečně tím obohatil? Nikoli! Jmění to nebylo ku prospěchu chudých vynaloženo, a též i jináče národu nic neprospělo, což i z toho jest prů-

vodno, že tehdáž mezi desíti byl jenom jeden chudý, nyní však již mezi sedmi jest jeden takový. Zrušením církevních ústavů zrušeny byly *sporitelny, opatrovny, pokladnice, nemocnice, spížírny chudých!* Aneb jmenujte toliko jednu aneb tělesnou aneb duchovní bídu a strast, k jejížto ulevení a pomoci nebyla by církev měla řádu, kongregací, bratrstva nějakého. A povázímeli, že již nyní i jiné země, jako Španielsko, Portugalsko, Italie, Rakousy, Bavorsy, Piemontesko statky církevní buď již sobě přiosobily, aneb že to učiniti hodlají; povázímeli, že náboženské a církevní ústavy k vykonávání jak tělesných tak i duchovních skutků milosrdných zřízené buď se docela ruší aneb neúčinnými čini, nelze abychom se strachem nezvolali, kam se svět asi ještě octne? Všeobecný pauperismus nastane, a za ním v zápětí zachvátí nás kommunismus.

Toho nás neuchrání žádná moc na světě, leč *katolická láska*. Proti té se ale velice hřešilo, a protož ta musí zase na trůn světa dosednouti a v srdcích lidských oživiti, máli jednou lépe býti. Ach, jak těžce bylo proti ní hřešeno! Dělníka nepovažuje boháč než co nástroje, jak by bohatství své rozmnožil; i otlé dítě nemilosrdně jest odsouzeno, ve dne v noci v továrně jako mašina pracovati. Zdraví, síla, všecken morální cit se utrácuje — a když dělník setřel všecku sílu svou, a není s to déle pracovati, vystrčí se na ulici, a zůstává se osudu svému. Avšak nejen na těle, nýbrž i na duši hubí se chudý. Stvořiv Bůh chudého, dal mu právo i k tomu chlebu, kterýž živi a krmí duši. Ten chléb pravdy a cnosti lámala mu *katolická láska* s štědrú rukou. Co ale od více než padesáti let činila a činí nekatolická snaha? Ubohý lid! Vězí v bídě a strastech, hyne materialně, hyne podle těla, a nad to výše bere se mu ještě ta jediná berla, o kterouž by se mohl v opuštěnosti své podepříti, ta jediná útěcha a

podpora, kteráž by ho těšiti a vzhůru držeti mohla, odejímá se mu víra, víra v prozřetelnost Boží, víra v život věčný, vše vyrovnávající. Či snad že ne? Nuže což to není tolik co lid kaziti, a víru a cnost jeho podkopávati, když tak nazvaní vzdělanci a vůdcové lidu se na odív s netečností svou náboženskou veřejně nosí? Není to tolik, co lid kazati, a víru a cnost jeho podkopávati, když se při každé příležitosti osoby, věci a cvičení náboženské i církevní na zjevnou potupu vydávají? Není to tolik co lid kaziti, a víru a cnost jeho podkopávati, když se v den sváteční služebné práce a nepotřebné služby, jako ku příkladu za příčinou rozličných kratochvílí, honby atd. od něho žádají, a když se tak stává, že nejen není s to, dávatí Bohu což Božího jest, nýbrž když se týmž během i všelikou službu Boží a cvičení se v pobožnosti za cos malého a nepotřebného považovati učí? Není to konečně tolik co lid kaziti, a víru a cnost jeho podkopávati, když se mu porád do uší cpe, že víra jako víra, a že je to jedno stejné, věřili člověk tak anebo jinak? V pravdě, nemáli lid naš víry a cnosti, či je to dílo? Vaše jest to dílo, jenž jste jej špatným svým učením, špatnými knihami a ještě špatnějšími příklady svými pokazili. Avšak osení toto i pro vás dozrává; rozsívali jste vítr, bouří nyní klidíte; lásky jste nedbali, lásky nedocházíte.

Přistupme již dále, a patřme, jak se vedlo *svobodě*, kterouž s nebe přinesl sem dolů Spasitel světa, Ježíš Kristus. Jak proti ní povýšení a mocní tohoto světa hřešili, není žádného tajno. V porobě leželi národové k službě otrocké odchovávaní, v porobě ležela i církev; okovy byrokratickými sevřena, nemohla se ani volně pohybovati, a že živa jest, na jevo dáti. Než pomlčme o tom, jakožto o věci, k úloze naší méně patřící. Povíme toliko, jak se zneužívá „svobody“ s jiných stran. Maten a šálen falešným učením tak zva-

ných světa opravovatelů drží lid bezuzdnost za svobodu. Všelickou autoritu, a nechat sluje jak sluje, má v nenávisti, a protiví se jí, kdykoli to může bez bázně trestu učiniti. Libovolnost a ne zákon řídí kroky jeho. Služebník předpisuje pánu svému, a dělník nechce pracovat, aneb toliko pod výminkou, kterouž sám činí. Zlými příklady, zlými společnostmi stal se nedbalým, líným, oddal se prostopášnému životu, podkopal zdraví svoje, a před časem neschopna se učinil ku práci. Ejhle, tak zneužil svobody! On jí užíval netoliko k vlastní zkáze své, nýbrž i ke škodě jiných, břemenem obtíživ veřejnou dobročinnost, jejížto almužna nemá a nemůž nížádnou měrou býti odměnou daremného, zlého chování. Mnohdy přes to přese všechno zůstává i svou ženu a děti jiným, aby je živili.

Vida, an jiní rychle bohatnou, a jsa snad sám jim v tom práci svou pomocen, počíná i on sobě neli bohatství aspoň jistého pohodlí života žádati. I rozmnožuje svévolně tělesné své potřeby, kteréž za obyčejných časů vejdělek jeho až do posledního krejcaru pohlcují, jimžto však za zlých časů nikoli vyhověti nemůže. A to jest, což ho činí na nejvýše nešťastna, což žádost jeho ustavičně rozpaluje, a srdce jeho nenávistí ku každému majícímu naplňuje. I sní se mu ustavičně o lepší budoucnosti, a aby se mu vyplnila, nehledí sobě práce, nýbrž užívá i nepoctivých prostředků, mnohdy i těch nejšpatnějších. *Ejhle proletariat!*

Již však zvrčené hlavy, ti totiž lidé, jenž s ničím čehož stává, nejsou spokojeni, a jenž se o úplný převrat všech společenských poměrů zasazují, dobře vědí, což se děje v srdcích lidu této zde právě řečené třídy. I umějí chytře toho ubohého lidu k docílení záměrů svých užívat, i skutečně ho užívají co prostředku, co nějaké věci. Oni mu praví: „Boháč je lenoch, živící se potem a mozoly tvými; je tyran, kterýž nemilosrdně

s tebou nakládá, a u něhož se spravedlnosti a milosrdenství nedovoláš, a protož pomoz si sám k spravedlnosti!“ Tak se právu vlastnictví činí násilí, a tak se přední hlavní zákon křesťanské společnosti, *zákon svobody*, ruší!

Z toho, což posud řečeno bylo, vysvitá patrně, že se s obou stran, jak v hořejších tak i v dolejších vrstvách lidstva, hřešilo a hřeší velice až posud. Bez viny nezůstal nikdo, ani mající ani nemající. Všickni se, ač každý jiným způsobem, proti křesťanství, tomu blahému zdroji svobody a lásky, prohřešili. A ten vřed, kterýž na těle lidské společnosti vyrostl, nedá se ostrým nožem vyříznouti, aniž násilou vyhubiti, jelikož žilky jeho sahají až do srdce. I mnoho času a trpělivosti jest potřebi, aby se zhojení to podařilo, a nepodaří se, leč se dříve podnět a zárodek toho neduhu odstraní, jenž jest přestupování onoho výše řečeného dvojího zákona. Že totiž nebylo lásky, a svobody že se zneužívalo, toť jest u příčině, že tak mnohými těžkostmi, nesnáze a strastmi ztrudněna a sklíčena jest lidská společnost. Avšak tento dvojí zákon dalo a zjasnilo křesťanství, a toliko křesťanství jest s to, učiniti, aby zase plněn byl svatý zákon ten. Protož ku křesťanství, a jelikož to jenom v katolictví jest úplné, živoucí a svrchovaně účinné, ku křesťanství katolickému se musí vzíti útočiště, máli neduh nynějšího věku zléčen a zhojen býti.

Jako všeliký tělesný neduh může lékařství svoje najíti v některé bylince: tak podobně tento řečený duchovní neduh v zákonu křesťanském nalezá své lékařství. Láska křesťanská, kteráž jest trpělivá, dobrotivá, a která nezávidí a nehledá, což jest jejího, a se nepouzí, nýbrž všecko snáší (I. Kor. 13), a potom svoboda křesťanská, kteráž není bezuzdností, a kteráž nečiní nešlechtně, jsou ty dva léky, kteréž tento bolestný vřed věku našeho zhojiti mohou. Jiných nestává!

Vymyslili sice lidé, jenž neznají přirozenost lidskou, jiný jakýsi prostředek, domnívajíce se o něm, že všechno, což křivé jest, vyrovná. Prostředek tento nazvali *Socialismus*. Slovo toto jest přemrštění a nadužívání jedné křesťanské idey. Tito lidé, jenž socialismu původ dali, věděli, že jednotlivý člověk jest slab, a že sobě zůstaven, sám o sobě blaho své nemůže tak rozmáhati, jak žádoucnou jest. Již však shledali v dějepisu katolické církve nesčíslné společnosti a jednoty, jichžto údové sebe zapřevše, své jmění, umění a všechny své síly k rozmnožení obecného dobra vynakládali. Tentyž dějepis jim dosvědčil, kteraké slavné věci toto spólčení k místu přivedlo, jak jeden druhým se stal silným, jeden druhému okem i nohou i rukou, a jak všickni vůbec a každý zvláště se měl dobře. I uchopili se této krásné, křesťanské myšlénky nejdříve Francouzové, a po nich i jiní ještě národové. Avšak vzali toliko skořepku, jádro jim scházelo, a protož z myšlénky té nevyrostla a nevyroste na věky žádná utěšená bylina. I domnívali se pošetilci, že ten zázrak, kterýž církev utvořila, i oni utvoří. Počali však stavěti od střechy, nepoloživše žádných základů a žádných zdí, na nichžby střecha budovy jejich spočívati mohla; stavěli bez církve, bez katolictví, bez ducha křesťanského, bez toho řku ducha, kterýž by měl ty jednoty jejich oživovati. A do těch svých budov uvozovali jenom takové lidi, ježto sice mnoho v tento svět, málo ale anebo pranic v onen nadhvězdný nevěří, ježto ani nad sebou neumějí vládnouti, a kteříž i také žádného nadpřirozeného podnětu do sebe nemají, za jiné se obětovati. Založili tedy zahrady bez stromů a květin! Scházíť zajisté socialismu morální základ; nemá, tak jakž jej do světa uvedli, vyšší sankcí, a toliko zpotvořením a zpohančením krásné křesťanské idey býti se okazuje. Potvora to ohavná, kteráž toliko k upokojení tělesných potřeb prohlíží, a k důstojnější stráuce

člověcké zraků neobracuje, a kteráž nic nezlepší, ale stav lidský jen zhorší.

Že tím, což zde pravíme, tomuto novověkému socialismu křivdu nečiníme, průvodně z toho hnusného ovoce, kteréž z něho vyrostlo, a kteréž nazvali *kommunismus*.-Kommunismus jesti vykvětek socialismu, jeho upotřebení, jeho následek, výstřelek a oučinek. Politici fantastové se ve své pošetilosti domnívají, že odtud se spasení na lidskou společnost vyprýští. Než co medle je jim *kommunismus*? Rozdělení statků stejnou měrou mezi všechny, *anebo* všecko jmění je jmění národní. Podle prvního smyslu jest *kommunismus* tolik co občanská válka, všeobecná bída a chudoba; neboť kdo více má, nedá se bez odporu od toho, jenž méně má, oloupiti. Než dejme tomu, že by se takové rozdělení v skutku dalo provesti. Jak dlouho by ta rovnost a stejnost trvala? Ani do druhého dne, neb jeden moudře, druhý špatně jměním mu připadlým vládnouti bude, jeden je rozmnoží, druhý utratí, promrhá. Co nevidět nastane tedy zase nestejnost, i budou zase chudí a bohatí, služebníci a páni, a opět, nejsteli křesťané a duch Kristův jestli vás neovívá, vyskytne se mezi vámi závist a nenávisť. Kdo *kommunismu* tak rozumí, jako vy, ten lidem dává právo k zahálce a k rozmařilému, prostopášnému životu, a největším lidské společnosti jest nepřitelem, neboť pod rouškou přítele lidu celou lidskou společnost na zjevné nebezpečení vydává.

I podle druhého smyslu, že totiž všeho jmění pánem jest stát, kterýž prý je dle libosti své k užitku svému obracet může, není *kommunismus* nic jiného, než ustavičná válka proti osobní svobodě, a její úplné utištění a zotročení. A toť zajisté není žádný pokrok, když se svoboda jednotlivců tak potlačuje, že ani to, čehož spravedlivě a velikou prací nabyli, nemá být jejich, nemá býti jejich vlastním jměním, kterýmž by

sami a toliko oni sami mohli vládnouti, není pravím to pokrok, nýbrž krok zpáteční a reakcí, zamýšlená od těch, jenž se svobodomyslnými nazývají. Zde ale sluší též pozorovati, jaké nedůslednosti se ti tak zvaní svobodomyslníci dopouštějí.

Z toho, což jsme pověděli, vysvítá, že tyto dvě nepraktické pošetilosti, socialismus a kommunismus, nic jiného nejsou, než přemrštění a nadužívání dvou předních a hlavních zákonů, kteréž svaté Evanjelium základem a uhelním kamenem učinilo lidské společnosti, totiž zákona lásky a svobody. Kommunismus jest hèresí lásky: socialismus hèresí svobody! Oba bludy původ svůj mají v té duchovní chorobě, kteráž se i rozumu i srdce lidského zmocnila, a jelikož mnoho přívrženců počítají, a hrůzný vplyv jak na zástupy obecného lidu, tak i na proletáry vyšších stavů provozují, jest se v skutku všem evropským státům báti anarchie, krve prolítí a jiných velikých zmatků.

I což není žádného prostředku, jímž by se hrozičimu tomu neštěstí odpomohlo? — Chceteli tyto dva jedovaté draky neškodné učiniti, vylomte jim zuby. Chci říci, učinite dosti a vyhovte tomu, což v socialismu a komunismu jest zákonného, pravého a pravdivého. Pravda, v socialismu leží na potřebě, právu a svobodě *společnosti*, tak jak tomu rozumí a jak to uskutečňuje křesťanství. Pravda v komunismu leží na potřebě, právu a svobodě, účastenství míti ve všech jak duchovních tak i tělesných státech, jak tomu opět rozumí a jak to k místu přivozuje křesťanství. Toho obého hledají lidé, a poněvadž z pravé cesty zabloudili, nemohou toho najíti. Pomozte jim tedy na pravou cestu, uveďte je zpět ke světlu víry Kristovy, dejte jim svobodu, nechceteli míti anarchii, dejte jim z bratrské lásky, což jim dáti můžete, nechceteli, aby si to sami vzali.

A kterak se to nejlépe k místu přivede? Odpověď

leží na jěvu, neb vyplývá z toho, což posud bylo řečeno. Všecko zlé, což nás tíží a svírá, pošlo z toho, že se proti tomu dvojímu zákonu, na němž všechny z křesťanství poslé společnosti spočívati mají, velice hřešilo a hřeší posud. Boháč hřeší proti tomu zákonu, an bohatství svoje zakopává, toliko pro sebe ho užívá, a z nadbytku svého nikomu ničehož nedává. Hřeší, an ani tu nejmenší částku času svého, své síly, svého umění, své péče nechce na rozmnožení blahobytu chudých obětovati. Hřeší dvojnásob, pakli svým zlým příkladem je kazí, o víru a cnost je připravuje. I zneužívá zlým chováním svého postavení, stává se utiskovatelem, a popuzuje proti sobě nenávisť všech těch ježto mni, že se jim dost dobročinným býti neprokázal. Tak vydává sám sebe, své jmění a všecken společenský dobrý řád na nebezpečenství, an svou tvrdostí potvrzuje tu falešnou theorii, kterouž kommunismus káže. A protož především potřebí jest, aby všeliký boháč měl více *lásky* křesťanské. Aby se však vřelejší láska k bližnímu v srdci jeho roznítila, musí se státi člověkem dobrým a svědomitým. Chudý se zase prohřešuje tím, že nechce pracovat, že pracuje špatně, že se v práci dopouští podvodu, a že často v několika hodinách všecken výdělek mnohých dnů prohejří. Takým chováním činí se chudý pijavkou majících, vyprázdňuje jejich dobročinnost, bera, čehož nezasloužil, a zkracuje pracovitého a svědomitého svého spoludělníka, okrádaje ho o to, což by mu bylo s daleko větším právem přináleželo. A zde opět přede vším potřebí jest, aby jako všeliký boháč tak i všeliký chudý měl více *lásky* křesťanské. Aby se však tato láska v srdci jeho roznítila, musí se též státi člověkem dobrým a svědomitým.

Než ale kterak bohatého i chudého, pána i dělníka lze udělati dobrým a svědomitým? — Svědomí a dobrých mravů není bez víry; víry není bez nábo-

ženství; náboženství není leč v křesťanství, a křesťanství není, leč v katolictví. Že tomu tak, toho dokázali již jiní; dokázali toho ve knihách jak vědeckým tak i populárním způsobem sepsaných; dokázali toho ti nejučenější a nejenostnější lidé, kteříž pravdu katolickou před světem vyznali, a pro ní ta největší protivensství podnikli, až i životy své nasadili. A těch a takých svědků pravdy katolické jsou nescíslní zástupové, v každém stavu, v každém věku a na každém místě. Pravda učení katolického jak vnitřní svou dobrotou a spasitelností tak i zevnitřním tím způsobem, kterýmž do světa uvedena a oslavena byla, pravým Božím zjevením a učením býti se dokázala. Zde k tomu není místo, abychom o tom slov šířili, a protož jenom dokládáme, jeli katolická víra nejlepším, nejsvětějším a nejspasitelnějším náboženstvím, katolické víře musíme dáti průchod, a katolictví musíme učiniti základem společenského i státního určení svého, chceme-li opravdu svět a ty zlé stránky, o nichžto jsme zde řeč učinili, napravití, a lidskou společnost z hrozícího nebezpečení vytrhnouti.

Nuže tedy vy lékařové a opravovatelové nynější Evropy, té řku Evropy, kteráž se nyní v anarchickém svíjí paroxismu, povolejte katolictví ke své pomoci, a jím hojte bolestné rány, tělu lidské společnosti zaseknuté. Nechať blahodějný vplyv svůj, kterýž jevílo ondy na barbary a jeví posud na divochy Okeanské, jeví i na naše boháče, aby soběctví jejich bylo zléčeno, a srdce jejich aby se outrpnosti a lásce odevřelo. Nechať blahodějný vplyv svůj jeví i na chudé a nuzné, aby jejich lenost a prostopášnost a závist byly zléčeny, a srdce jejich se láskou a chutí ku práci, pořádku, hospodárnosti a křesťanskou oddaností, vděčností, věrností a uctivostí k cizímu statku naplnilo. Nechať víra Kristova blahodějný vplyv svůj má na chudého i bohatého, aby poznali, že bratrství, láska křesťanská nejsou

jalová, prázdna slova, nýbrž že na člověka vzkládají i tu povinnost, by jeden pro druhého i leccos trpkého podnikal, snášel a obětoval. A nebojte se toho svatého vplyvu, alebrž důvěrně srdce svoje mu odvírejte, vědouce, že již osmnáct set let blahočinně na ty lidi působí, kteříž se ho sami necizí, a že se tímto blahodárným vplyvem za jeden den více dobra a hojnějšího požehnání člověčenstvu dostalo, než kdy těm tak zvaným lidomilům na mysli tanulo.

Skutečné opravy a spásy našich společenských poměrů se toliko od křesťanství, od živého, účinného křesťanství nadíti lze. Přesťante tedy k lidu mluviti: „Náboženství jest toliko pro staré ženy, děti a blby; cvičení se v pobožnosti, modlitba, svěcení neděle, navštěvování chrámu, poslouchání slova Božího, ostříhání církevních příkázání, přijímání svátostí jsou toliko vodítka, jichžto nepotřebuje, kdož má dobrý kabát, a jehož brada vousy obrostla.“ Tak nemluvte, nechcete-li sami střechu nad hlavou svou zapáliti, a pod nohama svýma příkrý břeh podemleti. Nemyslete, že jste všechno již učinili, davše chudým chleba. Chlebem krmíte jejich těla, pakli ale jejich duše hladem mrou, medle zdali tím cos získáte? Krmíte lvy, aby vás dříve nebo později roztrhali! Křesťanství toliko má takovou řeč, kteráž jde k srdci, a kteráž dělá ze lvů tiché a pokojné beránky. Ty chcete-li míti, mluvte k nim řeč jeho, a netoliko ústama, ne slovy toliko, nýbrž i skutkem, příkladem a životem svým. Aneb mniteli, že křesťanství jest toliko chudému potřebí? a že boháč nemusí býti svědomitým, cnostným a dobrým? Právě proto že jste tak smejšleli, a tak sobě počínali, octnuli jsme se v této svrchované bídě, kdež se musí nějaký převrat státi, buď k lepším aneb ještě k horším časům. Zde balsam i oheň; vyvolte sobě což se líbí! —

Zdaž učení křesťanské: „Všeliká moc z Boha jest“ s vládou konstituční se srovnává.

„Neměl bys nade mnou moci, řekl druhdy Spasitel náš k Pilátovi, kdyby tobě nebyla dána s hůry (od Boha.)“ Jan 19, 11. Tato slova opakovan kdosi doložil: „A posledně zdali to pravda.“ Pilný jsa čtenář novin a vícekrátě čta: „Všeliká moc z lidu vychází“ — narazil na odpor mezi novinami a písmem svatým. I zdálo se jakoby přednost dával novinám před písmem svatým. Než co divu, vždyť se všecko zasazuje o to, aby onono učení křesťanské z kořene vyvráceno bylo, an všecko jednohlasně volá: „Všecka moc ve státu vychází jen z lidu.“

Ovšem, že v státu oustavním a chtěli i v absolutním, všeliká moc *nestředně* z lidu původ svůj bere. Takto však jen potud uzavíratí možno, pokud celá věc ohledává se jen *povrchně*. Touže měrou uzavíratí lze též takto: „Všeliký chléb od pekaře pochází; vešken oděv buď z vlny, buď ze lnu atd. Než takto uzavíráme z *příčin* toliko *nejbližších*, nezapírajíce proto nijak *příčinu* poslední, nejzazší, *absolutní*. Mysl křesťanská, potahujíc všecko k příčině této, žeť Bůh to, ježto zrno žitné, pšeničné i každé jiné jakož i všelikého živočicha, látku na oděv mi poskytujícího, stvořil. Právě následovně, že při oustavním zřízení státu všeliká moc z lidu vychází, zříme zajisté na *příčinu* toliko *nejbližší*, nepopírajíce proto *příčiny absolutní*.

Vizmež již, v jakém poměru onyno dvě zásady, onano totiž křesťanská: „*Všeliká moc z Boha jest*,“ a pak ona politická: „*Všeliká moc z lidu jest*,“ k sobě se mají — shodné-li jsou, čili sobě odporné?

Prvé, nežli úsudek o tom proneseme, třebať, aby-

chom věc neobírali jen *povrchně*, alebrž hlouběji do ní nahlédli, aby chom až kořenu jejího zmocnili se. Znikáť tu přede vším otázka: „V komže spočívá moc zákonodárni, aneb kdo dává zákony? Odpověď: Ve státu konstitučním -- *národ s králem*. Což ale jest národ? Národ jest veškerenstvo občanů. A cože jest občan, co král? Což můž býti občan, což král jiného, než *člověk*? Člověkem se rodí, člověkem zůstává ve všech poměrech, v nichž mu jest žíti, a co člověk zemírá. *Moc tedy zákonodárni posledně v člověku spočívá*. A což medle touto zákonodárni moci v člověku vlastně se miní? V člověku — v duši jeho — což jest, co velí, nařizuje, zákony z útrob jeho vynáší? Nemajíc jiného názvu, nazýváme tuto duševní moc *rozumem*, ač ač nevhodně*). Onano zákonodárni moc v člověku jest tedy *rozum*.

A tu již k *pramenům* přihlednouti dlužno, z kterýchžto rozum zákony čerpá. Uvážíce věc kolkolem, shledáme, že jen *tří* pramenů stává, z nichž rozum člověka zákony vynáší, a co pravidla pak stanoví. První *zjevení pozitivní* jest, druhé *svědomí*, třetí *okolnosti zkušebné*. Rozum totiž zákony hledaje, můž nazíratí aneb v člověka samého, a tu na *svědomí* naráží; aneb okem krom člověka zabíhati, a tu naráží buď na *zjevení Boží pozitivní*, kterěz zásobu nejrozmanitějších zákonův v sobě chová; buď na svět, a především na poměry lidské, v jakých nejen jednotliví národové, alebrž veškero lidstvo nalezá se t. j. na *poměry lidu zkušebné*. Co však do zjevení Božího, na pramen ten zde se nám odvolávati nelze, jelikož bychom při odpovědi na svou otázku v kruhu se vrtěli, a tak *důvod kolem chodný* uváděli. Jestí nám tedy pozorovati toliko ony dva prameny: *Svědomí — Poměry zkušebné*, a

*) Um = jmu; rozum = rozjmu. Rozum není tedy leč soudnost rozborná. Přece však navykli jsme již říkatí: *Rozum velí, přikazuje; mluvíme o zákonech rozumu, o důvodech s rozumu*, atd.

zkoušetí, zdaž *mysl lidská sama o sobě* tuto pravdu: „Všelická moc z Boha jest“ nahlíží, čili nic.

1. Rozum, naslouchaje k výrokům svědomí, chápe zákony *mravné, věčné, božské*. Svědomím míním moc duše, již představ toho nabýváme, což smyslu nepřístupné, nepostížitelné jest, a protož *nadsmyslné*. Jako že smyslem chápeme předměty vnější: tak též svědomím vnímáme předměty nadsmyslné, na př. svědomím nabýváme představy Boha, jeho vlastností, *vůle* Boží, neholi toho, čeho Bůh od nás žádá aneb co nám jest činiti, a následovně i toho, čeho jest nám nechat: pročž vlastně toho, co s vůlí Boží srovnává se, a co jí odporuje t. j. co dobré jest a co zlé, co pravo a co nepravo. Svědomí jesti tedy jakýsi hlas božský v nás, oznamující nám *nestředně vůli Boží*, neboli zákony — příkazy a zákazy — o pravdě božské. Tudy rozum k výrokům svědomí nazíraje, naráží na *zákony božské*, zmocňuje se jich, čerpá a vynáší je ze svědomí.

Zákony tyto nepodlehají nižádným změnám: od věků k věkům zůstávají tytéž — nezměněné — *věčné*. A jelikož člověku, co člověku, od stvořitele v srdce jsou vloženy; jelikož svědomí jednomu každému člověku hlásá je, a rozum ze svědomí čerpá a na světlo vynáší: protož nemůž ani určitá mnohost člověků na př. občané jednoho státu zapřítí je. I tu chová je každý jednotlivec a protož i veškerenstvo občanů v sobě. A to jest právě příčinou, proč zákony ty v *každém státu* nalazáme, nechatě forma státního zřízení Jedno- aneb Mnohovláda, ta i ona obmezená aneb neobmezená.

Ano, nejen že je v jednom každém státu bez rozdílu vládní formy nalazáme, ony jsou též *základem* všeho státního zákonodárství. Proti zákonům těm *nemůž a nesmí* stát nikdy jednati, jinak by dřív dříve rozpadnouti se musel. Tak na př. nemůž a nesmí stát nikdy následující zákony stanoviti: „Pokradeš.“ Budeš spolu-

občany své podvodem a lichvou utiskati. Budeš jim škoditi. Budeš cizí jmění zadržovati. Budeš křivě přísahati. Budeš křivě svědčiti. Budeš křivě žalovati. Budeš lháti. Budeš ze cti loupiti. Budeš jiným na zdraví škoditi. Budeš vražditi“ atd. A proč to nesmí stát příkazovati? Právě proto, že veškeré zákony, týkající se života, zdraví, cti a jmění člověka, *nestředně* již ze svědomí plynou, následovně že zákony to jsou mravné, věčné, božské, protože *výraz vůle samého Boha, kteroušto svědomí nestředně hlásá, rozum pak z výroků jeho čerpá a co zákon stanoví.*

Nechť již tedy buď veškerenstvo občanů, t. j. národové sami, aneb zástupcové jejich v sněmích, aneb vladař sám, jmění, cti, zdraví, života a svobody zákonem hájí, nelze jim zajisté jiných stanoviti zákonů leč těch, kterýchž svědomí poskytuje jim; nelzeť jim následovně jinak naříditi, stanoviti, příkázati a zakázati, než jak ohlas vůle Boží, svědomím se jevící, rozumu napovídá. Podobný zákon, budiž již vyřknut a pronesen u vládě absolutní od krále, aneb v státu oustavním od národu, zůstane jistě na věky *výrokem vůle Boží, a protož po původu svém z Boha.* Učili tedy křesťanské náboženství: „*Není mocnosti nežli od Boha... a kdo se protiví mocnosti, Božímu řízení se protiví.*“ (Řím. 13, 1.), zdaž tu jaký odpor? A nazývali křesťanské náboženství státní služebníky, ježto nad těmito v pravdě božskými zákony bdí, aby od občanů věrně ostrihány byly, a ježto v život je uvádějí, *služebníky Božími,* (Řím. 13, 6.) zdaž to odpor? Nestávali však odporu tu, není ho ani mezi naduvedenými sadami: „*Všeliká moc z lidu jest. — Všeliká moc z Boha jest,*“ jelikož všeliká moc *nestředně* z lidu vychází, *původem svým pak z Boha jest.*

2. Než rozum člověka, zákony stanovíc, pohlédá též na *okolnosti zkušebné.* A tu již zniká jiný druh

zákonů ve státu, kteréž nejsou již božské, neměnitelné, věčné, alebrž víc méně *lidské, měnivé, libovolné, na čas trvanlivé*. Nebo jsouce jako rouchem zkušebným oděny, závisny jsou od poměrů osob, míst a času; a jako poměry tyto během času se mění, tak i dotčené zákony. Jestli pak takýchto zákonů ve státu ohromné množství. Náležejíť sem veškeré takorka zákony čistě politické, zákony týkající se vzdělání obchodu, vojny, daní, trestů, formy vlády, ouřadů a přemnoha věcí těmto podobných. Tu již pozorovati dlužno:

a) Že zákony, kteréž rozum přímo ze svědomí čerpá, onyno totiž věčné, neměnitvé, božské, *přechasto jsou těmtono základem*, zákony pak tyto zkušebné, jsou, jakož praveno, zevnější rouhou oněchno. Roucho to — zevnějšek — změnou okolností času, míst a osob, *mění se, základ* však zůstává tentýž. Máme u př. knihu zákonů týkajících se osvěty či vzdělání občanů, kterouz nazýváme: „Politické zřízení škol.“ Jaké tu množství §§ů? Kolikero tu zákonů? A přece veškeré §§. ty, zákony v sobě uzavírající, jediný jen základ mají, zákon totiž: „*Vzdělávej sebe.*“ Zákon tento má jedenkaždý z nás v srdci vepsaný od Stvořitele samého; zákon to tedy v pravdě, neměnitvý, věčný, Boží. Nechť okolnosti zkušebné během času tak neb jinak se obrátí, vždy stejně ozývá se v nás příkaz: „*Vzdělávej sebe.*“ Rozum, prozíraje k výrokům svědomí, naráží na příkaz ten, a vynáší ze svědomí jej, řka: *Vzdělávej sebe*, a tak co zákon jej stanoví. Než tu mnohočetné znikají otázky: Kdo mne bude cvičiti? Kde? Jak? Jak dlouho? Odtud nyní množství zákonů zkušebných, týkajících se jednáč učitelů a vlastností, jakýchž jim třeba, jednáč škol a věcí k nim potřebných, jednáč předmětů, v jakých, jednáč času, jak dlouho mám cvičen býti, zda po 6 let, jako u nás lid obecní, zda po 8 jako jinde atd. Veškeré však zákony tyto

měnitelné jsou, a mohou nyní tak a za 10 let jinak zníti. Než základ jejich: „Vzdělávej sebe,“ neměnitelný jest, protože ze svědomí vzatý, protože výraz vůle samého Boha, a tudy věčný — božský. Rovněž zákon: „*Nebudeš odjímati ani zadržovati jmění cizí,*“ — jak mnoho provolal zákonů zkušebných, kteréž vůbec lidskými či světskými nazýváme? Koliko tu zákonů na krádež, na podvod, na lichvu, na činění škody daných? Koliko tu §Sů předpisujících: *Jak* jmění, ježto se mi zadržuje od jiného, smím si dobývati? Kolikero zákonů tresty na všelikteré škůdce obsahujících? Veškeré pak zákony ty nejsou leč *zevnějšek* onoho příkazu: „*Nebudeš ani odjímati ani zadržovati jmění cizí*“.— t. j. zákon tento jest oněmno všechněm základem. Jestí to právě tak, jako s lidským tělem. Lékařové o tom svědčí, že tělo naše aspoň každých 10 let jest celé jiné. Upotřebované částky se odmišují, ustupují, jiné pak čerstvé a zdravé na jejich místa se usazují, až pak v 7—10 letech tělo celé jiné jest. Než při všech těchto zevnějších tělesných změnách, zůstává to, což svým *Jástvím* nazýváme, nezměněné, trvanlivé. I tak též zákony zkušebné, co zevnějšek zákonův svědomí — věčných, Božích — podle změn okolností míst, času a osob mění se, jejich pak základ (zákon rozumem ze svědomí vynešený) zůstává při všech změnách tentýž.

b) Než jestí též nescíslné množství zkušebných zákonů v státech, o kterých tvrditi nelze, žeby jim který věčný a božský zákon základem byl, u př. zákony, týkající se obchodu, kterýž vedou občané státu jednoho s občany státu jiného. Zákon: „*Nebudeš toho neb onoho zboží vyvážeti,*“ nemůž zajisté mezi zákony mravné, věčné a božské počten býti. Ten jest čistě zkušebný. Než i tu zůstávají výrokové svědomí *měřítkem*, a jako veškeru zkušebnost podle výroků svědomí posuzujeme, chtějíc věděti, pravá-li jest či ne-

pravá, dobrá-li či zlá, mravná-li či nemravná, tak též i dotčené zkušební poměry ve státech. Ačkoli tu nelze tvrditi, žeby to byl *přímý* výrok svědomí, aniž že by jim který mravní, věčný, božský zákon byl *základem*, zůstává tu přece svědomí *měřítkem* poměrů těchto, a tudy i zákonů na ně se potahujících. Jen tímto měřítkem porovnávám ony poměry zkušební, jen jim o nich soudím, a tak s to jsem, abych pronesl usudek o tom, co v nich spravedlivého jest, a co nespravedlivého, t. j. co pravo, co nepravo, a nyní teprv pronášim a stanovím zákon. A o těchto již zákonech ve státu, kterých rozum ani přímo ze svědomí nečerpá, aniž jim který výrok svědomí jest *základem*, toto pravidlo stanoviti třeba: „*Zákony ty buďteš, co nejvíc možná, výrokům svědomí přiměřeny.*“ Nebo čím přiměřenější budou ohlasu svědomí (zákonům oněmno věčným, božským, a tudy vůli Boží čím bližší), tím dokonalejší a spravedlivější; zákony pak výrokům svědomí (a tudy i vůli Boží) dokona nepřiměřené neb i odporné, tím samým již nespravedlivé jsou a zlé, protož žádné a nijaké.

Průvodně z toho, že některé zákony ve státu *přímo* ze svědomí plynou (čís. 1.), jiným, že tyto *základem* jsou (čís. 2. a.), a opět jiným *měřítkem* (čís. 2. b.). Vždy tedy rozhoduje *výrok svědomí*. *Již pak jesti svědomí ohlas či výraz vůle Boží; protož jsou to i zákony z Boha, jelikož výrokům Božím přiměřené.* A tak již všeliká zákonodárni moc, ač *nestředně* z člověka vychází, přece *původem* svým z Boha jest, nechať forma vlády jest absolutní neb oustavní.

H.

Dlužno-li duchovnímu pastýři také o pozemské dobré jednotlivých lidí a veškerého obecnstva pečovati? A kterak to lze jest duchovnímu pastýři?

I.

Zde onde ozývá se hlas duchovních: Co nám do záležitostí světských, nám, ježto ze světa sice povoláni jsme, ale ne ke službě světských záležitostí. Podobně slyšeti jest hlas i laiků: „Kněz nemíchej se do politiky!“ Nuže co činiti slušno aneb dlužno duchovnímu u věcech občanských? Otázka tato jest nyní včas a tím důležitější, čím znamenitější nám nastaly doby, kdežto záře blahodějně svobody politické se dostalo národům mocnářství našeho. Tím většího a zralejšího povážení jest rozhodnutí toto hodno, pokavadž v svobodné zemi České poměry nové povstanou a zákonodávní moc z usnešení národů se projevití musí; ustanovení pak takému dlužno bude nejen světským alebrž i duchovním osobám se podrobiti, jakožto občanům říše svobodné. Všem občanům ale musíť na tom záležitosti, aby nové zřízení zemské bylo všemožně dokonalé, vzájemné a k všeobecnému blahu jak časnému tak věčnému sloužící.

Tážeme se tedy: *Dlužnoli duchovnímu také o pozemské dobro člověčenstva péči míti? I kdož by o tom rozumně mohl pochybovati? Úkol a směr duchovního pastýře jest ovšem zvláště v tom položen, aby vniterní, pravou, věčnou blaženost člověčenstva působil, lidu svěřeného rozum vzdělával, srdce šlechtíl, vůli lidáskou k dobrému nakloňoval, lidi učil, kterak by zlého se varující ve všem dobrém prospívali a vznešeného*

určení svého dojista dešl. Avšak dobrý pastýř duchovní nemůže ani co člověk a občan, ani co křesťan, tím méně co vůdce lidu a učitel národní nedbati i vezdejšího pozemského blaha svěřenců a krajanů svých. Nesmí se domnívati, že by toliko proto byl povolán, a tím již povolání svému učinil dosti, když mysl lidskou a srdce svěřenců svých vzhůru k nadhvězdnému nebi pozdvihuje a toužení po lepších a nepomíjejících státcích v nich budí. Nikoliv! obor úřadu pastýřského jest rozsáhlejší. Pravý duchovní otec musí nejen čest Boží množiti, nýbrž seč jest i blaho podrízených svých rozmáhati, a sice blaho jejich jak věčné tak i časné, aby podle duše i podle těla dobře jim bylo.

K této péči ho zavazuje netoliko jeho občanské postavení co ouda společnosti lidské, nýbrž sám i jeho úřad duchovní. Neboť

1. pozemská blaženost nemalý vplyv má do úřadu duchovního.

Jako tělo s duší tak i tělesné blaho s duchovním jest úzce spojeno. Přemoudrý Stvořitel tak to zřídil, že tělo potřebí má duše, a duše těla, by obé působiti mohlo a oběmu blaze bylo. Duše v mnohém ohledu závisí od těla, kteréž jí jest za příbytek a schránku ustanoveno. Jako každá změna tělesná působí změnu v duchu; tak i časné štěstí neb neštěstí moc svou jeví na duševní šťastné neb nešťastné spořádání. Bídny stav počasný kormoutivá mysl, ochabuje ducha lidského, bývá často překážkou cnosti a zavdává příležitost k výstupkům mnohým. Zkušenost nás učí, jak častokráte ku př. chudoba a nouze byla matkou lži, krádeže, podvodu, křivého svědectví, utrhaní, nespravedlnosti i křivé přísahy a jiných nešlechtností. Duchovní pastýř, chceli zlé překaziti dle svého povolání, musí prv se snažiti, aby odstranil příčiny zlého; a chceli, aby dobré símě do srdce lidského zaseté nezamiklo, musí prv srdce

k tomu připravití. Maje tedy péči o časné a občanské dobro lidí, nevtírá se do pole činnosti cizí; nýbrž koná svou povinnost, užívaje jak sluší časných věcí co prostředku k věčnému oblažení svěřenců svých. Či snad působení duchovního otce zavírá v sobě toliko poměry věčné a vylučuje ze sebe vše, což ke vezdejší blaženosti zří? I kdož pak by mu byl tak úzké meze vykázal? Snadli příroda? O ne! Neboť tato duchovní s tělesným spojuje i váže obapolně. Kristus-li? Nikoli! Neboť on právě vyhledával pozemské štěstí lidstva, a uskutečněním téhož, nachyloval mysl ku přijetí duchovních dobrodiní. Protož i

2. příklad Kristův ukládá duchovnímu co poslanci jeho za svatou povinnost, by pečoval také o dobré pozemské člověčenstva.

Sám Pán a nejvyšší pastýř náš o vlast svou a občanské a počasně oblažení člověčenstva pečoval, nám pozůstaviv příklad, bychom následovali šlépěje jeho. Neboť koho jest tajno, že ten nebeský učitel a dobrodinec lidstva pilně obcházel města a městečka po veškerém Judstvu, uzdravuje nemocné a všude dobře čině. Nevíme-li, kterak slitoval se nad zástupy, vida, že byli souzeni, a ležící jako ovce nemající pastýře; kterak i napomínal uředníků svých, by nemohouce posud ještě sami jinak působiti, aspoň prosili Pána žni, aby poslal dělníky na žeň svou? Ano když posílal uředníků svých před tváří svou do každého místa, přikázal jim uzdravovati nemocné a pak pečovati o duše jich a hlásati, že se přiblížilo k nim království Boží (Luk, 10). I kdož neví, že daň platil, podrobiv se zákonům své vlasti, že učil, dávati každému, což jeho jest, že se soudci, nespravedlivě ho soudícímu, ochotně vydal, a že srdečný měl podíl v neštěstí lidu svého, plakaje hořce nad Jerusálemem svévolně do neštěstí a záhuby se hrnoucím? Bolestněji cítil nastáva-

jící *zlé svého národu*, než své vlastní přehrozné utrpení, napomínaje ženy plačící: *Neplačteš* dcery Sionské *nade mnou* ale plačte raději samy nad *sebou* a nad *syny svými*. Aby vytrhl ze všelikých mrákot a neřestí lid israelský, sstoupiv s nebe, vzal na se bídné člověčenství, a aby je spasil, učiněn jest poslušen až do smrti kříže. I sám sebe zničil, aby lid pozdvihl, a na kříži umíraje, prosil ještě za *lid svůj*. Hle! Spasitelův ohled a směr byl vždy toliko duchovní, nic méně i časné dobro lidí s očí nespouštěl. A tak má i duchovní pastýř, následujíc šlépějí Kristových, pečovati také o časnou blaženost jednotlivých lidí i celého národu. A jestliť to zajisté příhodný prostředek k uskutečnění a k rozšíření království Božího zde na zemi.

3. Požadujef toho na duchovním také zvláštní jeho důstojné postavení. Stát může zachovávání zákonů vynutiti strachem trestu aneb nadějí odměny; ale srdce lidské k zákonům svým nakloniti nemůže; to může lépe duchovní, kterýž učí, že vrchnosti pro Boha máme býti poslušni, a netoliko pro strach; že poslušni býti máme i tehdaž, když nás nikdo nevidí a když není se nám trestu lidského báti. Kněz má nejlepší příležitost ukázati, že povinnosti k lidem spolu jsou povinnostmi k Bohu, a že kdo se mocnosti protiví, Bohu že se protiví. Kněz jest povinen vysvětliti, že nejen odřikávání modliteb jest službou Boží, ale také pracovitost a pilnost, a že dobrý a dokonalý křesťan nemůže býti nikdy občanem špatným. Poněvadž pak duchovní práce vztahují se nejvíce na abstraktní pojemy, na vnitřního člověka, a poněvadž do smyslů lidských méně padají, tou příčinou jest třeba, aby s učením svým abstraktním spojil také péči o časné dobré svých svěřenců, by tak získal jejich duše pro Boha. Pečujeli o časné blaho svěřenců svých, dojdě též i důvěry i lásky — darů to, bez nichžto marné by bylo namáhání jeho vše-

liké. Konečně má být duchovní solí země, má být světlem světa, a protož nad jiné jest povinen, dobrým předcházeti svých krajanů příkladem. A jako ve všech cnostech, tak také v lásce ku vlasti má být vzorem. Kterak ale může jim být, nemá-li péče o ty záležitosti, kteréž se tak mocně blaha a štěstí vlasti jeho dotýkají?

4. Duchovní pastýř stojí uprostřed svěřenců svých v poměru otce k dětem, vůdce a pěstitele k chovancům. Jako otec i pěstitel dobrý nepečuje toliko o duševní vzdělání a vedení dítek svých neb v ochranu daných; nýbrž i o jich tělesnou způsobilost, i o zevní vzdělání: tak má a musí duchovní pastýř nejen o spásu duší, nýbrž rovněž o časně dobré svěřenců svých věrnou míti péči: nechceli jinak minouti se s nadějí odměny prací a namáhání svých. Neboť není jemu péče o anjely, nýbrž o lidi, o tvory, jenž tělo i duši mají, — a jichžto *povšechnou blaženost* rozmáhati svatou mu má být povinností. Pakli ale o to nepečuje, není hoden, dvojíctihodným, dokonalým pastýřem duší slouti, aniž smí se dobrým a věrným služebníkem Božím nazývati. *Slušno* tedy jest, by duchovní co člověk a občan o časně také blaho spolubratří svých pečoval; *dlužno a spravedливо* jest, by co křesťan, co kněz, co duchovní pastýř o všecko to pečoval, co by neprostředně pozemskou, a prostředně nebeskou člověčenstva blaženost působiti a upevniti mohlo.

II.

*Kterak jest lze duchovnímu pastýři rozmáhati také pozemský blahobyt svěřenců svých a tudýž i všeke-
rého obecnstva?*

Že duchovní pastýř, z kteréhokoli se považuje stanoviska, před Bohem i světem zavázán jest, nejen o věčné svěřených duší oblažení, nýbrž také o počasné

jich dobro vřelou mítí péči, jestli pravda mnohými a patrnými důvody dokázaná; aniž může kdo o tom pochybovatí rozumně. Než kterak má duchovní pastýř náležitě konati tuto povinnost předležitou?

Avšak hned na první pohled věci té spatřujeme, že odpověď důkladná na otázku přednešenou dvě hlavní do sebe zavírá částky, totiž: a) kterých má duchovní pastýř dostojných *prostředků* k obstarávání blahobytu pozemského svěrenců svých, a

b) kterakým *způsobem* jich musí používatí, aby jednak účele svého došel, jednak seba a svého pravého povolání nezadal, aniž nepadl v nemilou nesnázi a výčitku, jakoby světským úřadům do práva sahal.

A.

Co se týče dostojných prostředků, jimiž lze jest duchovnímu pastýři blahodějně pečovatí také o pozemské dobro svěrenců a celého obecnstva: s úžasem klaněti se musíme Velebnosti Boží, kteráž nepostihlou své prozřetelnosti dobrotou vložila v ruce královského kněžstva svého nejčistší a nejvydatnější všeho blahobytu pramen, z něhož se potokové hojných vod prejšti nejen strastné skvrny člověčenstva očisťujících, anobř lodi života lidského v bezpečný přístav blaženosti časné i věčné nesoucích. Není věru žádného stavu na světě, jemužby tolik a tak mocných prostředků k rozhojnění a upevnění blaha lidského bylo pohotově, jako stavu duchovnímu. Knězi se zajisté podávají netoliko obecné prostředky blaha pozemského, kteréž všechněm ostatním občanům, všem křesťanům a vůbec všem lidem přístupny jsou, nýbrž jemu se též zvláštní a velmi oučinní v hojném počtu podávají. Již jeho úřad *pastýřský* jest zvláštním k tomu prostředkem, tak že věrným a horlivým plněním povinností jeho neomylně způsobuje se oblažení člověctva. Kněz náležitými vlast-

nostmi duchovního pastýře opatřen, a v duchu Kristově spásu sobě svěřených úsilně vyhledává, získá sobě *důvěru jejich*. Máli však důvěru jejich, a jsouli tím ujištěni, že dobře s nimi smežšlí, zdali ochotně neslyší pak hlasu jeho, a zdaž nenakloní srdce své s ním k blahu a zdaru vlasti a ke všemu tomu, což rozkvětu obecnstva napomáhá? K tomu horlivý pastýř duší snadno sobě dobude *poznání svých osadníků* dosti brzo, a tato známost jest mu nemálo prospěšná k obstarání blahobytu jejich. Kdo chce svých svěřenců dobro upřímně obstarávati, nesmí se spokojiti s všeobecným poznáním přirozenosti a povahy lidské. Nebof jako se v mnohém ohledu jednotliví lidé od sebe líší, tak i celé společnosti, celé obce rozdílnou na sebe berou povahu. Každá obec má svůj vlastní způsob hospodaření, dítek odchovávání, obživy vyhledávání; podobně tak má také jiné a jiné necnosti, předsudky, bludy, pověry a t. d. Ano každá rodina takměř vlastní má své zvláštnosti. Dokonalé poznání této povahy svěřenců může duchovnímu pastýři jak k nábožensko-mravnímu tak mravno-politickému vzdělání lidu nejpríhodnější prokrestiti cestu. Tou cestou přichází duchovní pastýř i v jednotlivých případnostech až na dno zlého, což na svěřencích jeho lpí a se nachází, tak poznati může i příčiny, za kterými blaho jejich utěšeněji nerozkvítá, a tak může s odstraněním překážek vše k místu přivesti, což k rozmnožení blaha jejich zamejšlí. Dobrý pastýř zná zajisté své, a znajíť ho jeho ovce. (Jan 10, 14.) *) *Věrné konání tedy všech povinností*

*) Uvážíce na mysl, kterak duchovnímu pastýři důvěry lidské jest nad miru třeba, máli pro věčnou i počasnou blaženost lidstva blahodějně působiti, jak se toho na něm všim právem požaduje, diviti se musíme, že mnozí jinak horliví vlastencové naši, i řečmi svými i povinami usilovali v těchto posledních důležitých časech duchovní osoby o důvěru lidskou připraviti. Nevíme,

povolání pastýřského, a jím získaná důvěra a známost svěřeného lidu jsou hlavní prostředkové, jak by se i počasná blaženost jak jednotlivců tak všech vůbec dobře obstarala. O takovéto základy péče své postarej se tedy jedenkaždý, nechcešli býti neužitečným služebníkem církve i státu.

K blahodějnějšímu vykonávání úřadu pastýřského, zvláště k obstarávání počasného blahobytu svěřenců svých máš dále duchovní potřebí dobrého srozumění s světskými úředníky. Svornost mezi představenými vůbec jest pevnou podporou činnosti úřední. Svorností se vše daří, nesvorností i co nejlepšího jest, se maří.

Timto dobrým srozuměním s světskými představenými získá duchovní pastýř zajisté mnoho prostředků, jakby blaho svěřenců svých rozmnožil. Nebudeme příčinou tou slov šířiti, an leží na jevu, a dostatečnou zkušeností jest stvrzeno, že kde toto dobré srozumění panuje, tam že se všecko dobře daří, kdež však ho není, tam že moc světská s mocí duchovní na převelikou škodu všeho lidu v ustavičném boji bývá. Spojen jsa kněz s úředníkem může k mistu šťastně přivést i ty nejobtížnější věci, může mnoho zlého zameziti, a mnoho dobrého rozšířiti, zvláště pak k vyvinutí a k ušlechtní života národního může přispěti.

Považujemeli dále jednotlivé odvětví oboru a činnosti duchovního pastýře, nalezáme nemalý prostředků počet, kterýmiž jest mu lze mimo věčnou také počasnou blaženost svěřených rozmnožiti. Podává mu k tomu příležitost:

1. Veřejné vyučování. On jest sice povolán kázati evanjelium Kristovo, a však jestliže také svým posluchačům poměr křesťanských povinností k jejich počasnému blahu vysvětluje, jestliže náležitě vyučuje

mámeli toto jejich nevlastenské počínání nedostatku náboženství anebo nekonstituční přemrštěnosti přičítati.

povinnostem jednotlivých stavů, a je obracuje na okolnosti osob, času a míst, a dokazují, že dokonalý křesťan nikdo nemůže být, leč také jest dobrým a dokonalým občanem, zdali tím právě i k rozmnožení počasně blaženosti lidu svého i celého státu nepřispívá? Pakli učí, že občan zlý, řemeslník líný, obchodník lstivý, manžel nevěrný, otec nedbalý, a zaháleč nemůže slouiti dobrým křesťanem, bytby jinak dnem i nocí se modlil, a den co den chrám Páně navštěvoval; že prohřešení se proti zákonu od řádné vrchnosti danému jest hříchem i před Bohem; a že spravedlnost Boží pro úzké spojení časného a věčného blaha sama i taková provinení trestává; pakli konečně učí, že povinni jsme i toho všeho bedlivě ostříhati, což moudrá mocnost světská občanům přikazuje, zdali, řku opět, tím i k rozmnožení počasně blaženosti lidu svého i celého státu nepřispívá?

2. Kněz může také *cvičením křesťanským* mládeže nad míru pomáhati obecnému dobru svěřenců svých i veškerenstva. Tu zvlášť se mu příležitost naskytuje, aby vzdělával ducha lidského, a osvětu rozhjoňoval. Tu může otázkami zabráti se až do vnitřnosti duše mladistvé. Tu má příležitost se nejen přesvědčiti o účinku svých řečí veřejných, ale také opakovati již daná dobrá naučení, čímž se hlouběji do srdce vstěpují, a takměř nevyhladitelnými stávají. K tomu jsou to občané budoucí, jež vyučuje duchovní, kteříž nejsou ještě předpojatí předsudky a ochotně přijímají každé dobré naučení. Spolu poslouchávají takovéto katechysace i velcí, kterým se teprv tu často oči odvírají, a kteří zároveň s mládeží mnohé dobré zrnko s sebou domů přinášejí k užitku svému i obecnému. I jak často zvláště tento druh vyučování podává knězi příležitost, dotýkati se takových předmětů, jenžto zároveň státu i církvi, i časné i věčné blaženosti lidské prospívají.

3. Podobně *vyučování mládeže školní* podává

knězi zvláštní prostředek, jakby i pozemské dobro člověčenstva rozmnožil.

Povázimeli, že škola jest pramenem a základem všeho umění i vzdělání, nebudeme pochybovati, že duchovní pastýř, konaje horlivě své povinnosti školy se týkající, nejvíce a nejrozsáhleji prospívá k blahu a zdaru vlasti. Vyučováním v prvních základech náboženských vyvinuje duchovní vlohy maličkých, a dává jim přiměřený a dobrý směr. Tím vzdělává a šlechtí budoucí pokolení, a tím může působiti i na rodiče, zvláště hledí na to, aby se o prospěchu dítek svých doma přesvědčovali, a tak sami se přiučovali. Že to výborný prostředek jest, rozšířiti v osadě dobrá naučení, zkušenost učí. Vyučováním v náboženství nejen rozum dítek se vyvinuje, ale i srdce šlechtí a nakloňuje ku konání všelikých křesťansko-občanských cností a povinností. I vedou se tak dítky ku poznání a zachovávání i božího i lidského zákona, k milování vlasti i národnosti, a ke všemu tomu, což slouží ke zdaru sociálního života. I směle můžeme říci, že školním cvičením stává se člověk člověkem. Z toho jde zřejmě, jak blahodinné i příčinou vezdejšího blaha jesti působení kněze ve škole, a že tak může sobě jak před Bohem tak i před státem nesmírné získati zásluhy. Než i soukromným vyučováním toho dosahuje, a sice :

4. *zповědít*. Nežřídka pozoruje zповědník, že převrácenost života u mnohých pochází z předsudků, jimiž pojati jsou mnozí příčinou světských zákonů. Jak mnohý ku příkladu se domnívá, žeby „pánům něco vzít“ nebylo hříchem, a tak podobně i krádež lesní a polní, pytláčení, pašování a t. p. považuje se na větším díle za nehříšné, z čehož pak mnohá jiná hříšnost počátek bere, jenž celou takměř povahu člověka převracuje. Tu, bych jiných nepravostí se nedotýkal, nenlí potřebí soukromného vyučování, zvláště když takový člověk buď

kázání dokonce nikdy neslychá, neb aspoň bez náležité přípravy a pozornosti? V zpovědi jest člověk spíše hotov naučení přijímati i domluvy, a každé slovo má více váhy a důrazu, a na kajícího více působí. I jak mnoho dobrého může tedy duchovní pastýř i za touto příčinou způsobiti, a jak mnoho dobrého semena rozšířiti, z něhož i vezdejší blaho obecnstvu může vyrůstí?

5. Často osadníci přicházejí na radu k duchovnímu pastýři, chtějí co děti od otce býti poučeni, v zármutku potěšeni, v bezpraví zastoupeni. Jak snadno lze duchovnímu při takové návštěvě, bloudícího na pravou uvesti cestu, a napomenouti ho k pokoji, k svornosti, k dobřečinění! Jak snadno může, jeli muž horlivý, při takové návštěvě smířiti nespokojené manžele, odstraniti mnohé pohoršení, vyjednati potřebné pomoci a almužny chudému, poraditi mnohému, jak by lépe zřídil domácnost svou a t. d., a tak ku prospěchu jednotlivých i obecnstvu mocně přispěti!

6. Duchovní pastýř jest živ v osadě, jest živ mezi svými, často se s nimi schází, a častou má příležitost, s osadníky svými jednati. To mu dává příležitost, v záležitostech domácích, hospodářských i obecních mnoho ku prospěchu jejich působiti. Tu když se i nezdá vyučuje, a pouhou rozprávkou přivádí mnohého ku poznání lepších věcí. Jda do polí na procházku dá se do řeči s rolníkem, a jakoby chtěl poučen býti, vyučuje zatím sám hospodáře lepšímu polnímu hospodaření a novým nálezům, kterýchž se z veřejných listů dočetl. Jak blahodějně může působiti i na domácí dobré hospodářství, na pokoj v obci, na zachování zdraví výstrahou před dryáčníky a mastičkáři! Jak blahodějně jesti jeho působení, jestliže se o to zasazuje, aby karban, opilství a t. d. přestaly. Jak snadno k docílení toho může zavesti čítárny a schůzky, a tak farníky své nejen od škodných zábav odtáhnouti, nýbrž k jejich vzdělání přispěti!

7. Máli sám hospodářství, zkouškami svými a dobrým příkladem může snadno i k zvelebení rolnictví, neb štěpařství a t. d. přispěti — jako to činil Veleslavín Sychrův. *)

8. Konečně i svým *dobrým příkladem* prospívá jak osadníkům tak obecenstvu. Jestliže v uctivosti má všeliký zákon zemský; jestliže všemu dobrému ochotnou ruku podává, a ani síly, ani jmění nelituje, aby blaho vlasti žádoucího došlo zniku a pokroku; jestliže dobročinné a užitečné ústavy v zemi zavedené slovem i skutkem podporuje; jestliže domácnost svou dobře a příkladně řídí: tu není pochybnosti, že i svěřenci jeho ho následovati, a to dobré, kteréž u něho spatřili, sami též činiti budou.

Věrné konání tedy všech povinností kněžských, a jím získaná důvěra osadníků, známost povahy lidské vůbec a svých farníků zvláště, dobré srozumění s světskými představenými, vyučování veřejné i soukromné a dobrý příklad jsou prostředkové, kterýmiž lze duchovnímu pastýři, nescíslné dobré i počasně osadníkům svým vyjednatí.

Nyní se jedná ještě o to, jakým způsobem má sobě v tom počínati:

B.

Byby duchovní pastýř sebe lepších prostředků k obstarávání blahobytu počasného svých svěřenců měl pohotově, a byby dobrou vůlí i hořel: přece by cíle svého nedosáhl, kdyby sobě v tom náležitě nepočíнал. Aby se tedy s žádoucím účinkem nemínil, potřebí mu jest, aby následující pravidla pastýřské opatrnosti bedlivě zachovával.

1. Duchovní o časné či pozemské blaho lidí pečující musí v jistých mezích zůstatí, aby jednak svého

*) Viz knihu: Veleslavín, Dědictvím Svatojanským vydanou r. 1847.

povolání nezanedbal, jednak dobré věci nebyl sám na škodu.

Víť dobře každý kněz, že povolání jeho nesměruje toliko k časným a tělesným statkům, nýbrž vlastně k věčným a duchovním. Pozemské dobro tedy nemůže a nesmí býti účelem činnosti jeho, nýbrž pouze prostředkem, jakby se vyššího dosáhlo určení lidského. Péče tedy o časné blaho občanů jen tak daleko má jíti, pokud nepřekáží úřadu duchovnímu. Přílišným pečováním o blahou časnost svých svěřenců zmařilby kněz účinek svého náboženského pastýřského jednání. *Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti*, aby učinil oběma dosti. (Mat. 6, 24.) Protož hlavním záměrem musí býti služba Boží a spása duší svěřených. Dle slov sv. Otce Řehoře *nemohou pod nemocnou hlavou údové býti zdraví*. Z těchto slov patrně vysvítá, že trpí spasení duší, kde duchovní pastýř vešken se zabírá do zevních záležitostí světských. Vidíme to na oných osadách, jichžto pastýř duchovní se příliš o polnost aneb o svůj měsíc stará. Lid to dobře ví, že pro to zde není, a zanedbávali skrze to církevní povinnosti, pohoršení mu působí, a nerad to vidí i tenkrát, když mnohý z osadníků z toho jeho jednání zisk a užitek mívá. — I tratí důvěru k svému pastýři, a zůstává studený, kdykoli dostí jadrně a důvodně o vyhledávání království božího vyučuje. Všeho moc škodí, říká se obyčejně; a každé přílišné vtírání se do věcí časných, zlehčuje hodnotu duchovní.

2. Duchovní pastýř obstaráváje počasně blaho lidstva, nesmí *žádných násilných prostředků k dosažení cíle svého užívati*; nýbrž poučením a přesvědčením rozumu a hnutím srdce musí nakloňovati vůli občanů. Kdož neví, že jen poučení, přesvědčení, prošení, napomínání, a na nejvýše pohrození neb pokárání slovy, jsou způsobové pravé činnosti duchovní, a když

vše nic neprospívá, že duchovnímu nic jiného nezbyvá, než lkáti a za obrácení chybujících Boha prositi?

3. Duchovního pastýře pečování o časné dobro svěřenců musí *opatrně pocházeti z lásky, a vésti k lásce*. Co nejde od srdce, nejde k srdci. Láska musí tedy ovívati péči tuto. Láska však nedá se tajiti, a protož musí zřejmá býti lidu. Neboť pohřešili tento u duchovní snaze lásku; shledáli soběctví neb zjištěné ohledy, postaví se činnosti jeho přímo na odpor, byby to bylo skutečně i ku škodě jeho vlastní. Všelike zjištěné a sobecké záměry daleko musejí býti tedy vzdáleny. Obecné dobro musí míti u kněze větší ceny, než jeho vlastní. Láska k vlasti, láska k národu, láska zvláště k svěřencům, nechať posvěcuje a šlechtí jeho pečování. Vždyť nemá dle slov Pavlových (I. Kor. 10, 33.) hleděti pouze na sebe a na to, což by jemu užitečné bylo; nýbrž hleděti má, aby se ve všem libil všechněm.

4. Duchovní pastýř musí *opatrně* obstarávati blaženost počasnou svěřených sobě občanů, aby neupadl v podezření, jakoby se vtíral do oboru činnosti ouřadů. Všude-li opatrnosti třeba, jest jí tuto tím více potřebi, jelikož známo jest, jak nepříznivý duch panuje u mnohých lidí, ano odporný stavu kněžskému. Dobré srozumění s úředníkem světským velmi mnoho v tomto ohledu knězi prospěje, avšak to s mnohou obětí jest spojeno, zvláště nenili tento ducha nábožného a vlastní milovného. Konečně musí duchovní zvláště obezřetně a opatrně jednati tam, kde by se dotekl záležitostí do oboru světských osob sahajících. Nedobře by zajisté jednal, kdyby místo co by měl poraditi nemocnému, aby povolati dal lékaře, sám se dával do léčeni. Podobně v zhotování vůle poslední a v záležitostech soudů a rozepří se týkajících snadno by mohl počasněmu blahu svěřenců svých spíše uskoditi než prospěti. Protož sluší šetřiti napomenutí nejvyššího pastýře a mistra našeho Ježíše,

kterýž pravi: *Buďtež opatrní jako hadové, a sprostní jako holubice*, (Mat. 10, 16.) a jen tak se zachovajíce, opravdu a důstojně obstaráme blaženost lidskou, a dočkáme se toho, že nejen nynější nýbrž i potomní občanstvo nám žehnati bude, že jsme, co s nás bylo, o dobré obecné, o zdar vlasti a národu byli pečovali.

Hlasy reform se dovolávající.

Bouře, kteráž se pomínulého roku nad Europou strhla, a světskou vládou zatřásla, přikvačila také na *církev Boží*. I zachytila kněžstvo i lid, a podivné převraty způsobila. Brzo každý moudrý a rozsoudný člověk poznal, že nám nová nastává epocha, že stará půda pod námi mizí, a že jsme se octnuli na půdě nové, kterouž potřebí jest upevňovati a se všech stran ohražovati, aby se znovu pod nohama nesesula. Nastal hrůzný boj moderního principu se vším, což až posud stávalo, boj to věku nového s věkem starým, kterýž se dříve neukončí, až jistá rovnováha v zbouřených živlech nastane, a jedno druhým se vyrovná a zparalysuje.

Kdo by za to měl, že se boj tento dá obyčejnou zbraní ukončiti a že probuzení a zjitření duchové mohou všedními prostředky býti upokojeni, u náramném jest bludu, a jesti člověk krátkého zraku, kterýž se zajisté škody nechrání, a kterýž nejen sebe nýbrž i dobrou věc a nejsvětější záležitost člověčenstva na zjevné vydává nebezpečství. Něco se nevyhnutelně státi musí k upokojení časového ducha, nemáli býti ještě hůř; neboť žádná moc na světě není s to, ducha toho odboj-

ného tak spoutati, aby se opět nepozdvihl, a dřív nebo později krutý ten boj zase neobnovil.

I do církve se postupem času leccos vloudilo, což počátku jest pouze lidského, a což časového toho ducha mocně proti sobě popuzuje. To však musí býti odstraněno a napraveno, nemáli boj ten trvati bez konce. Čas svrchovaný jest, by se nějaké opravy staly, a sice na cestě církvi vykázané, na cestě zákonní, od těch totiž, jimžto k tomu dáno jest právo a plnomocenství; sice budeli se prodlévati, ze zlého pojde ještě větší zlé, a na cestě revoluční dá svět průchod snahám svým reformačním, kteréž vyšinuvše se z pravé koleje snadno na rozličná bezcestí zaběhnou.

Že nějakých reform jest potřebí, toho dokazuje i ta okoličnost, že se všech stran se jich hlasové dovolávají. Takové hlasy zavzněly i ze Štýrska, a sice ve spisu, kterýž před námi leží, a tento název má: Schutt und Neubau der katholischen Kirche in Steiermark. Von mehreren Weltpriestern der Seckauer Diocese. Gratz, 1849. I nebude ani od času, ani od místa, když knížku tuto v zevrubnější vezmeme uvážení. Zahruje zajisté v sobě některé žádosti a návrhy, kteréž se poněkud i našich potřeb dotýkají. Budiž nám tedy dovolono, krátký výtah z knížky této udělati, a uvésti zde tyto některé žádosti Štýrských církevníků. Zde a onde připojíme mínění naše, avšak největší krátkosti šetřiti budeme, tou se kojíce nadějí, že snad některý z horlivých spisovatelů tohoto Časopisu, povzbuzen jsa těmito řádky, podá nám budoucně obsírnějšího i důkladnějšího cos u příčině této.

1. První, čehož tedy Štýrští knězi v dotčeném spisu žádají, jest to, *aby se práva kaplanů stanovila*. Cizí libovůli nemá nikdo zůstaven býti, a protož také kaplan má právo žádati, aby docela nezávisel od cizí libovůle, nýbrž aby měl takové postavení, jakověž ob-

čanu a služebníku církve přísluší. K těmto právům kaplanským počítá výše řečená knížka tato následující:

a) Kaplan má právo žádati, aby představení jeho s ním dostojně a čestně nakládali.

b) Kaplan, jakožto kněz a správce duší, jest samostatěn.

c) Kaplana usazuje a přesazuje biskup.

d) Práce pastýřské nechať jsou slušnou měrou mezi farářem a kaplanem rozděleny.

e) Kaplan má právo u příčině duchovní zprávy představeným svým slušným způsobem vyjevití své mínění a žádosti.

f) Kaplan má právo žádati, by též k diécesním synodám byl povolán.

g) Kaplanu náleží tatáž zákonní ochrana, co ostatním kněžím; neslyšán a řádným způsobem nebyv odsouzen, nesmí nikolivěk pokutován býti.

h) Kaplán má právo žádati, by se mu slušná výživa opatřila.

i) Dosazování na fary nechať se děje podle zásluh a podle oustního konkursního zkoušení.

Příznávajíce se s celou duší ke všem těmto zásadám, nechceme slov o nich šířiti. Toliko ad b) a i) něco připomenouti se nám vidí. Co se oně samostatnosti kaplanů dotýče, myslíme, že nemůž býti v takovém smyslu brána, jako by mezi farářem a kaplanem nemělo býti žádného rozdílu. Nějaké subordinací musí býti, a to tím více, an vlastně toliko farář jest pastýřem osady, kaplan ale jenom pomocníkem jeho. Toto podřízení kaplana pod faráře má základ svůj nejen v církevním právu, nýbrž i velmi moudrým se býti ukazuje. Tím se zajisté kněžská moc kaplanova neobmezuje, že farář hlavním a předním pastýřem jest osady své, a že jen dotud dovoluje jinému knězi jisté duchovní činy v osadě své vykonávati, dokudž sám je vykonati s to není. Ka-

plan co kněz může ovšem „*vi ordinis*“ všecko, což kněžím jest dáno: aby však mohl dovoleným způsobem to konati, požaduje toho již dobrý řád, by měl jurisdikci na tu neb onu osadu znějící; a aby zase v osadě té vše pořádně se dalo, potřebí jest, by jeden toliko za všecko stál a všecko řídil, jelikož zkušeností dokázáno jest, že jen tam se všecko dobře vede, kdež jeden vrchní zprávu vede. Co se pak dotýče vezdejšího, časného kaplanova postavení, nevíme v skutku, v čem by měla ta samostatnost jeho záležeti, jak by se měla uskutečniti, a zdali by, kdyby se i žádost tato vyplnila, dobrého cos z toho pošlo. Není to na škodu mladému a nezkušenému člověku, když se hned z jisté odvislosti nevybavuje. Vybavení to za věku mladého a neutvrzeného mnohému již uškodilo, a též církvi žádných růží nezplodilo. Mohli bychom více o tom říci, ale pomlčíme, neboť není v tom nic utěšeného. — Příčinou oustního toliko konkursního zkoušení, o kterémž se pod i) zmínka činí, dokládáme, že by docela nevyhovělo; neboť jsou lidé, ježto špatně mluví, ale dobře píší, a naopak. K spravedlivému posouzení toho, což by v člověku bylo, potřebí jest, by se vědělo, jak mluví živým jazykem a jak mluví písmem. To se však již poněkud při nynějších konkursích děje, an dva předměty oustně se přednášejí.

2. *Tak zvané písemní konduktivní listy buďte vzdviženy.* Není k víře podobno, praví kněží Štýrští, aby se jimi pravá povaha diécesních kněží dala náležitě poznati. Poněkud ovšem mají pravdu, v celosti ale nemají, a protož sami se dále přiznávají, že když by to jinaké nemohlo býti, aby aspoň každému volno bylo, nahlédnouti do toho, což o něm psáno jest.

3. *Rovnost všech před zákonem a před soudcem.* To již vyřčeno jest v právech kaplanských.

4. *Spravedlivé, pravidelné a stejné jednání u*

vyšetřování, napominání a pokutování. I tato žádost zahrnuta jest ve výše řečených právech kaplanských.

5. *Veřejnost ordinariátních čili konsistorních sezení,* aspoň v těch případech, když se obecné diécesní záležitosti vyjednávají. Toto požadování, by i jiných neshodností nemělo, jesti nepraktické, a již za tou příčinou by k žádoucímu cíli nevedlo. Lépe by posloužilo zřízení zašlých archipresbyterních sněmů, o nichž jsme v 3. svazku na st. 58. něco podotknuli, a na kterýchž by se ovšem mínění a žádosti veškerého kněžstva objevily.

6. *Sněmy diécesní či synody.* Těch se netoliko kněžstvo Štýrské nýbrž vůbec kněžstvo všech zemí a národů dovolává. A poněvadž jsme i my v tomto Časopisu u příčině této vícekrát již mínění svoje vyjevili, mlčením pomíneme, co k odůvodnění jich Štýrští kněží praví.

7. *Zavedení dekanátních či vikariátních konferencí.* Všickni kněží nemohou míti účastenství v každé synodě, a přece se má všem poskytnouti příležitost, by své mínění a žádosti. z stran toho, což se úřadu pastýřského dotýká a na synodě vyjednáno býti má, vyjeviti mohli. Tomu by tyto vikariátní parady vyhověly, kteréž by nad to výše ducha církevního mezi kněžstvem sesíliti, nabyté zkušenosti jednotlivých výtečných pastýřů zvšeobecniti, stejnost a sjednocenost u vykonávání jistých stránek úřadu pastýřského uskutečniti, a vůbec svazek lásky, kterýž pojití má služebníky a vyslance Kristovy, upevniti mohly. U nás se cos podobného aspoň v jednom vikariátě, a to v Budínském, již započalo, jehožto výtečné kněžstvo vedeno pravou horlivostí takové konference konalo, a jak doufáme i budoucně konati bude. Tyto okresní porady jmíny mohou býti vším právem za předsíni a propravu diécesních synod, ježto se již tu může a má předběžně

o tom řeč činiti, což by se později na synodě vyjednávati mělo.

8. *Příhodná oprava theologických škol.* Že theologické školy naše nedostály posud vznešenému povolání svému, toho důkazem jest již to kusé vzdělání, kteréhož jsme, jak vlastní naše zkušenost učí, v nich nabyli. Ten krátký drahý čas, kterýž jsme tam strávili, mohl zajisté ještě lépe býti vynaložen. Jeden rok jsme se učili hebrejsky, syrsky, chaldejsky a arabsky číst a psát, a druhý rok na to jsme se přiučovali řečtině, a týmž během jsme měli najíti zlatý klíč, kterýž odvírá pravý smysl písmě svatého. Nyní an všeho, což nám z toho zbylo, povážíme, vyznati musíme, že škoda bylo toho času, kterýž jsme na to vynaložili. Co se koli děje, ať se děje dokonale! Řeči tyto by se měly přednáseti již v licealkách, a v theologii by se mělo v nich pokračovati, a ne teprv začínati, což ovšem je tolik jako nic, a práce marná, žádného užitku nevydávající. A žel budiž Bohu, kde zůstala patristika? K této krásné a každému katolíku na nejvyšší důležité vědě chová se naše škola co pravá macecha. Vše, což se k vzdělání této vědy činí, jest to, že zde onde v některém semináři se o ni nějaká zmínka činí, a sice pouze ze zvláštní pilnosti jednoho neb druhého představeného. A jak to vyhlíží s dogmatikou? Nemáli se u jejím přednášení zřetel bráti na ty filosofické systémy, kteréž právě toho času světem hýbají? Nevímeli, že nevěrec zastrín pláštíkem filosofickým žádných jiných důvodů nepřijímá, leč z rozumu vzatých? I nelze tedy nad ním zvítěziti, leč se dříve ty hradby roztroskotají, za kterýmiž se schytrale ukrývá. K tomu však školy naše bohoslovné neprohlízejí, zanedbávajíce vesměs vsí filosofie.*) A jak dlouho má ještě ta rozvláčná,

*) V Pražském Semináři se prý přednáší filosofie náboženství, což ovšem zvláštní pilnosti páne představeného děkovati jest.

prežvykující a srdcemorná sokratika vládu svou v katechetice provozovati? Neblahý to pozůstatek časů Josefinských, a nemýlíme se snad, když dokládáme, že právě touto methodou víry ubylo, a darmotlachův přibylo. Již několikráte jsme se o této věci v tomto Časopisu vyjádřili, a protož déle slov šířiti nebudeme, chtějíce ještě na některé jiné nedostatky našeho theologického učení pozornost obrátiti. Tázeme se, nebylo-li by dobře, aby se vědecké disputace, kteréž druhdy v obyčeji bývaly, opět v život uvedly? Kdyby se pravým způsobem konaly, mohly by ovšem nejen k vědeckému nýbrž i k dialektickému a řečnickému vzdělání alumnů přispěti. A zdali by konečně ten čas, kterýž se v mnohých seminářích na korrepetice vynakládá, nemohl k něčemu lepšímu vynaložen býti, než k onomu mechanickému odříkávání naučených lekcí?*)

9) *Dbalejší a pečlivější vyučování odrostlé mládeže.* I ta mládež, kteráž šest let pilně na lavici školní seděla, vykročivši ze školy, nedostatečné a málo důkladné umění svaté víry s sebou odnáší do života. Nemělo-li by se tedy pilně k tomu prohlížeti, aby, čeho se jí v tom šestiletém cvičení nedostalo, v slušné míře doplněno bylo? Mládež, by se sebe lépe byla cvičila, a by sebe hojnější zásobu náboženských vědomostí byla sobě ve škole zjednala, potřebuje přece dalšího ještě pěstování, cvičení a vzdělávání, nemáli se tato její zásoba náboženských vědomostí znenáhla ztenčiti, a posléz i na zmar přijíti. Nejen aby nezapomněla, čemuž se naučila, nýbrž aby též rostla v poznání Pána Ježíše Krista, nesmí se všecko cvičení se školou končiti. S rozvíjejícím a dospívajícím rozumem musí se rozvíjeti i náboženské vzdělávání, a čím dále vstupuje mládež do toho rozhodného věku, v němžto se s všelijakým pokušením potkává, tím bedlivější musí na ní

*) V Prazském Seminári se již od těchto korrepeticích upustilo.

brán býti zřetel. Máme sice na ten cíl a konec školy nedělní, avšak není žádného tajno, kterak se tyto školy odbyvají, a jak málo této nutné potřebě vyhověti s to jsou. Co se až posud mládeži škole odrostlé u příčině této podávalo, bylo pouhé opakování, a to ještě nedostatečné a kusé; neboť s jedné strany mládež školu tuto obyčejně dosti špatně navštěvuje, a s druhé strany není kněz, v neděli právě nejvíce zaměstnaný, ani s to, úloze této dosti vyhověti. Církevníci Štýrští navrhnou, aby na venku, když všeliká práce odpočívá, aspoň v sobotu všecka mládež odrostlá ve škole se na několik hodin shromážděovala, k čemuž my dokládáme, že by to ovšem bylo žádoucí, že však pochybujeme, aby se to kdy k místu úplně přivedlo, a že kdyby se toho i docílilo, mládež naše přece lépe prospívati nebude, dokudž domácí vychování nebude lepší, a dokudž doma lepších neuzří příkladů. Na všecken způsob máme ale za to, že by odrostlá mládež, nechať se již tak řečená škola nedělní tak anebo jináče odbyvá, vždy podle pohlaví měla býti oddělena.

10) *Systematická souvislá kázání.* Co je katechesí a cvičení křesťanské pro nedospělou farní osady částku, to je kázání pro dospělou její částku. Jako každé vyučování, máli prospěšno býti, musí se v jistém přirozeném pořádku dít, podobně tak i to vyučování, kteréž se z kazatelny děje, podlehá tomuto zákonu. Proč se medle postní kázání tak velice lidu líbí? Ovšem mnohé jsou toho příčiny, než mezi jinými jest i ta, že všecka naporád jeden celek činí, od jedné myšlénky vybihajíce, a k jednomu cíli směřujíce. Jestli však kazatel, nerozmejšleje se dlouho, kteroukoli se mu nahodilou myšlénku za předmět své řeči obírá; jestli každé jeho kázání samo o sobě stojí jako strom v širém poli, nemajíc žádného spojení ani s těmi, kteréž právě činil, ani s těmi, kteréž hodlá činiti; jestli jedno

druhého nepodpírá, nevysvětluje a nedoplňuje; jestli dnes o lži, a po osmi dnech o nebi mluví, medle zdali takový meč slova Božího ztupěti nemusí? Systematické spojenosti kazatelských řeči jesti svrchovaně potřebí, aby vyučování lidu dalo se dokonale, a kázání naše dostála účeli svému. A protož nebylo by nevhod, kdyby v poradách vikariátních se kněžstvo společně usneslo, co každý svátek a každou neděli toho neb onoho čtvrtletí chce z kazatelny přednáseti. Přitom nechať slova Božího kazatelům tane vždy na mysli, že povinni jsou celého Krista, to jest, celou víru přednáseti. Není tomu příliš dávno, co kazatelové takměř výhradně morální předměty základem svých kázání činili, ano bylité tací, a nebylo jich málo, kteříž celý rok dogmatického předmětu ani z úst svých nevypustili. Týmž během se stalo, že základ a kořen dobrovědy, jenž jest dogmatika, zcela byl podkopán a na stranu položen, a že to jejich moralisování stalo se jalové, kusé, vši útěchy, síly a všeho dobrého ovoce prázdné. Neblahé to dědictví z časů Josefinských, časů to racionalistických a Kantičských! Moral bez dogmatiky jest oheň bez světla, pokrm bez soli, peníz toliko pozlacený, vnitřní ceny ale nemající, skořápka bez jádra; jesti to pěkný sice a uši zachvacující hlas, ale duši málo anebo dokonce nic nezaehycující. Probudte katolické vědomí, učňte, aby katolická víra v staré kráse zase rozkvetla, a brzo se utěšeného ovoce dočkáte. Neboť že všecka ta nemravnost a spustlost časů nynějších z nevěry, z netečnosti u víře pochází, na jevu leží. Aby pak lepší bylo kazatelů, žádají kněží Štýrští

11) *zavedení čtenějších kazatelských cvičení v Seminářích.* Co se posud u příčině této zde a onde dalo, zasluhuje sice vroucí díky, nic méně vyznati dlužno, že se vůbec málo v této věci dalo. Postačujeli to medle, když seminarista jenom dvakrát neb třikrát vy-

stoupí, aby na vše mohl pozorna býti učiněn, což v osobní zvláštnosti a povaze jeho chybného snad leží, aby se mohl toho uvarovati? Přijda ven na vinici Páně neuslyší snad nikdy již více, jakých se u přednášení dopouští chyb. A poněvadž na tom, jak se úřad kazatelský zastává, velmi mnoho záleží, a od náležitého zastávání tohoto úřadu i rozkvět celé církve a lepší mravnost z většího dílu závisí, tou příčinou nebylo by neprospěšno, aby každý kaplan musel všecky řeči své, kteréž v prvních dvou letech činí, ku posouzení zasílati. Toť by zajisté sloužilo netoliko ke vzdělání jeho, nýbrž i představeným jeho poskytla by se příležitost, poznati, jakými dary jedenkaždý nadán jest, a na které místo by se nejlépe hodil.

12) *Zavedení slavného prvního přijímání ve všech osadách, kdež ho posud nestává.* Že by se té příležitosti, když děti ponejprv k stolu Páně přistupují, mělo lépe užívati, než se to bohužel zde a onde stává, k rozhojnění a utvrzení náboženského citu v srdci mládeže; že se právě při prvním přijímání mládeže pastýři duší vhodná příležitost poskytuje, jak by v srdci mládeže sobě svěřené ty nejspasitelnější a pro celý život trvající city a žádosti probudil, o tom není žádného pochybenství, nýbrž spíše jest se tomu diviti, jak to možno, že se vůbec prostředku toho bedlivěji neužívá. První přijímání jest na nejvyšš důležité, a ne jednou rozhodlo již nad celým životem. Poněvadž však míníme u příčině této sami nějaké slovo napsati, a v příštím svazku podati, protož zde o tom nic více neřekneme.

13) *Dále žádají Štýrští kněží, by všickni docela chudí zemřelí věřící od kněze bez platu k hrobu doprovozeni a pohřbeni byli.* To se zcela s duchem svatého Evangelium srovnává, jenž jest Evangelium chudých, jimžto zvláště bylo zvěstováno. Kýmžby aspoň při

smrti zmizel ten příkrý rozdíl, kteréhož mezi boháčem a chudým v životě stává, a kým by aspoň tu se poněkud vyrovnalo, což se v životě tak načítě dělilo a lišilo! Zákon Kristův, zákon lásky zajisté více platí než Josefínský patent štoly. Učiňte, aby kněz měl svou dostatečnou výživu, a pak zrušte, to my dokládáme, nejen všecken plat za pohřby chudých i bohatých, nýbrž zrušte na věky vůbec všecku tak nazvanou taxu štoly, všecky ty platy, kteréž za služby duchovní i církevní byly ustanoveny. To jest právě, což snižuje kněze před očima světa, což ho snižuje až k řemeslníku, jenž za větší menší práci svou více méně žádá, což řku dále svaté a nejsvětější věci v potupu vydává, a knězi nejednou ty největší mrzutosti připravuje. I nedostojno jest to té církve, kterouž věčná láska na lásce štipila, a láskou ve světě rozšířila, aby služebníci její služby své dali si platiti. Jestli co služebníka a vyslance Kristova před obličejem světa hanobí, jsou to tyto platy od služby duchovní. A by na tom bylo dosti; než tyto platy i tú svatou, neocenitelnou věc, za kterouž se platí, i samo svaté náboženství v lehkost uvozují.

14) *Zavedení církevních soudů z mravů ve všech farních osadách* jesti též jeden požadavek Štýrských kněží. Církevní soud tento řídí farní kněžstvo. Poněvadž ale mravopověstnost jen tehdaž utěšeně rozkvétati může, když se co vyjádření mravního vědomí na výtečnějších osadnících objevuje, a poněvadž toliko živým účastenstvím veškerého lidu mravný cit probuzen a sesílen býti může, protož má i církevní obec či farní osada v soudu tomto slušný podíl míti. Nejslechetnější totiž a obecné vážnosti požívající mužové v osadě vyberou se, aby s farním kněžstvem pospolu bděli nad mravopověstností všech farníků, a aby život křesťanský svým vplyvem, vyučováním, napomináním, vyhrožováním, káraním i prosbami svými vzbuzovali a

sesilovali. Do okresu jejich činnosti náleží zvláště to, což se veřejně zlého děje, a celé osadě příčinu ku pohoršení zavdává. Vztahuje se pak ta činnost jejich na veškeré panující nemravý, jako: karbanictví, opilství, nádheru v šatstvu, noční toulání atd.

Jednotlivec nemá často ani dosti srdce ani síly, by se na odpor postavil valícím se proudům, a protož potřebí jest a velmi prospěšno, by se síly spojily, a tak zveličené k jednomu cíli a konci pracovaly. Tajné hříchy nechať mezi čtyrma očima a ve zpovědnici, veřejná pohoršení ale ať se veřejně kárají! I nemine se snažení tak mnohých šlechetných a nábožných lidí s žádoucím účinkem, a mnohý, kterýž se již od cnosti odvrátil, cnosti zase získán, aneb aspoň neškodným bude učiněn. Co ale jestli jeden neb druhý na vzdor všemu tomu v zatvrzelosti své setrvá, a se nepolepší? Církvi zajisté na tom nic nezáleží, by měla hodně mnoho oudů toliko podle jména. Kdo si toho štěstí, katolíkem býti, neumí vážit, není ho hoden, a církev sama musí na to dolehati, aby se takových mrtvých oudů zbavila. I nechať se tedy farní soud takového zatvrzelce optá, zdali ještě déle údem katolické církve zůstati chce, čili nic? Církev žádného nenutí, by byl katolíkem; než ale věděti musí, kdo se jí drží a kdo nedrží. Kdo jí však neslyší, nemůž ovšem oudem jejím slouti. Tento prostředek velmi často k napravení zjevného hříšníka postačí. Uvidí-li totiž, an se v tom bez přijímání osoby a tak přísně pokračuje, poznenáhla se mu oči odevrou, on se zpomatuje; a do sebe vejde. Nepostačili ale tento prostředek k napravení jeho, postačí přece k oslavení církve; neboť oddělením a vyloučením takových osob uchrání se církevní obec všeho nakažení, a ve všech údech jejich probudí a sesílí se to vědomí, že čest i štěstí jest, býti katolíkem, a že třeba dobře a ctně živa býti, kdož chce v katolické církvi setrvati. Tak by

mohly ovšem tyto církevní soudy pevnou hrází býti proti rozmáhající se nepravosti, stará církevní kázeň, kteráž druhy tak mnoho zlého zamezila, by opět v život uvedena byla, a mnoho dobrého ovoce vydávala, i stala by se církev pravou lidstva vychovatelkyní, zvláště když by se církevní vědomí mezi lidem sesílilo, což však jenom od větší pastýřské horlivosti a obezřetnosti naší závisí.

15) Z požadavků církevníků Štýrských ještě jeden obereme, a zde slovo o něm povíme. Nalehají na to, *aby se v každé farní osadě nějaká jednota (bratrstvo) k oživení víry a dobrých mravů a co hráz proti panujícím místním vadám a nemravům zařídila.* Za těchto nynějších časů, an se všady křesťanství rozpadává, a víra a cnost podkopává, není v skutku žádného lepšího prostředku, jakby praví učedníci a přívrženci Kristovi náboženské netečnosti a úplného odpadnutí od církve uchováni byli, leč oddělení jejich od tlupy zlých a zvrčených. A poněvadž jenom spojené síly s to jsou, odolati zlému duchu, kterýž nyní světem hýbá, a již srdce lidské samo o sobě k tomu se nese, by se jiným zdělovalo a s nimi spojovalo, protož nechť na všech místech se zakládají jednoty pro víru a ušlechtilost mravní. Četní nepřátelé povstávají, kteříž nám víru naši, tento drahý od předků a otcův našich nám pozůstavený poklad, odejmouti chtějí. Nuže povstaňme co jeden muž, a spojenou silou odraťme od sebe ty ohnivé šípy nevěrců? S sklesnutím a vyhynutím víry sklesl a vyhynul i křesťanský život, a spustlost mravů a všeliká prostopášnost hrozí co strašná povodeň všeknen svět zatopiti. Nuže opět povstaňme co jeden muž, a spojenou silou odrázejme od sebe ty ohnivé šípy nešlechetníků! Jen tak v „jednoty a bratrstva“ spojení, budeme s to, návalům a útokům nynějšího světa odolati, víru katolickou obhájití a křesťanské

mravy a církevní život sesílití a rozmnožití. Jiného prostředku, kromě modlitby, k napravení a oživení klestých a pokazených obcí církevních nestává, než aby pravi ctitelové Ježíšovi, jichžto všady i v té nejmenší osadě několik bývá, se spojili a sjednotili, jenžby svým vplyvem a blahočinným působením rozmáhání a rozšiřování se koukole zamezovali, dobré pšenici ale k vzrůstu a k většímu zniku a zdaru pomáhali. K těmto výtečníkům se poznenáhla i slabí a vrtkaví připojí: zlí však statným odporem tímto neškodnými se učiní.

Takové jednoty pro víru a uslechtilost mravní jsau „jednoty katolíků,“ kteréž se již i u nás v Čechách zakládají, a kterýmiž by zajisté církev utěšeně zkvetla, kdyby se na všech místech zakládaly. Promluvili jsme již o tom v druhém svazku na str. 184. tohoto ročníku, kdežto jsme upřímné slovo na srdce milých pp. bratří svých na vinici Páně pracujících položili. O kýž, by slovo toto nebylo u vítr mluveno, a kýž bychom se dočekali toho času, aby ani jedné osady v milé vlasti naší bez takové jednoty nestávalo

Než čas jest, bychom se již s výše řečenou knížkou, donášející nám hlasy ze Štýrska reform se dovolávající, rozloučili. Dříve ale, než toto pojednání skonáme, budiž nám dovoleno, ještě k jednomu hlasu své ucho nakloniti, kterýž od jinud pochází, a se

16) většího účastenství presbyterstva a laiků v záležitostech církevních dovolává. V převratech politických nabyla církev jisté samostatnosti a neodvislosti. Výhoda tato uloží jí ale také tu povinnost, by tím více bděla a na pozoru se měla; jelikož tato samostatnost bude pro ní i příčinou všelijakých nebezpečností. Stát totiž z poručení svého církev na svobodu propustiv, odjal jí dosavadních privilegií a mnohé podpory, kterýchž ona dříve co státní církev požívala. Protož sama

sobě zůstavená bude muset veškeré síly své vyvinouti, a sama ze sebe nahrazovati, čehož jí ze strany státu ubylo. K tomuto probuzení bohatých v církvi katolické se nacházejících sil napomíná učený a horlivý Jan Bapt. Hirscher, velkovévodský badenský tajný radda, kanovník metrop. v Příboři (Freiburgu), doktor a professor theologie a nejdokonalejší posud dobrovědy spisovatel — ve svém nejnovějším spisu: „Die kirchlichen Zustände der Gegenwart. Tübingen 1849. Preis 30 kr.“ Kterak ale lze probuditi církevní síly, táže se Hirscher. Shromáždění biskupů — praví Hirscher — již jest takovým nějakým povznesením; než toto povznesení jest toliko zárodkem; jelikož biskupové jsou jen částkou církve, a mimo ně ještě mnoho jiných dobrých sil stává, kteréž ovšem posud ladem leží. V pravdě! co prospěje knízáťům, že se spojí a na něčem usnesou, jestli národové nestojí za nimi a lid nesouhlasí s jejich výroky? Tak je to a nic jináče s biskupským sjezdem; i zůstane bez prospěchu, a nepronikne, pakli v tom, na čemž se usnesli, účastenství nevezme kněžstvo i lid. To dobře nahlíželi biskupové shromáždění, a protož aby tomu vyhověli, synody v život opět uvesti si umínili. Všecko ale záležitosti bude na tom, v jakém duchu synody se svolávati a činiti budou. Církev jest tělo s mnohými a rozdílnými oudy, dary a oučinky. Rozdílná jsou přísluhování; nebo někomu dána bývá řeč moudrosti, jinému pak řeč umění, jinému víra, jinému darové uzdravování, někomu pak divů činění, jinému prorocství, jinému rozličnost jazyků. (1. Kor. 12, 4 a t. d.) Všecky tyto dary musí ale k témuž oučeli, ke blahu církve, sloužiti. Dal Pán některé apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evangelisty, jiné pak pastýře a učitele pro spořádání svatých k dílu služebnosti, pro vzdělání těla Kristova. (Efes. 4, 11. 12.) Jakož bylo na počátku, tak i nyní. V církvi se nachází mezi kněžstvem čet-

ným nemalý díl vzdělaných a zbožných mužů; avšak i mezi laiky mnoho pravých vzdělanců, jak věrností k církvi tak i zkušeností a obratností zřetelných najíti lze. Tyto všecky výtečné síly by se měly pro obecné dobré církevní v službu vzíti. Svolají-li se tedy synody v ten způsob, aby co nejvíce jest možno všecky výtečné síly z celé diécesí se spojily, a aby každé rozumné poznání a každá šlechtná snaha se projevití mohla: pak dojistá oučeli svému a potřebám církevním zadost učiní. Takové jednání a vyjednávání sledovati bude potom celá diécesí, a rychle zroste obecné účastenství v záležitostech církevních, zmizí netečnost, a osvětlí se mnohá otázka církevní lidu i kněžstvu. A když se pak dají nařízení, v nichžto účastenství měli i na slovo vzatí mužové z lidu, pak to nebudou pouze papírové édekrety, nýbrž bude to obecná vůle, přesvědčenost všech. Přivolání mužové, navrátivše se domů, státi budou osobní vážnosti svou a svědectvím svým u lidu za provedení onoho nařízení, budou jako vykonná nějaká moc státi církvi po boku, budou nejlepší testes synodales. Co vyřkl biskup, nemůže se pak považovati za pouhé domnění jeho, alebrž platiti to bude co usudek obecný a vůle obecná. A což by to bylo cos neslýchaného anebo necírkevního, kdyby i moudří někteří laikové k takovýmžto poradám přivolání byli? — Na místo Jidáše neustanovil ani Petr, ani ostatní apoštolové sami nedosadili Matěje; ale vyzval Petr celé shromáždění („byl zástup lidí okolo sta dvaceti“ skut. ap. 1, 15.), by postavili (v. 23.) a podali hodné muže, z nichž by pak jeden losem ustanoven byl. K přísluhování chudým neustanovili apoštolové také žádného sami; ale svolavše množství učedníků, dali jim vybrati ze sebe mužů sedm dobropověstných, jimžby se poručila tato práce (skut. ap. 6, 2. 3.) Do Antiochie byl Barnabáš poslán od obce, od „církve.“ (skut. 11,

22.) Rozepře z stran obřizky aby byla rozhodnuta, nebyli Pavel a Barnabáš z Jerusaléma posláni k apoštolům samotným, nýbrž posláni byli k apoštolům „a starším,“ (skut. 15, 2.) a „sešli se apoštolové a starší, aby toho uvázili.“ (v. 6.) Nález jejich zní takto: Apoštolové a starší i bratři vám pozdravení vzkazují“ a t. d. Apoštolové a starší to byli, od nichžto rozhodnutí otázky a skončení rozepře vyšlo. Antequam diaboli instinctu studia in ecclesia fierent, praví sv. Jaro- lim (comment. in ep. Pauli ad Titum), communi presbyterorum consilio ecclesiae gubernabantur. Apoštolové posílali listy svoje bezprostředně na obce, nikoli na biskupa samotného, jak to v bibli vidíme; a to činili Ignatius, Polykarp, Dionysius a jiní.*). Nástupníci apoštolů tohoto řádu jakožto dědictví apoštolského pilně šetřili, a nic v osadách svých bez presbyterů nenařizovali, ačkoliv ovšem nebývalo nikdy nížádné ustanovení bez uznání a přivolení biskupova platno. Tak to bývalo po celé tré první století. Sv. Cyprian píše (ep. 14.) „A primordio episcopatus mei statuebam, nihil sine consilio vestro et sine consensu plebis mea privatim sententia gerere. Verecundiae et disciplinae et vitae ipsi omnium nostrum convenit, ut praepositi cum clero convenientes, praesente et stantium plebe, quibus et ipsis pro fide et timore suo honor habendus est, disponere omnia consilii comunis religione possimus (ep. 19.); non enim firmum decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur habuisse consensum (ep. 30.) Quae res, cum omnium consilium et sententiam exspectet, praejudicare ego et

*). Der Bischof wurde nicht besonders herausgehoben, weil er mit der Gemeinde durchaus als Eins aufgefasst und diese nicht ohne ihn, so wie er nicht ohne sie gedacht wurde. Ohne das Presbyterium that der Bischof nichts, ja er durfte nicht einmal etwas Erhebliches thun. Möhler Einheit der Kirche §. 55. S. 219.

solus mihi rem communem vindicare non audeo.“ (ep. 38.) Církevní sněm kartagynenský (256.) začíná takto: „*Cum in unum convenissent episcopi plurimi cum presbyteris et diaconibus, praesente etiam plebis maxima parte*“ a t. d. Ovšem, že se biskupové později bez presbyterstva sami ve všecku takměř vládu církevní uvázali, než již tehdaž se proti tomu odpor činil, jak viděti jest ze slov 4. obecného sněmu kartagynenského, kterýž dosti přísně takto se vyjádřil: „*Episcopus nullus causam audiat absque praesentia clericorum suorum; alioquin irrita est sententia episcopi, nisi clericorum sententia confirmetur.*“ (can. 23.)

Co se laiků týká, podáno bylo již svrchu několik příkladů ze skutků Apoštolských, zde však stůj ještě i toto. Když přišel Pavel do Jerusálema, měli shromáždění starší starost o obec, kteráž o Pavlu pohoršlivé pověsti doslechla, a vzali zvláštní ohled na ni. (Skut. 21, 17.) Když v Korintu věřící jeden velikého a ohavného křichu se dopustil, hněval se Pavel velice, proč že obec sama na to nedoléhala, aby ten hříšník vyobcován byl (1. Kor. 5, 1.); musela tedy míti obec k tomu právo a povinnost. A jak mile onen padlý věřící pokání učinil, chtěl apoštol, aby mu obec odpustila a jej zase přijmula, dokládaje toto: „Komu ona odpouští, tomu že i on sám odpouští.“ (2. Kor. 2, 5. 10.) Obec tedy měla účastenství ve vyhostění a opětném přijetí hříšníků veřejných. S. Cyprian píše: *Examinabuntur singula praesentibus et judicantibus vobis.* (ep. 17.); *singulorum tractanda ratio, non tantum cum collegis meis, sed et cum plebe ipsa universa.* (ep. 34.) Na obecném sněmu kartagynenském že laikové u velkém počtu byli, již svrchu se podotklo. — Namítá-li kdo, že se toto takové zpravování církve změnilo, proto že duch dřívějších věků ochábnul, na to budiž odpovědí, že se změna ta stala vinou kněžstva a laiků,

pouštějících právo své z neumělosti, z tělesné choulostivosti a náboženské netečnosti, a v dobách, an biskupové a církve vůbec ještě u větší vážnosti byli: nyní ale, an jen čilou činností a spojenými silami přibývajícimu zeslábnutí církevního života odpomožino býti může, nyní potřebí jest, přitáhnouti a sestřediti všecky síly církevní, aby se dobré věci ujímal kněz jako biskup, a sprostý katolík jako kněz, a učený laik jako theolog, každý dle darů svých; nyní rku potřebí jest, vrátiti se k formám časů dřevnějších, protože nastaly podobné okolnosti. Tentýž duch, kterýž se na obzoru politickém objevil, oblétuje také na báně církevní; tam i zde při veřejných a obecných záležitostech čeká se na veřejné a obecní oučastenství; a pakli se ho náš věk nedočká, utrpí církev škodu, an mnozí na ni zanevrou, a se k ní hlásiti přestanou. Takové zpravování církve, jaké jsme až do těchto našich dnů měli, pro budoucnost tak málo se hodí, že by se jen tenkrát udržeti mohlo, kdyby vešken intelligentní díl obecnstva odpadl, anebo úplně lhostejnosti a netečnosti náboženské se oddal. Ze však úplná tato netečnost se posud ještě ve světě nezvšeobecnila, toho důkazem jsou ty četní hlasové, jenž se synod dovolávají, majíce za to, že se touto cestou církevních oprav domohou, což zajisté velmi potěšitelné jest. Obávání, že by se na synodách, kněžstvu i lidu odevřených, duch dosti církevní nejevití mohl — je bezdůvodná; neboť čtème listy sv. Cypriana a poznáme, že jeho kněžstvo a jeho lid nic lepší nebyli, než naši jsou; a on přece neupustil od blahodatného zřízení synodálního, ano právě tímto prostředkem pozdvihl a zvelebil církev svou. Kýž by jen měli důvěrnost vrchní pastýřové, a důvěru tuto dali také na jevo. Vždyť duch dobrý, by se i protiva jeho objevila, zvítěziti musí konečně přece. A v nejhorším pádu má biskup právo, rozpustiti synodu anebo odeprítí škodli-

vému usnešení potvrzení svého. Kdyby ale biskup napřed vyhlášoval, že v něm jediné všecka moc jest složena, a že tedy marné bude snažení všech ostatních: tu by ovšem urazil množství kněží vzdělaných, a naději i ochotnost dobrých o rozumných laiků by zničil. Kdyby se biskup dle svých autokratických náhledů dále vyjádřil, že nikdo nesmí v synodě účastenství míti, leč ten, koho povolati jemu bude libo: tu by jen svojáky okolo sebe shromáždil, jen svoje ohledy provedl, pravdy se nedověděl, a u obecnstva by celá taková synoda jen nedůvěru způsobila. Kdyby posléz biskup vůbec všechny laiky napařád ze synody vyhostil: zbavil by se jedné z hlavních podpor, které v této době nejvíce potřebí má. Neboť co by kněžstvo samotné uzavřelo, to by platilo jenom co záležitost stavu jednoho, a nad to by ještě křivě a ousměšně posuzováno bylo. Co toliko kněží pravi, mívá malý oučinek v jistých okoličnostech; pakli ale laik, kterýž se i vzdělaností i pobožností stkví, totéž pravi, větší nabývá to váhy. Když nebude policie státní podporovat kázeň a pořádek; když budeme potřebovati těch, jenž by nám pomáhali církevní jmění zpravovati a rozmáhati, a jestli budeme chtítí církevního ducha a dobré mravy sesílití: musíme nevyhnutelně k tomu upotřebítí vzácných sil laikových, aby laikové tam, kamž kněz snad ani přístupu nemá, víru, kázeň a církevní majetnost v ochranu brali.

K tomu se musí biskup asketickým způsobem připraviti, aby ho nezachycovala nějaká naruživost lidská, nýbrž aby osobní ohledy své podřídil blahu církve.*)

*) Jakož psal Fenelon asketiku pro knížata, tak psal svatý otec Bernard asketiku pro biskupy, z níž tyto vyňatky podáváme. Numquid, quia summus pontifex, ideo summus? Infimum noris esse, si summum putas. Quis summus, cui addi non possit? Graviter erras, si te illum existimas. Absit! Non tu de illis es, qui dignitates virtutes putant. Tibi ante experta virtus, quam

Na spolky privátní se nesmíme zcela zpoléhati, poně-
vadž nemají autoritu církevní, a poněvadž působení
jejich okres nemůž býti nikdy tak prostranný, aby vše-
eko vůbec obecenstvo v sobě zahrnuly. — Namítne-li

dignitas fuit. Tu considera non consumatione summum te dici, sed comparatione; nec me putes comparationem dicere meritorum, sed ministeriorum. Sic te existimet homo ut ministrum Christi et summum plane inter ministros. Alias niti te ad summum velim, non putare summum, aut velle putare, antequam sis. Nam quomodo proficis, si jam *sufficis tibi?* (de consideratione ad papam Eugenium 3. lib. 2. c. 7.) Praesis, ut praesis; praesis ut fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Hoc fac et dominari ne affectes hominum homo, ut non dominetur tui omnis injustitia. (l. 3. c. 1.) Factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiae forte non ita. Facitis hoc, quia potestis, sed utrum et debeatis, quaestio est. Erras, si ut summam ita et solam institutam a Deo vestram apostolicam potestatem existimas. (c. 4.) Pauperum vita in plateis divitum seminatur. Inter haec tu pastor procedis deauratus, tam multa circumdatus varietate. Oves quid capiunt? Vides omnem ecclesiasticum zelum fervere sola pro dignitate tuenda; honori totum datur, sanctitati nihil aut parum. Si causa requirente paulo submissius agere ac socialius te habere tentaveris: absit, iniquum non decet, tempori non congruit, majestati non convenit, quam geras personam, attendito! De placito Dei, ultima mentio est, pro jactura salutis nulla cunctatio; nisi quod sublime est, hoc salutare ducamus et quod gloriam redolet, id justum. Ita omne humile probro ducitur inter palatinos, ut facilius, qui esse, quam qui apparere humilis velit, invenias. (l. 4, c. 2.) Veniamus ad collaterales tuos! Cui rectius imputandum quam tibi, qui tales aut elegisti aut admissisti? Tuum est undecumque evocare et adsciscere tibi exemplo Moysi senes, non tam aetate quam moribus senes, quos tu nosti, quia senes populi sunt. Annon eligendi de toto orbe, orbem judicaturi? (c. 4.) Quid servilius indigniusque, praesertim summo pontifici, quam, non dicam omni die, sed paene omni hora insudare talibus rebus saecularibus? Denique quando oramus? quando docemus populos? quando aedificamus ecclesiam? quando meditamur in lege? Et quidem quotidie perstrepunt in palatio leges, sed Justiniani, non Domini! Juste-ne etiam istud? Tu videris. (l. 1. c. 4.) Vox una

někdo, že by takové kněží i laiků v synodách účastenství nebylo v souzvuku s pravidlem církevním, kteréž nám pozůstavil slavný papež Benedikt XIV. ve spisu svém: *Synodus dioeciesana*, tenť nechať uváží odpovědi Hirscherovery, kterýž takto dí o tomto pravidlu: „Není-li pravidlo toto takové, aby zadost učinilo věku našemu nedivme se tomu, neboť není pro náš věk psáno. *Salus ecclesiae summa lex esto!* Dnes by psal Benedikt jináče, než tehdáž: Měla-li církev tehdáž právo, něco ustanoviti, má to právo až posud. Ona je bohatá nevěsta, kteráž se vždy v pěknější krásu odívá, a kteráž nic špinavého na sobě netrpí (*circumdata varietate — sine macula*). Nové i staré věci hospodářové z pokladu svého vybírají.“

My však musíme zde doložiti, že papež Benedikt předně nepsal spis tento co papež v ouřadování papežském, nýbrž jen co privátní učenec bohoslovecký, a že se v předmluvě sám na právo jiných bohoslovců odvolává, proti věcem, kteréž by v jeho knize nedokonalé byly, hlasu svého pozdvihnouti.*) Za druhé,

omnium, qui fidei cura populis praesunt, justitiam in ecclesia deperire, annullari ecclesiae claves. Causam referunt ad vos. — Et quidem iratus est Deus schismaticis: sed catholicis nequaquam propitius. Ecclesia quoque Metensis gravi episcopi et clericorum contentione periclitatur. Super quo, quid decernere vobis placuerit, vos scitis: sed pax nondum est, nec proxime futura speratur. (Epist. 178. ad papam Innocent. n. 1 et 3.)

- *) *Libenti animo subscribimus doctrinam scriptoris egregii Melchioris Cani, qui (l. 6, de loc. theol. c. 8.) ait; neque Innocentius, praedecessor noster hoc sibi umquam arrogavit, ut, quidquid scripsisset, pro re definita haberetur, sed facile passus est, opiniones suas, quas tamquam privatus doctor proposuerat, ab aliis doctoribus oppugnari, ut patet ex ipsa illius vita; multo magis ex ea, quam sibi amplissimam hac in re licentiam sumpserunt posteriores canonistae, dum sententias ab Innocentio suis commentariis insertas saepe deserere et in alia omnia ire non dubitarunt. (Praefatio Benedicti 14. in synodum dioecies.)*

co za jeho času v synodálních záležitostech obyčejem bylo, nepokládal Benedikt za cos takového, cožby snad po všechny budoucí věky a ve všech diécésích za nezvratné pravidlo platiti mělo. Neboť často, když již byl uvedl takové nějaké pravidlo, dokládá, že ovšem zde a onde jiné jednání jiným obyčejem ospravedlněno býti může, (nisi ex consuetudine aliud observatum fuerit).

Synody a Exercicie.

Renovamini spiritus' mentis vestrae!

Ad Ephes. 4. 23.

Když se loňského roku, rovněž jako z rozhněvaného oblaku divá bouře na nás sesypala, a březnovým průvalem vyhnilé základy společenského života evropského klesnuly: aj tu zajisté mnohý z nás chtě nechtě trnul, a ustrašenou myslí k divokému proudu tehdejších událostí prohlížel. Kdykoli se však svrchovaný Pán k jakémusi historickému soudu ubírá, chtě totiž trestati zastaralé hříchy a viny lidské: tu ovšem *co spravedlivý* soudce jednu a druhou nepravost, minulé i dosavadní chyby a vady, — slovem hříchy dědů i jejich potomků, zemřelých i živých — *jednou ránou a touž rukou* tresce, aniž takřka může jinak v takovýchto dobách, než hřích *hříchem*, vášeň *vášni*, a nepravost *nepravostí* stíhati. Odtud ovšem, jakož nám i nejnovější naši časové dosti smutných důkazův podávají, s želem se dovidáme, kterak se i nejdražší darové života lidského, jakož na příklad svoboda jest, buď nerozumem, buď bezbožností — k zrušení všeho řádu a míru, k nepřátelským outokům proti víře a církvi — a vůbec na ujmu dobré věci všelikým způsobem nadužívají.

Než ale Bůh spravedlivý — jestiř spolu i *milosrdný*, soudce náš nepřestává býti i *dobrotivým Otcem*; a protoř, jako hrůzná bouře mnohou sice bylinu porušuje, spolu však i pokařenou povětrnost čistí a obnovuje, — jako dále — po bouři vše co žije, okreje, a nové tvárnosti nabývá, slunce pak jaksi čilejšího života ze sebe vydává: tak i pán Bůh, jehořto milostiplný Duch nechce než ode dne ke dnu obnovovati tvář země, dopouřtí sice, ale neopouřtí, trestá i přeje, bourá i stavi; ano, jakkoli se nám jest těžkých převratů báti a zvlářtě hříchův želeti, jichřto se my lidé u takové příležitosti obyčejně dopouřtíváme: konečně, kdo po křesfanskou soudí, dnes neb zejtra se přesvědčí, že i v společenském životě ne méně než v osobním živobyti našem všecko posléze k dobrému vede, což nám koli Bohem usouzeno bývá, aneb uděleno.

Toho svědkové poněkud již sami jsme; nebo nechař všeho mlčením pomineme, toho přece nelze zatajiti, co nyní radostiplným a vděčným srdcem vespolek sobě zvěřtujeme, že se totiž rozpomenul Pán nade církví svou, a že sejme trudné pouto, kteréř svatou tuto naši matku po drahé časy bylo tířilo — a že ji, jakř doufáme — vyvede ze zajetí Babilonského, kdeř po tak dlouhá léta vzdychala a nařikala! O kéř by se již naplnily pořehnaní dnové, po nichř všickni touřebně se ohlídáme — kéř by živou již pravdou bylo, že drahá církev Kristova *svého práva, i ouplné svobody své* dořla! O kterak bychom tu s plesáním zvolali všickni, zvolali jedním srdcem a jedním jazykem, jako druhdy ve jmenu svého národu zvolal pěvec: *In convertendo Dominus captivitatem Sion facti sumus sicut consolati; tunc repletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra exultatione!* (Psalm. 125.)

Zatím však Bohu díky buďteř, že všickni, jenř věrni synové církve slouti a býti chceme, jednohlasně

aspoň toužíme a Boha prosíme, by dle svaté vůle své úplně uskutečniti ráčil, čehož církev Kristova k dokonalému vyvinutí milostiplného života svého potřebna jest. Mezi rozličnými těmito hlasy, jenž o svobodu církve usilují, ne malou cenu a podstatu má i ona velmi jasná a téměř všeobecná touha po *Synodách*, které totiž — jakožto přirozený výtvar svobody církve — za dnů našich starého svého práva a místa dojíti mají a musí. Není snad mezi námi, kdož by o této věci nebyl rozjímal aneb rozmluvy nemíval, — není snad časopisu katolického, v kterémž by volání po synodách nebylo zavznělo. Takovýto hlas — mile nám vítaný — ozval se i v tomto časopisu našem, jehožto druhý a třetí svazek tohoto roku dobré a krásné slovo o synodách k nám jsou promluvily. Nechci sice opakovati, co nám zvláště v druhém svazku velmi dojímavě o *nynější důležitosti konání synod* povědino jest; nicméně budiž mi dovoleno, vyznati, velikou že mě naplnilo radostí, co nám velevázný pan spisovatel na str. 100., lit. b. o blahodějném užitku předpovídá, jakýž ze synod nám *kněším* pomoci Boží vzroste. Zejmena se nám tu slibuje, že se kněžstvu ve jmenu Páně kol svých vrchních pastýřů na modlitbách a poradách shromážděnému zvláštěního *osvěcení a posvěcení, posily a rozhorlení* dostane, ježto nás prý všechny *jeden Duch prověje a jeden a týš. Kristus* posilní. Jedva jsem radostné toto slovo zaslechnul: hned mi tu tak nazvané *kněžské Exercicie* na mysl vstoupily; — Exercicie pravím, kteréž za starých časů téměř všickni kněží — každoročně, buď jednotlivě anebo společně, s několika bratřími, buď doma, buď v jakémsi klášteře odbyvali — Exercicie, jimiž zvláště svatý Vincencius z Pauly mocně obnovil a zvelebil skoro veškeré duchovenstvo vlasti své; — Exercicie, jakéž Bohu díky i vůkol nás, tu a tam s velikým prospěchem se již konaly, a rok

po roku konají -- po nichžto zajisté i mnozí z našich spolubratři ne méně než po synodách touží.

Maje za to, že velebné duchovenstvo jak záměr a podstatu tak i obsah a obyčejnou formu kněžských Exercicií dobře zná:*) umínil jsem sobě, promluvíti o poměrech Exercicií k synodám, a v krátkosti ukázati, že by 1. *slušno*, 2. *snadno bylo*, synody a Exercicie jaksi spojití, čímž by se pak dokonale uskutečnilo, což nám ve svrchu jmenovaném pojednání — o spasitelném užitku, jenž ze synod pro duchovenstvo vyplývá, předpovědino jest. —

1. Privil jsem předně, že by *slušno* bylo, k synodám též kněžské Exercicie připojití, nebo tím způsobem nejlépe bychom vyhověli:

a) *Podstatnému záměru, ježš církev sv. — z ohledu na své duchovenstvo — u zřízení synod před očima měla, a k němuž následovně i naše synody, pokud jich v duchu církve konati chceme, všemožně usilovati budou.* A jaký jest tento záměr církve? Odpovídám: *Mravní reformaci kněžstva.* Ačkoli totiž nejhlavnější úloha synod v tom spočívá, aby kněžstvo na vinici Páně pracující vše, co by k spasení duší křesťanských potřebí bylo, vrchním pastýřům svým přednášelo, — s nimi a mezi sebou vespolek o všem, co obecná potřeba káže, důkladně se poradilo — na obnovení kázně církevní a vzkřísení mravů křesťanských, raddou a zkušeností svou doráželo — ode svých bi-

*) Viz pojednání páně Krbcovo v tomto časopisu 1848. svaz. 2. str. 62. — Dobře s Exerciciemi se seznámí, kdo nahlídne následující spisy: *Der Kleriker in der Einsamkeit, oder Ignatianische Exercitien, gegeben von Dr. Alois Schlör, Spiritual im Grätzer Klerikalseminar. Grätz, 1844.*; *Bildung des Geistlichen durch Geistesübungen. Vom sel. Conrad Tanner, Abt zu Maria-Einsiedl. — Einsiedl 1844*; *Aloysii Belecii: Medulla Asceseos, — seu Exercitia S. P. Ignatii de Loyola, accuratori et menti ejus propiori methodo explanata. Monasterii Westphalorum 1846*

skupů jednak raddy a pomoci žádalo, jednak přiměřených rozkazů a rukověti přijalo, a slovem před očima církevních svých Otců pospolitě všecko vyjednávalo, čehož dobrá správa duchovní — ke cti Boží, k zvelebení svaté církve a k oblažení drahých duší křesťanských požaduje: nicméně každá synoda v duchu církve konaná — i k tomu, ano *především* k tomu směřovati musí, abychom my kněží, dříve než se o reformaci věřících nám svěřených pokusíme, *sebe samých veskrz naskrz zreformovali*. Nebo ten jest od počátku duch církve, a to povždy její volání: „*Obnov sebe samého, kdo chceš obnoviti jiných,*“ a protož také, jak historie dosvědčuje, u malých i velkých případností žádného za pravého reformatora neuznávala, kdož buď slovem buď skutkem vlastním na jevo nedával, že přede vším sám pravého obnovení na nejvyšš potřeбен byl, kdežto naopak mile ráda každý návrh, každou dobrou raddu přijala, kterou jí prozřetelný Bůh jakoukoli duší, Duchem svatým osvícenou a vedenou, zaslati ráčil. Dle této zásady své i na synodách jedná, a za tou příčinou žádá, aby kněžstvo na duchovní porady shromážděné *přede vším o svou vlastní reformaci se poradilo, a uvnitř sebe obnovilo*, tak as, jako svatý Pavel ku křesťanům vůbec volá: *Renovamini Spiritu mentis vestrae*, nebo jako milému učedníkovi svému otcovsky domlouvá: *Admoneo te, ut resuscites gratiam, quae data est tibi per impositionem manuum mearum.* (2. Timoth. 1, 6.) Že ta jest vůle a žádost církve: nejlépe vysvitá z *předpisů synodálních*. Tito ustanovují, aby biskupové k synodám povolali spolu zkušených mužův, — kněží totiž, hteři by s to byli, shromážděným svým spolubratřím na každý den, dokud synoda trvá, slovo Boží hlásati, svaté povinnosti duchovního povolání patřičně jim představovati, — k napravení všelikých poklesků, jimžto i my kněží podrobeni býváme, bratrsky jich napomínati,

k svatým předsevzetím roznécovati, a vůbec o to usilovati, abyhom všickni — na synodě pravého osvětlení a posvěcení došli. *Confessariis*, pravi Benedikt XIV. ve znamenitém spisu svém de Synodo dioeciesana. (Lib. 4. cap. 1. N. 6.) — *adduntur Concionatores ad hoc electi, ut totius dioecesis Clerum simul coadunatum opportune instruant, redarguant, hortentur ac pabulo divini verbi reficiant, nisi ipsemet Episcopus id muneris in se velit suscipere, quod profecto et maxime utile et laudabile foret.* Té samé věci dovidáme se i z Pontifikalu našeho. Dle jeho obsahu biskup každého dne, co synoda trvá, uprostřed shromážděného svého duchovenstva slavnou mši svatou slouží. Po mši svaté všickni společně za pomoc Ducha svatého prosí, propěvující píseň: *Veni Creator Spiritus*. Načež biskup sedě na pastýřské stoličce své prvního dne k duchovenstvu takto mluví: *Venerabiles consacerdotes et fratres nostri carissimi, praemissis Deo precibus oportet, ut ea, quae de divinis officiis vel sacris ordinibus, aut etiam de nostris moribus et necessitatibus ecclesiasticis a vobis conferenda sunt, cum charitate et benignitate unusquisque vestrum suscipiat, summaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante percipiat, vel quae emendatione digna sunt, omni devotione unusquisque fideliter studeat emendare, etc.*

Post hujusmodi allocutionem, pravi dále římský Pontifikal, vel prius, prout magis placuerit Pontifici, fit per aliquem virum doctum sermo, in quo tractatur de disciplina ecclesiastica, de divinis mysteriis, et de correctione morum in Clero secundum ea, quae Pontifici videbuntur.

Podobně i druhého i třetího dne po biskupské allocuci následuje přiměřené kázání pro kněžstvo, — *fit sermo* — dokládá Pontifikal — *in quo iterum trac-*

tetur de disciplina ecclesiastica, — — — de his, quae in allocutione continentur, et aliis opportunis.)* —

Jelikož se pak *pravá renovací naše* pouhým vyučováním a osvěcováním vynutiti nedá, nýbrž podstatně *v dokonalém posvěcení* našich srdcí záleží: dobře a pečlivě zajisté ustanoveno jest, aby se biskupové, synodu konající, — *o schopné a nábožné zpovědníky* postarali, jimžto by se všickni kněží — co znalým lékařům a dobrotivým otcům duchovním — se všemi neduhy svými svěřiti, a svatou svou zpověď náležitě vykonati mohli. Protož i tito zpovědníci *ouplnou jurisdikci* mějtež, aby se tím způsobem kněžím vykonání dokonalé, tak nazvané *jenerální* zpovědi co nejmožněji usnadnilo. O té věci praví Benedikt XIV. ve svrchu jmenovaném spisu svém: *Inter Synodi officiales enumerat Gavantus Confessarios, ab Episcopo pro Synodo destinatos, quibus valde congruum est, ait, ut Episcopus praesertim in sua prima Synodo totam deleget potestatem, qua ipse potitur, ne ea, quidem sibi retenta, quam habet a Tridentino, (ss. 24, c. 6. de reform.) absolvendi scilicet a casibus occultis Sedi apostolicae reservatis et dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto.* (Synodioec. L. 4. cp. 1. N. 5.) Taktéž i náš Pontifikal dosti jasně nám na srozuměnou dává, že bychom před synodou s Bohem se smířiti, a posvěcující jeho milosti na synodální porady se připraviti měli. Maje totiž za to, že všickni k synodě shromáždění kněží milosti plného posvěcení svého došli: slavně jich hned na počátku k společnému přijímání Těla Božího zve a praví: *Prima autem die Synodi Pontifex summo mane cappam indutus ab universo Clero cum superpelliceis comitatus ad Ecclesiam pergat; paratur in sede;*

*) Viz Pontificale Romanam. Ordo ad Synodum. Die prima, secunda, tertia.

celebrat Missam de Spiritu sancto, et praebebat Clero sacram Communionem. (Pontif. Rom. loc. cit.)

Z toho všeho průvodno jest, *předně*: že církev svatá u konání svých synod přeđe vším o vnitřní reformaci naší usiluje, toho jsauc přesvědčení, že by se požeňnání Boží, jakéhož si na synodě vyprositi a vyjednati chceme, hlavně a podstatně na duchovenstvu, slovem a milostí Kristovou obnoveném jeviti a osvědčiti mělo, a že se zvelebení pastýřského ouřadování, o něžto se na synodách zasazujeme, jinak docíliti nedá, leč kněžstvem v Kristu osvíceným a posvěceným. Z toho však vysvítá i *za druhé*: že jakési exercicie k podstatě církevních synod nevyhnutelně náležejí, an totiž zvláštní kazatelové a zpovědníci, jakožto *officiales synodi*, a sice toliko za tou příčinou k synodám povoláni bývají, aby chom duchovní jejich pomocí — pravého osvícení a posvěcení, či *ouplného našeho obnovení* došli.

Jeli tomu tak: tedy snadně nyní doložiti mohu, že by se spasitelnému tomuto záměru církevnímu nejlépe vyhovělo, kdybychom se *ouplnými exerciciemi* na synody připravovali. Pravím *ouplnými exerciciemi*; nebo jakkoli se nadíti jest, že duchovní řeči buď biskupův, nebo jiných na synodu povoláných kazatelů velikého prospěchu dojdou: tolik přece, co ouplné exercicie nevydají, a vydati nemohou; dílem, protože pro krátkost vyměřeného času *pouze aforisticky a toliko z částky* o duchovních potřebách našich jednati mohou; dílem i proto, že nám za synodálních porad ani času, ani příležitosti nezbude, bychom s ouplnou shromážděností ducha, v tichosti a o samotě, delším rozjímáním a rozvažováním dokonale zažili, což se nám v kázání takřka kvapem pověditi, navrhnouti, nastíniti mohlo. Mlčením opomíjím; že, majíce hned na první den k stolu Páně přistoupiti: svatou zpověď svou již před synodou, a

snad proti naší vůli v roztržitosti konáme, ježto by nás právě synodální rekollektce k vykonání jenerální zpovědi nejlépe připravili. — Jiný však byl by výsledek z Exercií, kteréž celou svou podstatou, ať tak dím *systematicky* — k duchovnímu obnovení našemu směřují. Svátá tichost a shromážděnost, kteráž mezi exerciciemi panuje, takovou sílu do sebe má, že exerciciant chtě nechtě do duše své nahlédnouti musí; — meditace jej k jenerální zpovědi zovou a připravují; — konsiderace pak živě mu obraz obnoveného života kněžského představují, a spolu učí, kterakým způsobem, kde co bylo pochybino, snadně se napravití dá; — duchovním čtením rovněž jako drahým olejem léku a úlevy pro své rány nabývá; — oustní modlitby a společné pobožnosti potřebné síly poskytují, jak bychom obtíže překonali a zmužile povstali; příkladové nábožných bratří mocně dohánějí, pospolu s nimi prositi a pracovatí o šťastné a platné k Bohu obrácení; — slovem, *všecken obsah a pořádek duchovních exercicií* o to usiluje, abychom vypudili ze srdce starý kvas hříšný, a tou se milostí obnovili, kteráž se nám tak hojně dostává v Kristu Ježíši. Nechci však slov šířiti; komukoli z nás již popráno bylo, ouplné exercicie vykonati: přisvědčí mne zajisté, an dokládám, že tito dnové v skutku dnové milostí jsou, a že exercitantovi, jenž dobré vůle jest, nelze jinak, než velebiti Boha za příčinou duchovního svého z novu zrození!

K tomu cíli však právě i synody směřují, a proto jsem pravil, že bychom spojením synod a exercicií nejlépe vyhověli nábožnému záměru svaté naší matky — církve!

b) Dále by i za tou příčinou slušno bylo, při synodách spolu na exercicie pamatovati, *proto že bychom tou cestou nejjistěji dokonalého sjednocení mezi sebou — na synodě docílili.*

Dobře praví velevážený spisovatel svrchu jmenovaných dvou článků o synodách: že se má „*kněžstvo okolo svého biskupa čas od času shromáždovati, aby je všechny jeden duch provál!*“

O kým by se krásná tato naděje vyplnila! Vždyť se sám Spasitel náš v nejsvětější době života svého za nás a za všechny milé duše své k nebeskému Otci svému modlil: *Ut omnes unum sint, sicut et nos unum sumus.* (Joann. 17, 22.) Ach, kdož z nás neví a necítí, že jestli kdy, nyní zajisté přede vším svatě a dokonale jednoty mezi sebou potřebni jsme. Ano sjednocenosti si všickni žádáme; — sjednocenosti v Kristu a jeho církvi, — sjednocenosti v Duchu svatém a v jeho lásce, — sjednocenosti mysli a srdce, — sjednocenosti v modlitbě a v životě, — sjednocenosti v církevním směřování a jednání, — sjednocenosti v práci a v pastýřském ouřadování, — sjednocenosti v kázni jak křesťanské tak kněžské, — sjednocenosti u velkých a malých, v podstatných i prospěšných věcech; — sjednocenosti v Kristu při vši svobodě, kterou tam nalezáme, kde Duch Páně věje! Ach, kdož by milerád nedoufal, že nám k svatě této jednotě církevní synody dopomohou! Tu zajisté co věrní synové a služebníci církve ve jmenu Páně se sejdeme, ve jmenu Páně a s Duchem svatým slavnou úlohu svou konati započneme, a jednou věrou — k jedné a též práci se chystajíce, jednoho a téhož Krista do svých srdcí přijmeme, jakožto základ a závdavek církevní sjednocenosti naší! Kdož by, pravím, nedoufal, že na synodách žádoucí jednoty dojdeme, kdežto všickni, jako věrní sluhové Kristovi na synodách, ani levice, ani pravice nehledáme, nýbrž jedním srdcem a jazykem po jednom Kristu vzdycháme a voláme! K této radosti, k této jednotě *nejšetrněji nás dovedou kněžské exercicie.* Sjednocení s Bohem sjednotíme se snadno mezi

sebou. Ten Duch, jenž nás v Exerciích uvnitř obnoví, osvítí a posvěti: dáf nám, zajisté, že i na synodě jedním srdcem a jazykem, jednou myslí a láskou, poslušně i svobodně, poníženě i přísně mluvíti budeme o všem, čehož k zvelebení církve i jejího kněžstva, k spasení našemu i našich ovčiček potřebí bude. Uvnitř sjednoceni, sjednotíme se i ve věcech zevnějších, — sjednoceni v tom, čehož vlastnímu srdci našemu potřebno jest: snadno se sjednotíme v tom, čím bychom mohli svěřeným nám duším křesťanským posloužiti, — sjednoceni v záměru, beze vší rozepře se sjednotíme i v prostředcích, jenž nás k vzájemnému cíli šťastně dovedou. Jeden druhému porozumíme, jeden druhému vyhovíme, jeden druhému napomůžeme. Otec biskup porozumí synům, synové porozumějí Otci svému, — kněz knězi, bratr bratrovi poradí, a tak bohdá jedno budeme, jako Otec a Syn jedno jsou. Ó kýž bych šťastně prorokoval, že se na nás vyplní radostné volání žalmisty Páně: *O quam bonum et jucundum habitare fratres in unum!* Co zde pravím, poněkud jsem prakticky zakusil v Linci, kdež mi lonského roku popřáno bylo, v tamějších exerciích účastenství míti. Po odbytých exerciích sešli se Exerçantové ke konferenci o důležitých předmětech, co se našeho času týkaly. Ach, jakou tu bylo spatřiti svornost, jakou svobodu a lásku, jakou pokoru a sílu! Chtě nechtě zpomněl jsem na svatého Augustina, jehož přání živě tu se vyplnilo: *In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas!* A protož tuším vhodno i slušno by bylo, před synodou důkladné exercicie konoti. —

c) *Konečně bychom takým během i dokonale vyhověli spravedlivým žádostem svých osadníkův.*

O svatém Karlu Boromejském dočítáme se, že, kdykoli nějakou synodu konal, všecky osady k modlitbám vyzval, ježto prý věřícím — na synodách nejvíce

má záležitosti. Benedikt XIV. o něm takto píše: *Constitutam ab Episcopo diem, qua vult suam synodum celebrare, die Epiphaniarum vel Calendarum Januarii in Ecclesia e suggestu indici et promulgari statuit s. Carolus Boromaeus in Concilio provinciali Mediolanensi quarto, et in quinto parochis praecepit, ut per mensem ante statutam synodi diem quinta quaque feria Missam celebrent de Spiritu sancto, aut pro diversitate temporum saltem orationem de Spiritu sancto in Missa Sacrificio recitent, populumque hortentur, ut die dominica, synodi diem antecedente vere poenitentes et confessi sacram Communionem sumant, hoc praecipue precantes, ut quae ad eorum salutem pertinent, Dei auxilio in Synodo diligenter sancteque agantur.* (Syn. dioec. L. V. cp. 1. N. 1.) Čehoby si však osadníci více přáteli mohli, nežli dobrých, osvícených a posvěcených pastýřů, jenžby slovem i skutkem, modlitbou i životem dosvědčovali, že mezi křesťany praví Kristové jsou? *Majíli ovečky napraveny býti*, píše velevázný skladatel jmenovaných článků o Synodách, *musí se nevyhnutelně nejdříve jejich pastýřové napraviti*. Tím samým právem, jakýmž osady křesťanské žádati mohou, aby jim zprávec duchovní zvěstoval slovo Boží, a přisluhoval svátostmi; žádati mohou i mají, aby tento jejich pastýř — dobrým pastýřem byl, a svatostí života svého ne méně, než slovem i milostí Kristovou k spasení věčnému jich doprovázel. Z toho viděti, že i *spravedlnost osadám našim povinovaná* žádá, bychom v pravdě a v skutku obnovení — ze synod zpět k věřícím se vracovali. K tomuto obnovení směřují synody, k těm však systematicky vedou exercicie, a protož spojme obojí, a dostojíme nepochybně spravedlivým žádostem osadníků svých.

Jak slušno nebo rádno, tak by za druhé 2) i *snadno bylo*, k synodám exercicie připojiti. Mluvě o

této snadnosti přináším, čeho jsem se *ve vídeňských novinách církevních* *) dočetl. Právě jsem totiž na tom byl, slovíčko o poměru exercicií k synodám v tomto časopisu promluvit, an se mi čísla 41 a 42 nadřečených novin do ruky dostaly, v kterýchžto proslulý pan spiritual Dr. Schlör o též věci mluví. Jeho pojednání mne v úsudku mém o důležitosti exercicií, a jichž poměru k Synodám netoliko potvrdilo, nýbrž i z *ohledu snadnosti*, jak by se totiž obojí tato úloha přiměřeně spojití dala, velmi poučilo. Podám tedy, čemuž jsem se přiučil. Dle náhledu a návrhu páně Schlörova daly by se totiž exercicie a synody dvojím způsobem spojití. Buď by biskupové mohli vypsati exercicie a synody tak, že by se jedno po druhém odbyvati mohlo, a že by každému knězi, kdo času, chuti a příležitosti má, volno bylo, pět dní před synodou do katedrálního města k společným exerciciím přijíti. Tak učinil v skutku — letošního roku velezasloužilý pan biskup Pasovský, o jehož nařízení časopis Sion nedávno následující správu z dělal: „In der Diöcese Passau wird eine Synode abgehalten werden, und zwar, am 4. 5. und 6. Oktober. Vorher am 1. 2. und 3. Oktober finden geistliche Exerzitionen statt, denen beizuwohnen jedem Priester freigestellt ist.**) — Tím způsobem se mnohým kněžím uvítané příležitosti podává, jednou cestou obojímu přání svému vyhověti; kdo však buď pro nedostatek času, nebo za jinou příčinou exercicie vykonati nemůže: uslyší na synodě aspoň pokud možno, čeho k vnitřnímu oživení svému potřeбен jest!

Nebo by se snad, praví Dr. Schlör, *exercicie zcela se synodami* spojití daly, a sice následujícím způsobem: Synody se obyčejně ve 3 dnech odbyvají;

*) Wiener Kirchenzeitung für Glauben, Wissen, Freiheit und Gesetz. Redigirt von Dr. Seb. Brunner. 1849. N. 41. 42.

**) Sion 1849. N. 83.

když však každoročně a pořádně se konají: tři dnů k poradám ani potřebí nebude. Zvláště, když biskupové, jako letos Řezenský pan biskup učinil, předměty, o nichžto se na synodě jednati bude, několik měsíců nebo týhodnů dříve, než se synoda sejde, svému duchovenstvu oznámí, a z druhé strany též s rozličnými návrhy a žádostmi kněžstva patričně se seznámí. Tím způsobem se každý biskup i kněz k synodálním poradám náležitě připraví, a stane se, že se pak na synodě beze vsí těžkosti všecko sjednotí. Takto by plných tří dnů k poradám potřebí nebylo. Mohly by se tedy exercicie na příklad v pondělí u večer započítí, a v outerý, ve středu a ve čtvrtek náležitě konati; konsiderace, z nichžto se v exerciciích na každý den jedna přednáší, mluvily by o věcech, církevní kázně, pastýřského úřadu a kněžských mravů se týkajících, tak že by potom *zvláštních řečí synodálních* potřebí nebylo, a následovně více času pro porady nám vybylo. V pátek bychom z rána společným svatým přijímáním exercicie *skončili* a synodu *započali*, — téhož dne dopoledne i odpoledne, jakož i v sobotu ráno na poradách trvali, a k polednímu naši synodu ve jmenu Páně skončili.

Než, ať biskupové tak anebo jináče potřebám našim, vyhoví: na tom nezáleží; Bohu díky, když nám jen vyhověno bude. A protože prosíme Boha, aby již dáti ráčil, čeho všickni toužebně čekáme. Exercicie a Synody krásný jsou poklad, jimž Boha oslavíme, církve ozdobíme, sebe samých pak, a drahé osady naše oblažíme; Exercicie a Synody — bohatí to pramenové Spasitele našeho, z nichžto se nám štědře dostane, čeho nyní zvláště k všeobecnému vzkříšení ducha a života církevního potřebni jsme. Exercicie nás na Synody nejlépe připraví, Synody pak drahé ovoce Exercicií bohatě v nás rozhojní; Exercicie a Synody vespolek — jako ruka ruce, k šťastnému vykonání ny-

nější naší úlohy nám dopomohou, a tak bohdá se živě přesvědčíme, že by se i z ohledu na Synody a Exercicie říci mělo: *Unum oportet facere, et alterum non omittere!*

Spiritual Prucha.

Drobnůstky z ouřadu pastýřského.

I.

Pastýř duchovní, byv povolán k nemocnému, by ho k smrti připravil a svátostmi umírajících na cestu věčnosti opatřil, viděl toho potřebu uložit mu, aby napravil škodu bližnímu na statku učiněnou. Poněvadž ale nelze bylo nahraditi tomu, jemuž se škoda stala, uložil mu, aby dva zlaté buď sám na almužny rozdal, až se opět pozdraví, (nechtěl mu totiž naději k pozdravení odníti a jej zarmoutiti, ač dosti nebezpečně nemocen byl) aneb aby, což by nejjistější a nejbezpečnější bylo, své domácí o to požádal, a třebať i v poslední vůli tu almužnu vysadil a výslovně pojmenoval. K tomu ke všemu nemocný s tou největší ochotností přivoliil. Brzy ale po odchodu pastýřovu přitížilo se nemocnému, on pamět ztratil a v několika hodinách skončil, tak že poslední pořízení neučinil, ani o almužně se zmínil. *Co tu horlivý, o spasení svého lidu pečlivý pastýř učiní, aby cizí statek byl navrácen, a pečeti mlčelivosti nížádné ujmy se nestalo?*

Jest sice pravda, že dobrá a upřímná vůle před Bohem za skutek platí, když skutek vykonati opravdu nemožno bylo; pravda jest, že hříšníkovi k dostiučinění uložené skutky kající, když nelze bylo je vykonati, celosti svátostní na ujmu nejsou. Poněvadž ale v naší případnosti nelze jest s jistotou určití, bylo-li nemocnému opravdu nemožno, svůj dobrý úmysl uskutečniti,

totiž z strany almužny domácím se zmíniti, a pak ponevadž navracení cizího statku k platnosti rozhřešení potřeby jest; neopomine zajisté pastýř duchovní o to se všemožně postarati, aby se na almužny vydalo, co nebožtíkovi uloženo bylo. A k tomu čtvero cest pravého pastýře vede; kterou však z nich má nastoupiti, jednak jeho upřímné srdce, jednak opatrné a moudré uvážení bližších okolností mu oznámí a poví.

1. Buď sám ze svého, je-li v tom stavu, uloženu almužnu ve jmenu bratra svého udělí, milerád tuto oběť pastýřské lásky a upřímnosti své zemřelé ovečce přinášeje. Neboť dává-li dobrý pastýř duši svou za ovce své, proč by na spasení jejich hrstku pomíjitelného zboží nevěnoval? — Jestliže jednorozený Syn Boží ani okamžení se nezdráhal, život svůj položiti za duše naše, mělo-li by dobrému pastýři za těžko býti, když mu toho vlastní nedostatek nebrání, několik málo zlatých položiti ku prospěchu zemřelé ovečky, kterouž mu byl Pastýř všech pastýřů nejen za života ale i také po její smrti k spasení svěřil? Nic o tom nepochybujeme, že taká oběť lásky a upřímnosti pastýřské Bohu velice milá a zemřelému bratru nad míru prospěšna jest, a jsmeť spolu přesvědčeni, že nemůže pastýř duchovní svého statku na lepší úroky ukládati, nežli jest způsob nyní jmenovaný. Neboť stává se tím šlechetným skutkem netoliko věrným vládařem darů Božích, ale i spolu takměř druhým vykupitelem a smírcem stáda sobě svěřeného, pravým náměstkem svého nebeského mistra, Ježíše Krista.

2. Jeli však duchovnímu pastýři nemožno, uloženu almužnu ze svého uděliti, hledí toho jiným způsobem docíliti. Neboť láska, nemůže-li sama dobrotivá býti, jest aspoň nalezavá, jest podnikavá. Dávají-li domácí slavně i s průvodem od domova zemřelého pochovati, a vidí-li pastýř duchovní, že jsou dobrého

ducha, ne hašterívi, aniž na groš špinaví a při tom dosti zámožní, požádá od pohřbu více než jindy, přitrazí něco na světle, tak aby to uloženou almužnu obnášelo, kterouž pak mezi chudé rozdá. Že si mohou příbuzní v duchu pomyslíti a snad i někomu postěžovati, že se od nich nad obyčej požádalo — že muž v podezření zistnosti zaběhnouti a na dobrém jmenu něco málo utrpěti, to v takovéto případnosti pranic si v hoře nebéře pastýř duchovní, dobře věda, že milo jest, pro dobrou a spasitelnou věc i pohanění snést. Rád i tuto oběť ve spásu ovečky své přináší. Bylo-liby se ale báti, že by z toho mrzutost pošla aneb veřejné pohoršení povstalo, kdyby pastýř duchovní za své služby více než v obyčeji má, požádal, nesmí svou čest a dobrou pověst, a pak čest a vážnost veškerého duchovenstva v nebezpečenství vydávati, zvláště za těchto dnů našich, kdežto každý krok veřejnosti podléhá, nejvíce pak duchovenstvo ze všech stran se pozoruje a šetří, hned vesměs v podezření bere a ve zlou pověst uvádí. Žádají-li ale domácí pohřeb méně slavný, bude se pastýř duchovní v této případnosti (a jen v této a nikdy jindy) o to přičiňovati, by je k tomu naklonil, aby nebožtíku na poslední čest slavnější pohřeb vystrojili, a bude se ze své strany k tomu nejslavnějšímu obětovati za peníz na almužnu uložený, kterýž pak s veselým srdcem mezi chudé rozdá.

3. Nedá-li se touto cestou nic k místu dovesti, aneb brání-li tomu opatrnost pastýřská, promluv pastýř duchovní s tím, kterýž nebožtíku nejvíce zavázán jest, a spolu znám co člověk jemné a vděčné povahy, soukromí buď před pohřbem aneb po něm asi v následující způsob: „Lito jest mi, že váš nebožtík otec neb manžel atd. bez porizení zemřel, a to tím více, an o jednom svém vřelém toužení a přání se vyjádřiti nemohl. Neboť když jsem, zaopatřiv ho odcházal, a loučiv se s

ním na srdce mu kladl, aby pro vnitřní upokojení mysli o své poslední vůli poříditi neváhal, slíbil mi to, a spolu doložil, že také v poslední své vůli chudé dvěma zlatými obmyslí. Jelikož ale prozřetelnost Božská jinak ustanovila, naději se do vašeho outlého a uzalého srdce, že k mé radě tuto poslední žádost nebožtíkovu rád a ochotně vyplníte, neboť přesvědčen jsem, že i vám svatá bude poslední vůle toho, s kterýmž tak blízko krví spřízněn jste, a jemuž tolik dobrého děkovati máte.“ Prohlásil-liby se příbuzný, že almužnu k ruce pastýřově složí, nechať ji, když se to v skutku stalo, pastýř duchovní u jeho přítomnosti rozdá, a žebrákům na dobrý úmysl se modliti poručí, aneb ať aspoň svým časem pokrevnímu v známost uvede, kteří a kdy almužnou podělení byli, a mohli ku každému případlo, by se tak jednání jeho zcela bezzištným a neouhonným býti osvědčilo. —

Že by však pastýř duchovní, kdyby touto třetí cestou k cíli svému se bral, zповědnickou mlčelivost ani v tom nejmenším neporušil, nic nepochybuji. Neboť ani k tomu nejmenšímu podezření příčiny nezavdal, jakoby ze zповědi mluvil, a že to zemřelému v zповědi uloženo bylo. A není-li hříchem, zповědnických zkušeností moudře a opatrně, ovšem vždy bez jmenování pramene u vyučování ve škole, na kazatelně a ve zповědnici užívati; není-li s hříchem, zatajeným jmenem ucházeti se o prominutí překážky, platnosti sňatku manželskému v cestě stojící a v sv. zповědi objevené; není-li to s hříchem neobyčejnější případy zповědnické zatajením osob, míst a času i do časopisů k poučení jiných zповědníků klásti: myslím, že by i v naší případnosti touto právě řečenou cestou duchovní pastýř svědomí svého ani v tom nejmenším nepoškrvnil. Ani by se říci mohlo, že ke lži vzal své outočistě, a tím dobrý úmysl nešlechterným prostředkem provedl. Neboť nemluvil lež v duchu

zemřelého, jenž by byl zajisté tu žádost na něho vznesl, kdyby byl tušil, že tak rychle po zaopatření paměti a zdravých smyslů pozbude. Lži se dopouští, kdož něco za pravé jistí, co v úmyslu a vůli druhého neleželo, aneb dokonce proti vši vůli jeho a známému úmyslu běží. Pastýř duchovní ale proti vůli zemřelého nemluvil, nébrž jen tu jeho dobrou vůli z nutných příčin jiným způsobem a řeči pořádkem přednesl a osvědčil. A jestliže při křtu lži se nedopouští kmoťr, když za dítě odpovídá a slib skládá, proto že předpokládá, že dítě dospěvši rozumem zajisté s radostí splní, co mu k spasení jest, byť i pak křtěnec k slibu svému jak náleží nedostál; tím méně může se v naší případnosti ze lži vinití pastýř duchovní, mluvě k příbuznému slovo, o kterémž ví a svatosvatě přesvědčen jest, žeby je byl i nemocný byl mluvil, kdyby byl mluvití mohl.

4) Posléze kdyby duchovnímu pastýři nebylo možno, některým z jmenovaných tří způsobů o to se postarati, aby almužna nebožtíku uložená se udělila, bude aspoň k tomu hleděti, aby se u jiných nábožných a dobromyslných lidí o to přimluvil, neb jim to při vhodných příležitostech poradil. Míváť nejeden duchovní pastýř v osadě lidí bohabojné a spolu i tak zámožné, že z lásky k Bohu a bližnímu ledacos dobrého a spásitelného podnikají, statku svého nešetříce. A kdyby k takové nábožné duši důvěrně promluvil, jak dobrý skutek by vykonala, kdyby na jistý spásitelný úmysl dva zlaté na almužny rozdala, mám za to, žeby nebyl oslyšán, aniž všetečně na tento úmysl tázán. Jindy zase nalezá duchovní pastýř své osadníky při smutných neb radostných událostech, neb v zpovědnici, neb při zaopatřování k činění dobrého více než jindy nakloněny, a tuť může je k tomu povzbuditi, by se na dobrý úmysl k té almužně podrobili. Ano udává se i také, že bývá duchovní pastýř od svých osadníků o radu tázán, co

by dobrého a záslužného podniknouti měli; ba i peníze mu bývají doručeny, by s nimi dle svého nejlepšího uznání na chvalitebné úmysly naložil. Nechať v první případnosti k nadzminěné almužně poradí, a v druhé z obdržených peněz sám jí udělí. Slovem, dobrý pastýř věc tu dotud v dobré paměti chová, dokud jí byl k místu neuvedl. — Žeť bude konečně na nebožtíka i na svých každodenních modlitbách a při oběti mešní pamětliv, nelze pochybovati.

II.

*Nepřipouští-li povinnost, každou neděli a zasvěcený svátek mši svatou za farníky obětovati, ni-
žádné výmínky? Jedenkaždý samostatný pastýř jest na základu Tridentského sněmu (sess. de reform. cap. 1. 14.) a bully papeže Benedikta XIV.: „Cum semper“ od roku 1744. povinen, v neděli a zasvěcený svátek mši svatou za své farníky obětovati. Zdáli ale tato povinnost v následující případnosti výmínku nepřipouští a prominuti nezásluhuje?*

Asi před sto lety vystavila jedna nábožná vrchnost sličnou a dosti prostrannou kapli na statku svém, a při ní spolu zámeckého kaplana zřídila a nadala s tím závazkem, aby na její úmysl do téhodne čtyry mše sv. a sice v neděli, v pondělí, v outerek a ve středu a mimo to ještě jiných 12 mešních obětí do roka v uložný čas a na vytknutý úmysl obětoval, tak že ročně 220 zádušních obětí konati bylo zámeckému kaplanu. Roku 1786. bylo u zřizování nových far a lokálek i toto zámecké kaplanství na lokalii proměněno, a k ní duchovní správa tisíc duší přidána, kteráž nyní na 1400 duší vzrostla. An ale toho času nadání zámeckého kaplana 300 zl. obnášelo, nepotřeboval nově zřízený lokalista nižádného doplatu z důchodu náboženského. Záležela pak dotací zámeckého kaplanství ze

skrovného deputátu a 170 zlatých, kteréž byvše za onoho času dobrým stříbrem nyní ve vid. čísle z důchodu vrchnostenského se vyplácejí. Tím ovšem vyživné lokalistovo daleko pod 300 zlat. stříb. skleslo. Ovšem mohl a měl se lokalista o doplnění svého vyživného z důchodu náboženského již tehdaž hlásiti, když rozhodnuto bylo, aby se duchovní pastýřové vnově zřízených far na stříbře vypláceli. Než zanedbal to učiniti, maje dostatek vlastního jmění. Byv před šesti lety na uprázdněnou tu lokálku dosazen nový duchovní správce, nemálo se podivil skrovnému vyživnému svěmu, záležejícímu toliko z původního nadání zámeckého kaplanství. Jelikož ale v listovně nižádné pořádné fassi nenalezl, přímo u slavné konsistoře o nejnovější ucházel se, kteráž ve všem vsudy 187 zl. 41. kr. stří. příjmu vykázala. Vyhotoviv a zaopatřiv si všecky potřebné přílohy, zakročil o doplnění svého vyživného z důchodu náboženského. Až do dneška není sice ta záležitost ku konci přivedena, jednak pro některé nenadále vyskytlé-se překážky, jednak pro dlouhé a loudavé chody a schody starého kancelářnictví, ač má nyní lokalista nejlepší naději, že se ta věc co nejdříve k úplné jeho spokojenosti skončí. Nastává tedy toto dvě otázky: A) *Nebyl-li jmenovaný lokalista hoden, by se mu udělilo prominutí od povinnosti v neděli a ve svátek mši svatou za lid svůj obětovati?* a pak: B) *Nebude-li též takového prominutí hoden, aš se mu přisoudí doplnění vyživného z náboženského důchodu?* —

Ad A) Že nemohl a nebude také i na čas budoucí moci nedělní mši svatou za osadníky obětovati, v bíledni spatřuje se, neboť připadá mu na neděli fundační mše svatá, a původní záduš na každý způsob, co dřevnější závazek, pozdější povinnost předcházeti musí. Než z toho nejde ještě, že by již lokalista ten povinnosti

za farníky obětovati zcela byl zproštěn, nébrž jsem na tom, že čehož mu nelze vykonati v neděli, dlužen jest vykonati některý den jiný v tom témdni a sice buď ve čtvrtek, buď v pátek nebo v sobotu, an ty první dny záduš ho váže, jakož i jsem toho mínění, že i každý jiný duchovní pastýř v čas potřeby mši svatou za farníky na všední den odložití může, jsa ku př. v neděli požádán, by za těžce nemocného neb umírajícího mši svatou sloužil. V také případnosti, a pak v den pohřbu a oddavek, když se o mši svatou žádá, mním též, že nechybje nížádný pastýř duchovní, když i zádušní oběť, na ten den připadající, na druhý den odkládá, pakli samojediný pracuje na vinici Páně. — Že pak nadzminěný lokalista zasluhuje od závazku, za farníky i jiného všedního dne obětovati, osvobozenu býti, jestliže mu dnů co vybývá po vykonání zádušních obětí a pak těch, kteréž se při pohřbu a oddavkách sloužívají, tímto odůvodňuji:

a) Myslím a celou duší přesvědčen jsem, že církev svatá, když farářům, farním administrátorům a lokalistům povinnost za farníky v neděli a ve svátek obětovati byla ukládala, také předpokládala, že mají slušnou aneb aspoň zákonem občanským, kterýž se v té stránce zajisté nikdy nepředal, vyměřenou výživu. Neboť znáť dobře církev svatá slovo Páně: „Hoden jest dělník mzdy své.“ (1. Tim. 5, 18.) Nadzminěný lokalista nemá ale ani zákonem občanským vysazenou výživu.

b) Příčina toho zřízení, za lid v neděli obětovati, zdá se že mimo povolání duchovního pastýře, za lid svůj se modliti a duchovních pokladů mu přiosobovati, také v tom leží, že prvopočáteční nadání duchovních pastýřů na větší díl od farníků samých vycházelo, nač rurální benefícia větších menších výsevků, pak rozliční druhové desátků a nestejná jejich velikost zřejmě ukazuje,

tak že čím úrodnější kraj, a proto také bohatší občané, tím bohatší a větší bývají fary i co do polností i co do desátku. Řídilať se tu církev svatá slovy sv. Pavla, řkoucího: „V nynějším času vaše hojnost jejich chudobě ať spomůže, aby jejich hojnost vaší chudobě byla ku pomoci, aby byla učiněna rovnost, jakož psáno jest: Kdo mnoho nazbíral, neměl hojnosti, a kdo málo, neměl nedostatku.“ (2. Kor. 8, 14. 15.) Skrovná a nepostačitelná výživa lokalistova pochází však od jednotlivé osoby, kteráž si za to, čehož za svého času štědre udělila, již také pro sebe hojnou záduš vymínila. Jako duchovní pastýř nemá pak lokalista mimo štolu prázdného příjmu, nébrž toliko původní dotaci zámeckého kaplana a všecky k ní připojené závazky.

c) Nezavinil nadzminěný lokalista ani v tom nejmenším, že původní nadání zámeckého kaplanství, kteréž z prvopočátku i pro lokalistu vystačovalo, tak znamenitě stencilo se, ba ani o skrovné dotaci lokalie nevěděl, když se byl o ni ucházel. Byv kaplanem v kraji vzdálenějším již po více roků se zákonní dotací dvou set zl. stř., dověděl se o vypsaném konkursu na uprázdněnou tuto lokalii svou. An pracoval po celý čas svého kněžství na témž patronátu a v sprostnosti srdce svého myslil, že při každé lokalii nejméně 300 zl. stř. vyživného býti musí, ucházel se o místo uprázdněné. Aby spolu také předvídal, co všecko k ní na příjmech připadá, ani ve snách mu nenapadlo, a také zdá se mi, že kněze nehodno jest, ptáti se dříve na beneficium než na officium. A proto věru by neškodilo, kdyby na každém konkursu uprázdněné fary spolu také poznamenáno bylo, moc-li její fassi obnáší, jako při kterémkoli konkursu v novinách oznámeném spolu i služba s tím úřadem spojena povždy uvádí se. *) Tak si svým

*) V tom se s panem spisovatelem z mnohých příčin nesnášime.

povyšením beze vsí své viny netoliko nič nenadlepsil, ale svůj los znamenitě pohoršil, a byl by bít ještě větší ranou, kdyby mu i ten poslední, ač dosti skrovný a nepatrný pramen jakéhos takéhos nadlepšení, některé totiž ruční stipendium, nepřístupným učiněn byl.

d) Než lokalista také něčehož nezanedbal, co k vymození doplňku směřovalo. Neboť přímo po nastoupení své duchovní správy, jak milítě uspořádal, čehož nejvíce na novém stanovišti potřebl bylo, zhotovoval a obstarával potřebné přílohy k takovému zakročení předepsané, a při tom nejednu výlohu na kolky a mnohou procházka k lepšímu měl. Ze věc tak do délky se protáhla, nestalo se zajisté vinou lokalistovou.

Nelze zajisté pochybovati, že by církev svatá, tato pečlivá a dobrotivá máter, uváživši hídne postavení lokalistovo a tak veliký počet zádušních mši, jej od povinnosti, v neděli a ve svátek za osadníky obětovati, velikomyslně byla rozvázala, kdyby na dny po vykonaných zádušních vybývající, běžnými stipendii nadán o prominutí k slavné konsistoři byl se utekl. Neboť platí o něm v přeplné míře až po dnešní dobu slovo sv. Pavla řkoucího: „Kdo oltáři slouží, s oltářem díl mají,“ (I. Kor. 9, 13.) a „nezavážeš úst volu mlátičimu.“ (I. Tim. 5, 18.)

Ad B) Než myslím, že i teház, až věc dotčného lokalisty strany vyživného rozhodnuta bude, a doplněk z náboženského důchodu se mu vykáže, hoden bude, by se mu povianost v neděli a ve svátek za osadníky mši svatou obětovati, prominula aneb aspoň ulevila a usnadnila, a to sice z následujících příčin:

a) Vzrostl by mu počet povinných mši svatých při nejmenším až na 290; k tomu připočísti třeba requiem na dušičky a v pondělí po slavnosti posvěcení chrámu Páně, pak za zemřelé kněžstvo diécesální, za patrony a dobrodince kostela a fary a za zemřelé osad-

niky, jak se to v direktáři po dni věrných dušiček nařizuje; pak oběti za úrodu polní na den sv. Marka a v dny křížové. Sem též přináležejí oběti mimořádní, jako v čas úmrtí sv. Otce neb biskupa, v čas úmrtí císaře aneb patrona kostela a fary. Ani 60 dnů by mu nevybývalo na mše svaté při pohřbech a oddavkách, tak že by té nejspravedlivější žádosti svých osadníků, mši svatou sloužiti za těžce nemocného neb umírajícího, za ourodu polní, za déšť neb příhodné počasí, za svatý pokoj a jiné a jiné duchovní i tělesné potřeby, vyhověti nemohl. O možném a nejednou se udalém onemocnění ani slovem se nezmiňuji, neb myslím, že není vázán duchovní nahražovati zádušní mše svaté, kteréž pro nemoc nemohl vykonati, a sám pak je potom při té nejlepší vůli doplniti v stavu není, leč by je na vlastní útraty sloužiti dal.

b) Bylo by v některém témdni lokalistovi i nemožno za osadníky obětovati, proto že by počet povinných obětí počet dnů převyšoval. Tak jest dlužen, každého téhodne 4 mše svaté na úmysl zakládatelův sloužiti a mimo to 12 jiných do roka, a sice 2 v témdni svátků vánočních, dvě v témdni svátků velikonočních, čtyry v témdni sv. Jana Nepomuckého, dvě v témdni svátků svatodušních a dvě v témdni Božího těla. Poněvadž by však v každém tomto oktávu dvě i také 3 mše svaté za farníky konati připadalo, vzrostl by počet povinných obětí do téhodne až na osm i na devět a v oktávu sv. Jana Nepomuckého až na deset i na jedenácte. A to jest zajisté jednomu knězi zcela nemožno. V takovéto případnosti jest zajisté církev svatá daleka toho, by většího břemene komu ukládala, než může sněsti.

c) Měli by dle místních okolností jak sv. náboženství, tak i pastýř duchovní, tak i osadníci veliké skrácení, kdyby lokalista povinnými mešními oběťmi

tak zahrnut byl, že by nížádné aneb jen málokteré stipendium na ruku přijmouti mohl. Neboť věřící té osady jsou sice chudobní a však nábožní, na oběti novozákonní, jak na každého katolíka náleží, mnoho si zakládají, nejeden z nich časem ve všelikterých potřebách na mši svatou rád dává, než ale více než toliko 30 kr. víd. čís., jednak proto, že to již tak obyčej, jednak že více podati s to není. Kdyby nemohl lokalista nížádné aneb jenom málo které stipendium přijmouti, nastalo by nebezpečství, že by jednou v osadě horlivost náboženská a úcta k nejsvětější oběti ochabla. Bral-li by pak jen větší stipendia a ty menší vzítí odepřel, což by mu vlastně nikdo na zlou stránku vykládati nemohl, utrpěl by chudší obyvatel křivdu při svém chvalném úmyslu, byl by velice zarmoucen a posléze by třeba nejen tu předrahou oběť nýbrž i sv. náboženství samo vzal v lehkost. Žádal-li by pak pastýř zákonní taxu, upadl by v podezření penězolačnosti a to tím spíše, an okolní duchovní pastýřové, zádušemi méně obtíženi jsou, za 30 kr. víd. čís. ochotně se k službě propůjčují, a tak by na cti a vážnosti škodu nesl. — A mimo to vše neměli by farníci v té osadě tak vhodné příležitosti, církevní poklady a zásluhy smrti Kristovy v oběti mešní složené sobě přivlastňovati, a svůj nábožný úmysl projevovati, jako farníci osad jiných. Aby do sousední fary na mše svaté dávali, jest jim nepřiležito, proto že sami i přátelé jejich takové mši svaté rádi osobně přítomni bývají. Ovšem konala by se každý týden nejméně jednou osadní mše svatá i za ně a všechny potřeby jejich. Než může-li se jim to ve zlé vykládati, když ve zvláštních potřebách také ve zvláštní oběť mešní důvěru vzkládají a k ní útočiště berou? —

d) A posléze ví každý, že slušné tři set zl. str. lokalistovi vyměřené, za dnů našich není takové, aby bezstarostně a stavu svému přiměřeně živ býti, a po-

třebné knihy k dalšímu svému vzdělání zjednatí si mohl. I nemáli mu tedy nějaké třeba dosti skrovné nadlepšení, jakové by mu několika štípendií poskytlo, srdečně vítáno býti, a to tím více, an tento lokalista povolených 10 měr polí neuzívá, a chrám Páně nižádných polností nemá.

Myslím tedy, že by lokalista ten nikolivěk nechýbil a s domluvou se nepotkal, kdyby podepřen na tyto důvody k slavné konsistoři obrátil se s tou prosbou, aby směl s nedělní a na svátek zasvěcený připadající mši svatou zádušní spojití též intencí za své farníky, a jen k tolika mešním obětem za lid svůj byl ve svědomí zavázán, co mu jich po mších svatých při pohřbech a oddavkách konaných a pak po těch několika ručních štípendií do roka vybude. Prosím velectené p. p. bratry, ježto by se s tímto náhledem nesrovnávali, by své důvody u veřejnost podati ráčili. Tak se vešpolně vzděláme, všech věcí zkušujíce, což pak dobrého jest, toho se přidržíce.

III.

Musili se delegací k oddavkám přijmouti?

Poznamenání ku str. 130. sv. II. 1849.

Na str. 68. sv. III. 1848 tohoto našeho časopisu podal jsem důvody, za kterýmiž civilní duchovní pastýř není povinen vojenskou delegací tehdaž přijmouti, kdyby sňatek manželský nemohl leč per passivám assistentiám spojován býti. Tento případ nebyl vymyšlen, ale opravdu ze skutečnosti čerpán. Udál se asi před pěti léty horlivému, bohužel již v Pánu zesnulému Černoušskému faráři, blahé paměti Františkovi Lemayrovi. Když byla mu vojenská delegací k oddavkám brzy po nastoupení jeho farářského úradu i s oznamní cedulí pro nevěstu od patričního politického úradu doručena, a ženich vo-

ják a spolu evanjelík, když byly ve farním chrámu Páně tři ohlášky prošly, k tomu svoliti nechtěl, aby všechny dívky z toho manželství v katolickém náboženství vychovávány byly, nerozmyslel se horlivý pastýř ani okamžik, delegaci tu nepřijmouti, nébrž ženicha se všemi přílohami a s připojenou ohlášní listinou ze své fary, co fary nevěstiny, k vojenskému duchovnímu pastýři odkázal, jsa k tomu kroku mimo důvody na str. 68. sv. III. 1848 položené, zvláště tím přesvědčením ve svědomí puzen, žeby v jeho osadě, v kteréž nad 800 evanjelíků bydlí, častější passivní assistance velmi záhubně a škodně působily. S takovýmto pak počínáním nebyl ani ženich, ani jeho duchovní pastýř spokojen. Ženich voják chtěl ve své otčině oddáván býti, a polní kaplan stál na tom, že povinen jest nevěstin farář delegaci přijmouti, byť i per passivam assistentiam měl oddávati. Vzniklať o to rozepře. Konec pak rozepře ten byl, že museli se snoubenci k vojenskému duchovnímu pastýři s oddavkami odebrati. Že tomu tak, hotov jest, an duchovní pastýř, jehož se případnost ta přímo týkala, již na živu není, vel. pan administrator fary Černoušské, P. Adolf Špachta, byv u nebožtíka kooperátorem, dosvědčiti a v čas potřeby také dokázati. Toto co odpověď podávám na článek v sv. II. letošního ročníku na str. 130 položený. *)

*) Že to tak vypadlo, sami se z toho těšíme, a jest to děkovati vůbec známé horlivosti a obratnosti zvěčnělého výborného pastýře Lemayra. Než přece se domníváme, že dle posud stávajících zákonů povinen byl pastýř nadzmiňenou delegací přijmouti, kdyby polní kaplan a voják byli na svém stáli, a ku př. vzdálenost předstírali. Než tím tvrditi nechceme, že by ten zákon, kterýž takového cos pastýři ukládá, byl spravedliv aneb moudrý, a zcela se snášíme s váženým p. spisovatelem ve všech jeho náhledech o oddavkách mimo chrám Páně konaných.

Red.

K á z a n í,

keres při pŕiležitosti slavného obnovení a posvěcení

chrámu Páně Marianského

na Svaté Hoře

v neděli 13. po svatém Duchu

konal

František Bartunek,

lokalista ve Višnově.

Řekl (Ješš k Zacheovi) dnes v domu tvém musím zůstatí.

Luk. 19, 5.

Vítej nám slavný, radostný dni! Sladká radost proniká zajisté srdce vaše nad tou slavností, které jste nyní přítomni byli, totiž: nad opětém posvěcení tohoto staroslavného chrámu Páně. Kterak bychom se neměli radovati z dnešního dne, z kteréhožto se již radovali nábožní předkové naši před mnohými věky, když totiž tento stánek za dům Boží byl ponejprv posvěcen. Však žádné dílo rukou lidských stálosti nemá; nýbrž během času porušení bře: toť jsme viděli na zdejším chrámu Páně; zvláště na jeho stropě.

S tesklivým okem pohlížel tak mnohý ctitel toho stánku svatého k jeho stropu, že věkem zpukřelý nebezpečenstvím hrozí zde se shromáždujícím ctitelům Rodičky Boží; s traplivou myslí rozmýšlel o tom neštěstí, které by se státi mohlo, kdyby měl náhlý oheň zachvátiti svatyni tuto. Toto nebezpečení jest nyní odstraněno! Krásné, silné a pevné klení pne se nad námi, ano i veškeren stánek Boží jest znamenitě obnoven a zveleben, tak že opětého vysvěcení bylo potřebí. Toť se nyní vykonalo, nad čímž plesá srdce

naše. A plesá i srdce naše zvláště i tou příčinou, že zvelebení této svatyně nám zřejmě a světle osvědčuje, že víra svatá katolická našich praotců vládne v srdcích i za nynějšího času.

Neb toto obnovení stálo několik tisíců; všecko se ale zapravilo pouhými obětmi lásky. Co ale povzbudilo šlechtné přispívatele k tak znamenitým obětem? Ne zisk marný, ne zákon světský, ne ohled nějaký vezdejší; ale ohled vyšší, kterýžto základ má ve víře svaté. Víme dobře, že žádostivi jste seznati jména dobromyslných přispívatelů na zvelebení tohoto domu Božího. Rád bych vyhověl žádosti vaší, kdybych se neobával, že urazím skromnost a nezištnost těchto šlechtnomyslných dobrodinců. Já bych vám řekl: Tak jako prorok Aggeus měl někdy Israelity k obnovení chrámu Jerusalemského, tak i zdejší důstojný a milovaný pastýř pan probošt *Petr Gerábek* měl zvláštní péči o obnovení tohoto chrámu Páně Svatohorského. Já bych vám dále oznámil, že z těchto laskavých přispívatelů jest též jeden muž šlechtný, kterýžto sice nyní vzdálen jest z okolí našeho, zde ale vždycky v laskavé památce zůstane; jest to totiž: pan *Petr de Coning*; já bych vám dále vyjevil, že jest to veledůstojný šlechtic pan z *Lille*, c. k. gubernialní rada; že jest to slavný magistrát příbramský; že jest to důstojný děkan příbramský, pan *Prokop Ondrák*; žeť jsou to vážení p. p. měšťané příbramští, mezi nimi zvlášť: p. *Koller*, p. *Černý*, p. *Holý*, p. *Bezděka* a j.; že jsou to ctitelové Rodičky Boží ze zdejšího okolí, jenžto ruční, neb potažitou prací pomocní byli. To však směle vám hlásati mohu, že památka všech těchto šlechtných dobrodinců zde v pozhnání zůstane: všech dobrých skutků, kteří se zde vykonávají, účastni se stanou; ano až i někdy odpočívati bude jejich tělo v hrobě, duše jejich ještě podíl bráti bude v těch skutcích, kte-

říž se konati budou v tomto stánku svatém, nad jehožto zvelebením a posvěcením dnes plesáme všickni zde v K. shromáždění.

Mnohonásobná jestiž tedy příčina naší dnešní radosti. Jestliže se radoval Zacheus nad slovy Kristovými: „Dnes v domu tvém musím zůstatí,“ kterak bychom my se neměli radovati, že Kristus chce v tomto vnově posvěceném chrámu zůstatí nejen dnes, ale že chce se svou milostí zde přebývati po všechny věky příští, jako zde přebýval za věků předešlých.

Již z těchto příčin musí nám milý a drahý býti tento chrám svatý, zvláště ale milý a drahý musí nám býti, když uvážíme těch darů a milostí, kterýchž člověk zde se účasten stává, a o kterýchž jsem sobě umínil dnešního dne jednati. Přezádoucí jsou to darové a milosti, kterýchž člověk zde nabývá; nebž zde nabývá:

I. pravé moudrosti;

II. posvěcení duše;

III. útěchy srdce.

Matko milostná, Panno přeblažená, Maria! O tobě svědčí svatý otec Bernard, že nelze se upamatovati, aby byl kdo volal k tobě o pomoc a vyslyšán nebyl; račiž milostivě orodovati za mne, vroucně tebe vzývajícího, by milost nebeská na mou řeč vanula, když mluviti budu dále ve jmenu Páně.

I.

Všeliká moudrost od Pána Boha jest, praví muž Duchem Božím nadšený, Eccles. I, 1. a dokládá v. 5.: Studnice moudrosti slovo Boží. Z této studnice, ze slova Božího, z víry sv. prýští se pravá moudrost v tomto stánku sv. již po mnohá století. Ty stánku posvátný, kterak bys nám neměl býti milý a drahý? Nebž přezádoucí jestiž ta pravá moudrost. Ona jest blesk světla věčného, obraz dobrotivosti Boží. Moud. 7, 26.

Že z nebes pochází, nemůže člověka oklamati, ani svesti; nýbrž vede jej na cestu dobrou, a tvádí až k samému Bohu. Protož, kteřížkoli líbili se Bohu, touto moudrostí vedeni byli. Jak veliký rozdíl jest ale mezi pravou moudrostí, která z nebes od Boha pochází, a mezi moudrostí tohoto světa! Rozum nadevšecko! volá mnohý mudrák tohoto světa. Nač se potřebuje člověk vázat na nějakou víru? Víra jako víra! Člověk má svůj rozum, podle něho ať se řídí, — co rozum nepochopuje to nevěř! Nejsouli tato slova podobná oněm, kterážto satan mluvil v ráji k rodičům prvním? Otevrou se oči vaše: a budete jako bohové, věduce dobré a zlé. Gen. 3, 5. Jaký byl toho následek víte všickni. Dokavadž člověk první zjevení Božímu věřil, v milosti Boží stál. Jak brzo ale zachytila ho ta pýcha, žeby mohl býti jako Bůh, klesl, a místo utěšeného světla, přišla naň temnost bludu a smrti. Jak to bylo na počátku, tak jest to až podnes; že hrdý rozum, jak mile se spustí světla víry, nebývá jinam veden než do temnosti bludů a neřestí. Jak mile odvrátili se lidé od víry Kristovy, marní učinění byli ve svých myšleních, pravdu Boží změnili v lež a zatemnilo se jejich srdce. Tuť se osvědčila pravda slov sv. Apoštola Pavla, jenžto dí: Moudrost zajisté tohoto světa, bláznovství jest u Boha. 1. Cor. 3, 19. Ty, kteřížto výhost dali víře Kristově, vydal Bůh v převrácený smysl a v žádosti jejich srdce; tuť ale hynula ušlechtilost mravů, bezpečnost jmění, cti a života, naproti tomu zmáhala se nesvědomitost, krvožíznivost, bažení po rozkoších neslušných, a všeliké nepravosti nabývaly větší a větší moci. Na všech, jenžto jediné na svůj vybroušený rozum se spolehali, se vyplnilo, což předpověděl sv. Apoštol Pavel, k svému učedlníku Timoteovi napsav: „Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časové nebezpeční: Budou lidé sami sebe milující, lakomí, hrdí, pyšní, rouhači, ne-

vděční, bezbožní, nelitostiví, nespokojení, utrhači, nezdrželiví, netiší, bez dobrotivosti, zrádci zpurní, nadutí, a rozkoší milovníci více nežli Boha. 2. Timot. 3, 1—4. Kde ale takové neřesti v srdci vládnou, tuť i rozum jasného světla jest zbaven.

Takť jest to jako při slunci nebeském. I jasné slunce temným mrakem zastřené, oblažujícího světla a tepla nevydává; tak i světlo rozumu nářitřivostmi srdce zatemněno bývá. Kde jen rozum jest vybroušen, srdce ale žádostmi hříšnými naplněno: tuť jest jen poloviční — tedy nepravá vzdělanost, nepravá moudrost, nepravá osvěta. Máť rozum lidský prevelikou cenu, činnost jeho jestiř veliká; pokudž obor věcí stvořených nepřekročí. On měří nebesa, váží zemi, skoumá propasti mořské, krotí živly a vůli své je podrobuje. Jak ale člověk skoumá věci nadpřirozené, a pouhým svým rozumem uspořádati chce veškeré záležitosti světa, tuť to světýlko jeho rozumu nestačí, tuť se vyplní slovo, kteréž předpověděl Pán skrze ústa proroka svého: Zahladím moudrost moudrých a opatrnost opatrných zavrhu. Is. 29, 14. — 1. Kor. 1, 19. V církvi Kristově, u víry sv. musí sobě rozžítí světlo, kdo chce svítiti v domě Božím; sic všeliká jiná světlost není nic jiného než světýlko neb bludička, kterážto z pár lidského rozumu vystupuje, a do bažin a kališťat lidských bludů a neřesti vede. Věčná pravda jestiř to tedy, že všeliká moudrost od Pána Boha pochází, a že studnice moudrosti slovo Boží jest. Z této studnice, ze slova Božího, z víry sv. církve katolické nabírali již před věky vaši nábožní předkové pravé moudrosti v tomto chrámu Božím. Jakých prevelikých změn přečkal tento dům Boží! Jenom ta vira církve katolické, která se zde hlásala hned při jeho počátku, tať se zde hlásá až podnes. Věkové uplynuli, mnohá změna stala se i na samém tomto stánku svatém: jen vira církve katolické

ve své podstatě žádnou změnu neutrpěla. Tatáž víra, která se zde vašim praotcům hlásala, hlásá se i vám až podnes. Již před mnohými stoletími slychali zde vaši nábožní předkové to samé Evanjelium, osvědčovali zde touže víru tím samým „Věřím v Boha.“ Již od věků vyznávali zde vaši předkové milí zvláště tu víru, že kde jest pravá církev Boží, tamť se cti i královna nebeská Maria.

Milý a drahý jsi tedy ty stánku Boží srdci našemu, neb již od věků prýští se v tobě pravá moudrost a osvícenost ze slova Božího, z viry svaté cirkve katolické. Však to není jediná příčina naší uctivosti k tomuto velebnému stánku, neb zde nabývají tisícové lidí posvěcení svých duší, o čemž v dílu druhém.

II.

Jak mnohý hříšník sem do této svatyně přicházel, nevěda ani proč sem jde; ale Bůh ve své neskončené lásce a ve svém milosrdenství ho zde očekával, chtěje, aby spasení se stalo jemu ve svatém domě tomto, jako Zacheovi se stalo spasení v domě, v kterémžto uvítal Krista. Tu však se ozývá urážlivý hlas hrdého rouhače: Jděte mi s vaším pobožnůstkářstvím! Co já potřebuju chrámu — pobožnosti — zpovědi? Já nic zlého nedělám — co já činím jiní to též činí. Když člověk podle své přirozenosti se řídí, nehřeší! A za hrobem, tam bez toho nic není! To, co se o tom praví, to jsou jen nábožné bájky! Víte, kdo takovou řeč vede? To jsou ti, o nichž sv. ap. Pavel s pláčem praví, že jsou nepřátelé kříže Kristova: jichžto Bůh břicho jest, a sláva v zahanbení jejich, kteříž o zemské věci stojí: jichžto konec zahynutí věčné. Pozorujte jen tupiče viry svaté v dobách smrti. Když se blíží ta poslední hodina, kteráž žádného ani rouhače nemine; když počíná smrtelný mráz jeho oudy probíhati, a z čela se

mu studený pot počíná vyrážeti: tuť docela jiné věci tanou mu na mysli. Tuť v smrtelných ouzkostech poznává, že kdyby v pokladech zahrabán byl, kdyby polovicí světa vládnul; že přece bez milosti Boží jest bidná duše jeho; nebť zahynutí věčné má býti podílem jeho, a ztracenou duši ani celým světem nevykoupí.

I Eutichius kacír upíral, že vstaneme z mrtvých; maje však zemřítí sevřel rukou kůži svého těla, a po několikráte pravil: „Věřím a vyznávám, že všickni vstaneme z mrtvých těmito těly, kteréž jsme za živa měli; bloudil jsem, jináče mysle a uče.“ Zde vidíte, kterak tupič víry docela jinak smejší v čas smrti, než za čas svého života! Takým zarytým tupičem všeho, což svatého jest, byl Alfons Ratisbonne, žid to zatvrzelý, a jak podivným způsobem stal se z něho vroucí křesťan, budeť vám bez pochyby povědomo. Neb nestalo se to za věků dávných, ale stalo se to za časů nynějších, před sedmi lety; nestalo se to soukromně, ale veřejně v chrámu, a veřejnými časopisy i zvláštními spisy to oznámeno bylo. Tento muž 28letý, ve všelikém umění světském zběhlý, vstoupiv do chrámu sv. Ondřeje v Římě lehkovážně se ohlíží, kdeby jaký předmět k uštěpačnému rouhačství našel. Však zde jej očekávalo milosrdenství Boží. Ve své slávě zjeví se mu Rodička Boží Maria co nevyslovitelně vznešená, stkvoucí postava, plná nevýmluvné sladkosti; a v tomto okamžení jesti obrácen a proměněn. Z tupiče zarytého stane se pravověrný křesťan. Snad ponejprv ve svém životě padá na kolena, obličej oběma rukama zakrývá, a slzy potokem se mu valí z očí. On sobě ničeho více nežádá, než skrze křest svatý milostí Boží oučastným se státi, a pak volí sobě všelijaké muky podstoupiti, jako ti mučedníci, jimžto se před krátkým časem posmíval. Podobného obrácení jak častokráte byl svědkem i tento stánek Boží. Zdalíž dějiny této Svatyně

nám to nehlásají, jak mnohý hříšník sem přistoupil bez vsí zbožnosti mysli, bez vsí kajicnosti srdce; ale váni ducha svatého počalo se mocně ozývati v jeho srdci: tak že neměl stání, neměl pokoje, dokavadž se ve svátosti pokání od poškrvn duše neočistil, a pokrmem anjelským — nejsvětější svátostí Oltární — umdlenou duši neposlnil; a takořka znovu zrozen, posvěcen a k novému životu posilněn se navrátíl. Kterak by se to nemělo zde díti více, než kde jinde. Že my hříšníci jsme, jsouť i přibytkové naši hříšní. Zde ale jen pouhá svatost panuje. Neb zde přebývá Pán. nejslavnější, před jehožto velebností cherubínové na tváři své padají; tuť vládne ve své milosti Pán nebes i země, v jehožto moci naše štěstí i neštěstí, náš život i naše smrt stojí; tuť přítomen jest Kristus Nejsvětější, a paprskové jeho milosti naplňují prostrannost tohoto chrámu i naše srdce. Na tomto místě svatém všecko mocně srdce proniká, a svatá hnutí v něm vzbuzuje. Tento oltář stkvostný, ty hořící svíce, ten vonný oblak z kadidelnice vystupující, zpěv srdce dojímající, to a všecko jiné, což zde spatřujeme, k nábožnosti vzbuzuje a vede. Zde víra jednoho tvrdí víru druhého, vroucnost jednoho rozněcuje vroucnost druhého, pobožnost jednoho rozpaluje pobožnost jiných, a společná modlitba všech tať prorází nebesa. Tuto na oltáři svatém koná se oběť nejdůstojnější, a všemohoucí volání krve našeho Spasitele za nás se obětujícího nemůže oslyšáno býti; konečně orodovnice nejmocnější Maria panna dokazuje až dosavad, že jest outočiště hříšníků. Kterak by tedy v této svatyni váni Ducha svatého nemělo se mocněji v srdci ozývati, a kterak by proudové milosti Boží zde hojněji neměli se prejštítí? kterakby táži se konečně, člověk zde neměl býti na duši očistěn, posilněn a posvěcen? Z rozníceného srdce můžeme volati s Davidem králem: Svatý jest o Bože chrám tvůj, a blahoslavený,

kohož jsi vyvolil a přijal obývati v síních tvých. Žalm 64, 5. Ovšem blahoslavený, neb onť zde nabývá i útěchy srdce.

III.

Člověk krátký živ jsa čas, naplněn bývá mnohými bídami, pravil Job trpce zkoušený před věky dávnými, a pravdu těchto slov potvrditi musíme i my za času nynějšího. Hoře a trápení bývá častokráte hostem člověka; chléb slzami skropený bývá nezřídka jeho pokrmem.

Aby blaženost na zemi se zavedla, a tato země novým rájem se stala, co všecko lidé nepodnikli, zvláště za časů pozdějších. Při všem se ale potvrdila pravda, o které se již přesvědčil sv. Augustin, muž nad mnohé zkušený a osvícený, totiž: „Cokoliv jest mimo Boha, že sladkosti nemá;“ tedy blaženosti nepřináší. Tak mnozí, jejichžto ústa slovy všelikého blahoslavenství přetýkala, jenž však mysl i srdce své odvrátili od Krista, netoliko sami žádné blaženosti nenalezli, nýbrž i také jiným k ní nepomohli, ano činivše sebe nešťastnými i jiné učinili nešťastné. Patřme jen na ty, kteříž se Krista a víry jeho sprostili, medle co uvidíme? Ruce jejich se poškrvnili cizím statkem, ústa se kálela lži a krivým svědectvím, duše se obtížila kletbou; láska a spravedlnost a všeliké ušlechtilé cnosti z jejich života se vytratily; jejich místo zajaly klam a podvod, sobectví a vášeň a nepravosti jiné. Kde sobectví a vášeň panují, tamť blahoslavenství místa míti nemůže! Zdaliž nám to dějiny časů předešlých zřejmě nehlásají, že bez živé víry Kristovy není blaženosti, není útěchy, není pokojného života! Máli tedy dobře a blaze býti mezi námi: musí živá víra Kristova vládnouti v srdcích; Kristus musí zasvětit život náš i veškerou budoucnost; Kristus musí býti všecko ve všem!

A kde bližší jest nám Kristus, než zde v chrámu

svatém? Nebo kde jsou dva, nebo tři shromážděni ve jmenu mém, tuť jsem já u prostřed jich, jsouť slova neomylná samého Krista. Mat. 18, 20. Zde však se neshromáždí dva nebo tři, zde se shromáždí tisícové z blízka i z daleka, lidé z rozličných krajin i rozličných jazyků. Zde se nalezá ouplná rovnost a pravé bratrství, o kterýchž se za nynějších časů mnoho mluví, kteréž se ale bez Krista nikdy v život neuvedou. Tento stánek svatý nám to osvědčiti může, že zde mocní císařové, jako: Ferdinand III., Leopold I. zároveň s bídým žebrákem na kolenách klečeli. Zde není žádného rozdílu mezi bohatým a chudým, mezi učeným a sprostým: my všickni jsme zde jakožto jedna rodina, jakožto dítky jednoho Otce nebeského, a naše sjednocené volání, naše společné prosby přednáší matka milostná, Maria panna, svému všemohoucímu Synu, živému Bohu, Ježíši Kristu. Toť jest zvláštní příčina radosti a utěšení, kteréhož dochází srdce v tomto chrámu svatém.

Ty stánku velebný, jak častokráte byl jsi oslaven mocností orodování Rodičky Boží! Ty jsi nám na svědectví, jak blízký jest Pán ve své milosti na přímluvu Matky Kristovy. Ty nám to můžeš osvědčiti, jak častokráte se naši nábožní předkové zde přesvědčili, že Maria jest potěšení zarmoucených, uzdravení nemocných, příčinou naší radosti.

Tažme se Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa pražského, v dějinách naší vlasti oslaveného; kdo mu vyjednal osvícení mysli, utvrzení v bázni Boží a útěchy srdce? Před celým světem on to vyznává, že matka Boží Maria. Když před dvěma sty lety zůřil mor v milé vlasti naší, proč krajané naši outočiště své brali k této svaté Hoře? Ty slavné město Příbramské, vydej svědectví, jak se to stalo, když strašlivý mor hubil veškerou zemi, a na mor zemřelí okolo tvého chrámu Páně se pochovávali, že ty jsi zachráněno bylo? Ná-

božní předkové to s vděčností přičítali orodování královny nebeské. Milí předkové naši jak častokrát se zde přesvědčili o pravdě slov sv. Anselma, že nebývá zahanben ten, koho se ujala matka našeho Boha a Spasitele! Anebo snad vám hlásám pravdu nepovědomou, o kteréž jste se sami nepřesvědčili? Když skličena byla duše vaše, zdaliž jste u matky Boží pomoci nehledali a nenalezli? V hoři a trápení, v žalosti a litosti, v protivenství a pronásledování, v bolesti a nemoci, zdaliž jste se neutíkali k Marii, královně nebeské? A zdaliž neokrála skličená duše vaše? Zdaliž jste nedošli sladkého pokoje a rozkoše nebeské? Jste tedy zajisté se mnou přesvědčeni, že nabývá člověk v tomto stánku svatém, nejen právě moudrosti a posvěcení duše, ale i utěšení srdce.

Nuže ať tedy svatou nábožností roznítí se srdce vaše, kdykoliv sem do tohoto místa svatého přicházíte, ať touto nábožností se roznítí zvláště dnešního dne! Proste za všechno, což vám drahého, milého a svatého jest, což prospívá nejen tělu ale také duši nesmrtelné, což užitek přináší nejen pro život vezdejší ale i pro život věčný. Proste i za církve svatou katolickou, aby ji oslavil Kristus zvláště za časů nynějších, aby světu jasně a zřejmě se ukázalo, že brány pekelné nemohou přemoci jí. Proste, by víra svatá v nás byla rozmnožena, a ušlechtilost mravů jevila se v životě. Proste za nynější hlavu církve svaté Pia IX., by světlem jasnosti věčné byl osvícen, a útěchou nebeskou byl očerstven. Proste za J. C. M. Františka Josefa, by moudrost s vysostí byla na něho vylita, a jeho srdce rosou nebeskou bylo skropeno. Proste o mír svatý, bychom se z milého pokoje a z náležitého pořádku těšiti mohli. Modlete se za dobrodince tohoto chrámu Páně, by žádný bez odplaty nezůstal, kdož k jeho zvelebení laskavě přispěl. Modlete se za vel. a důst. duchoven-

stvo, kteréž při tomto chrámu svatém pracovalo, a až dosavád pracuje, aby, ježto jiným k blahoslavenství pomáhají, i sami blahoslavenství oučastnými se stali.

Ty ale matko milostná, královno nebes Maria! ty jsi již tak častokrát toto místo svaté mocností svého orodování oslavila; oslav je i dnešního dne, by milost, moudrost, pomoc, útěcha mile a lahodně s nebes na nás vanula! A ty Pane Ježíši Kriste, kterýž jediný spomoci a potěšiti můžeš, rač milostivě dáti, aby všickni, kteří se na tomto místě svatém pod ochranu matky tvé milosti plně utíkají, její ochrany takéž došli, aby každá zde přednešená modlitba od tebe přijata byla, aby všickni, kteří v kajicnosti a vroucnosti tebe vzývají v tomto stánku svatém, jedenkráte i v stánku nebeském v slávě věčné tebe chválili a velebili. Amen.

Sněm svatých Otců a učitelů církevních.

Chudoba.

1. I boháč může býti chud.

Chudoba má své sídlo v duchu, a ne v množství statkův. S. Gregor hom. 6. sup. Ezech.

2. Chudý může býti bohat.

Nikdo není bohatější, než ten, kdož dobrovolně chudobu volí, a s radostí snáší. S. Joann. Chrisost. serm. 18. sup. ep. ad Heb.

Chudý v duchu Evanjelium má všechny poklady, neboť nosí v srdci bohatého Boha, i kterak by tedy mohl jaký nedostatek trpěti? V pravdě ten a taký jest bohat, neboť sobě cnosti pokladů vydobyl. V. Beda I. 2. in prov. c. 13.

3. Dobrovolná chudoba lepší jest než bohatství.

a) Chrání pádu:

Zlí duchové nemají nic vlastního na zemi. Nazi musíme s nahými zápasiti. Když oděnc se s nahým

potýká, spíše bývá na zem uvržen, poněvadž lze se ho chopiti za oděv. Zdali však nejsou statky této země co nějaké roucho těla? Kdo tedy s ďáblem zápasiti chceš, vrz od sebe toto roucho, nechcešli překonán býti. S. Gregor. hom. 32. in Evang.

b) Pomáhá k cnosti:

Chudoba jest matkou cnosti. S. Chrysol. serm. 28.

Jako zemští statkové hříchu jsou nástrojové: tak jest odřeknutí-se pravý pokrm vši cnosti. S. Ambros.

c) Činí blažena a mnoho dobrého dává zde na zemi:

Co opustíme, jest malé, co však za to obdržíme, jest v pravdě veliké. Hieronym. ad Pachom.

Jeli co lepšího nad chudobu? a co jistějšího? a co příjemnějšího? Ať se všickni rmoutí, všickni úpí, všickni se bojí: chudoba vždycky jest vesela, vždy stejnou má tvář, a v stejném se nachází způsobu. S. Laur. Just. de paup. c. 4.

Že chudoba, hlad a bolest, kteréž za zlé věci jmíny bývají, nejen nejsou nížádnou překážkou blaženého života, nýbrž že i k němu pomáhají, v jasném světle ukázal nám Kristus Pán. S. Ambros. l. 2. off. c. 4.

d) Činí blažena a mnoho dobrého dává i po smrti.

Kdo chce zemské stavení vzdělati, musí prvé nahromázditi, čehož nemá: kdo chce duchovní stavení, duše své spasení, vzdělati, musí rozdati, což má. Ven. Beda l. 4. in Luc.

Vězte bratři, že chudoba jest převýbornou cestou k spasení. Ona jesti tím pokladem, o němž Evanjelium dí, že skryt jest v poli. S. Bernard. serm. 1. in festo 00. SS.

Chudoba jest nejbezpečnější provoditelkyní do nebe. S. Joann. Chrisost. serm. 18. sup. epist. ad Heb.

Chudým v duchu náleží přede vším nebe, jelikož na zemi ničeho nemají. S. Bernard. serm. de paup. c. 3.

Chudoba jest jakési veliké křídlo, kterýmž se spěšně letí do království nebeského. S. Bernard. serm. 4. de Adv. Dom.

4. Dobrovolná chudoba anjelskou jest cností.

Že chudoba jest cos nebeského, ukázal Pán Ježíš; neb nic nemíti, a ničeho ze statků časných nežádati, jesti vlastností anjelskou. S. Bernard. serm. 2. de paup.

Kterí zemských statků nežádají a mítí nechťi, anjelé jsou zemšti. S. Bernard. serm. 2. de octo beatitud.

5. Dobrovolná chudoba člověka Bohu podobna činí.

Kdo Boha pozná, hledí se mu podobným státi. Kdo však nejméně potřebuje, jest mu nejpodobnějším, neb Bůh sám sobě jesti dosti, a ničeho nepotřebuje. S. Clemens Alex. l. 3. paedag. c. 1.

6. Povzbuzení a napomenutí.

Pohlěď na živé příklady Otcův Svatých, v nichžto pravá dokonalost a nábožnost jasně se stkvěly. Všeho bohatství, všech důstojností a vši slávy, přátelův a příbuzných se odříkali, ničeho od světa mítí nežádali, ano sotva čeho k zachování života požívali; neboť líto jim bylo, tělu i v potřebách sloužiti. Byli tedy chudí ve věcech pozemských, ale tím bohatší na milosti a na cnostech nebeských. Zevnitř byli nuzní, ale uvnitř milostí a utěšením Božím okřivali. Thom. a Kempis de imitat. l. 1. c. 18.

Což se tu ohlížíš, an zde není místa odpočinutí tvého? V nebesích má býti přebývání tvé, i máš jen jako mimochodem pohlížeti na věci pozemské. Všecko pomine, ty pak spolu také. Protož hleď, bys někde neváznul, a v tenata lapen nezahynul. Thom. a Kemp. de de imit. l. 2. c. 1.

Literatura.

Agenda česká křesťanů katolických u vykonávání obřadů církevních, zvláště při udělování svátostí: křtu, oltářní, pokání, posledního pomazání a snátku manželského, uvedení šestinedělky do chrámu Páně, o průvodech prosebních i pohřebních, atd. sepsaná a vydaná Václ. Krolmusem Břežinským, farářem Zvikoveckým nade Mši. Na (sic) Praze, 1848. 8. Str. 234.

Ve Vratislavi, kde výtečný biskup Dippenbrock berlu pastýřskou v rukou svých právě apoštolských ke zdu a blahu církve Boží drží, před nedávným časem vydán jest nový ritual, kterýž pro lid obecný tu výhodu do sebe má, že téměř při všech obřadech modlitby netoliko latinským jazykem nýbrž i řečí národní — německou i polskou — položeny jsou. Týmž způsobem stala se tato Agenda nejen rukověť kněžstva přísluhujícího svátostmi a konajícího všeliké služby Boží i církevní, nýbrž i příhodnou knížkou, jakby se totiž věřící lid s významem posvátných řádů seznámiti, jejich spasitelnost, moc a účinnost poznati, a tak se přiměřeně vzdělati mohl. Ze se tím veliké potřebě tamnějšího věrného lidu vyhovělo, o tom nebude dojista nikdo pochybovati, kdož s jedné strany náležitě uváží, jak málo obyčejně lid náš u příčině této bývá vyučen, a s druhé strany jak krásní, významní a vzdělavatelní jsou svatí řádové církve naší, a zcela k tomu učiněni,

aby pobožnost a ty nejspasitelnější city v srdci každého nepředpojatého člověka vzbuzovali a rozmáhali. A protož sláva nejdůstojnějšimu panu biskupovi! Avšak nám již dříve a sice lonského již roku aspoň podobná taková knížka byla podána od dvojí cti hodného pana Václ. Krolmusa. Tato ale knížka naše ne tak ku potřebě kněžstva jako spíše ku potřebě a užívání věrného lidu věřícího jest sepsána. Vymisil totiž p. Krolmus z této své Agendy dokonce všecken jazyk církevní, a podává pouze překlady, mnohdy i dosti volným způsobem učiněné. Protož domníváme se, že při vydávání knihy této toliko na laiky zřetel svůj obracel, aby totiž vzdělání jejich rozmnožil. Kněz zajisté co rozdavač tajemství Božích musí se té Agendy držeti, kterouž mu podává církev, a podle té a v tom způsobu, kterýž tato navrhuje, povinen jest, úřad svůj konati. Již však máme od církevního představenstva svého schválenou „Agendu,“ od kteréž upustiti nikterak nám dovoleno není, nechcemeli se sami rozptýliti, církevní jednotu, tento drahý klenot církve katolické, zrušiti, a roztržky a nepořádek do církve Boží uvésti. A to se obzvláště týká posluhování svátostmi. Ovšem může ano i má kněz při tomto posluhování na místě příležitém jedno neb druhé spasitelné slovo k osvicení a vzdělání přítomných prohoditi, a povinen jest, kdykoli se mu k tomu příležitost udá, a potřeba toho káže, posvátné řády a modlitby, jichžto se při udělování svátostí užívá, věřícím vysvětlovati; může a smí, řku, jak dříve než počne svátostí nějakou posluhovati, tak i když jí byl udělil, přijímající i veškeren lid přítomný nějakou krátkou řečí osloviti: avšak nižádnou měrou dovoleno mu není, tak zrovna a týmž způsobem některou svátostí posluhovati, jak to zde pan Krolmus k užítku a k soukromnému vzdělání laiků činí a předkládá.

Tím však nemíníme, že by kněz nikdy a nižádnou

měrou nesměl knihy jeho upotřebiti. Zahrnuje zajisté v sobě nejednu pěknou promluvu, nejeden pěkný výklad a nejednu krásnou modlitbu, jichžto v každý čas i kněz s prospěchem použití může. K těmto zde podotknutým pěkným a upotřebitelným pracem náleží mezi jinými zvláště tři promluv ku kmotřím, vysvětlení obřadů při křtu svatém, napomenutí, kteréž po křtu dává kněz kmotřím, modlitba Páně na str. 138, řád, jehož se užívá, když evangelík činí vyznání víry katolické a t. d., a mnohé jiné pěkné věci, jichžto zde pro nedostek místa zejména uváděti nemůžeme.

Než přistupme již blíže. První, což nám hned na první stránce do očí bije, jest Motto, z 14. kap. prvního listu ku Korintům vzaté, při kterémž podotknouti musíme, že pan spisovatel slovům Apoštolovým docela jiný smysl podkládá, než jaký svatý Pavel slovy těmi chtěl pronesti. Stojí tam totiž takto: „Což vám prospějí, leč bych mluvil vám“ (známým jazykem); ježto ve Vulgátě takto psáno jest: *Quod vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina?* Dotčená částka z prvního listu svatého Pavla ke Korintům nejedná zajisté o jazyku, jehož by se při službě Boží (při mši svaté a posluhování svátostmi) užívati mělo, nýbrž o způsobu užívání daru prorocství, jak i protestantští vykladačové pisma svatého Mosheim, Rosenmüller atd. svědčí, kteříž podobně nic jiného v této kapitole listu Pavlova nenalezají, než to, což jsme my zde právě pověděli.

Co se pak samé Agendy dotýče, rozeznává se znamenitě nejen co do jazyku nýbrž i co do obsahu od té, kteráž v arcidiécesi naší jest uvedena, a dřív „*Panis quotidianus*“ sloula, v novém pak vydání „*Manuale Ritualis Pragensis*“ se jmenuje.*) Mnohdy pan spisovatel této církevní Agendy zúmyslně nepoužil, vy-

*) K dostání u Syaů Bohumila Haase v Praze.

nechav některých věcí, kteréž vlastně vynechány býti neměly, jako ku př. svěcení tříkrálové vody a generální absolucí v nebezpečnosti smrti. By třeba ritual tento ne tak pro kněze jako spíše pro vzdělání obecného lidu byl sepsán, neměly se přece mlčením pominouti tyto dvě věci, ježto právě mnoho utěšeného a vzdělavatelného mají do sebe. Kde však uvedených dvou ritualů použil, učinil to nejednou velmi libovolně. Zejména mnoho církevních modliteb, které složeny jsou byly od těch nejučenějších a nejctihodnějších otců a učitelů hned za nejprvnějších církvě časů, a kteréž nejen velikou jadrností nýbrž i prostomilou srdečností vynikají, buď parafrasoval, aneb někdy také vynechal, a za ně jiné položil. I tehdaž když se zdá, že doslovně chtěl překládati, nedostihl překlad jeho výbornosti a jadrnosti originalu. Příklad toho se nalezá na stránce 63. v modlitbě: Bože, jenž jsi sv. Marka atd.

Litanie, jichžto se při odpolední službě Boží užívá, nemají žádné souměrnosti; neboť litanie ku Pánu Ježíši a litanie loretanská jsou hodně zkráceny, naproti tomu litanie ke všem Svatým až přes příliš jest zveličena, tak že sama o sobě bez modliteb více než deset stran zajímá. I jsou v této litanii některé věci méně podané, ano i nepřiměřené, jako ku př.: Svatý Jene na stránce 100., a svatý Antoníne na stránce 104. Někde se nacházejí i taková místa, kteráž by mohla příčinu zavdati k bludným výkladům, jako v litanii o všudypřítomnosti a všemohoucnosti Boží na stránce 89.: „Všecko na věky mře, ale ty Věčný neumiráš,“ a v litanii k Bohu Otci na stránce 94.: „Otče, jenž jsi lidi všechny v podstatných stránkách sobě rovné učinil. V litanii k umučenému Pánu stojí na str. 164.: „Ježíši od ziskného Piláta, vladaře pohanského, židům *prodáný*, což snad bude omyl tisku, a mělo by snad státi: *vydaný*.

Nejen že některé od pana spisovatele zhotovené

modlitby jsou rozvláčné, čímž na jadrnosti a síle nemalou ujmu utrpěly, ano zde i onde nemají žádného smyslu, což se bezpochyby vinou sazečovou stalo, jako ku př. na stránce 43. od řádku 6. až 9.: Duši — — poškvrnila. V některých se zase leccos nachází, což není úplně pravdivé, jako na stránce 177., kdež stojí: *Yy jste pověřčnou modloslužbu šidovských a pohanských obětí* — zavrhli; aneb což k *pravé pobožnosti* nic nepřispívá, jako na str. 181.: *O náš slavný* — — *Yíte, svatý mládenče nebeský!* Ty na nebi sídlíš, vysoko sedíš a daleko hledíš. Tvé rámě daleko dosáhne atd.; ano což spíše k rozhořčení některé mysli než k rozmnožení pobožnosti slouží, jako ono neslušně prodlužené rozjímání na den svatého Prokopa.

Užívání některých slov, jako: *hrubá mše, hrubý oltář, praboh, prabože*, ač jsou to slova dobrá, z jiných však příčin schvalovati nemůžeme v knize takové, jako jest přítomná. Konečně se na stránce 79. činí odvolávání na evanjelium sv. Matauše 1, 1--16., kteréž se má nacházeti na str. 59., kteréž se však ani tam ani kde jinde nenachází. Toto poslední nepravíme ale na ujmu knihy této, jinak chvály hodné a mnohými dobrými vlastnostmi zřetelné, nýbrž pouze proto, aby se to mohlo při druhém vydání opravit.

K. Šmida biblické příběhy starého i nového zákona, jakož i děje cirkve Kristovy pro mládež a školy vlastenské. Od Josefa Věnc. Vlasáka, zkoušeného učitele pro hlavní školy a učitele v král. věn. městě Mělníku. S mnohými v dřevě rytými obrázky. V Praze. Nákladem Václava Hessa. 1849. 8. Stran 228. Cena 36 kr. na str.

Kdo nezná výborných a k outlému věku mládeže tak případných prací Šmidových? Kdo jest, ježto by neznal zvláště té utěšené knížky, jenž má. v čele onen

výše dotčený název? I nemůžeme jináče, leč vroucí vzdávati díky milému vlastenci našemu panu Vlasákovi, že tento pěkný kvítek literatury německé přesadil do zahrady naší, a že jej tak opatrně přesadil, jakoby byl kvítek ten ne jinde, nýbrž zrovna na půdě naší vyrostl. To u příčině překladu budiž řečeno. Co však obsahu se dotýče a toho způsobu, kterýmž se obsah ten předkládá, není třeba slov šířiti. Je to práce Šmidova, na tom dosti! Jedno toliko budiž nám dovoleno zde připomenouti. Skončiv biblické příběhy jak starého tak i nového zákona, počíná p. Vlasák se sesláním Ducha sv. vypravovati děje svaté církve Kristovy, kteréž od stránky 169. až do str. 227. vykládá. I vede tuto církevní historii až do roku 1849., do té nešťastné chvíle, an sv. Otec náš *Pius IX.* z Říma odešel. Krásné a významné rytinky obzvláštní ozdobou jsou knihy této, a sloužití budou zajisté milé mládeži naší k nemalému potěšení. A protož an kniha ta již vázaná a tak ozdobená za tak malý peníz se prodává, vděční musíme býti panu nakladateli, že nehledaje velikého zisku toliko k dobré věci prohlížel, aby totiž knížka tak velice užitečná hodně mohla býti rozšířena. Rodičové, katechetové nemůžete dětem lepší knihy dáti do rukou, než jest tato! Avšak kdybych měl ve škole dítkám biblickou a církevní historii přednáseti, a toť ovšem povinen jest každý pastýř duší a každý katecheta, nevěděl bych v skutku na ten čas o lepší rukověti k tomu vyučování. I nechať tedy, toť nejrůčnější žádost naše, knížka tato jak v rukou dítek tak i velebných pp. katechetů se nachází!

Jen s pravdou ven! neboli sprostý rozum o velikých věcech. Obsah: I. Říšský sněm a oktrojka. II. Svoboda u víře a katolická církev. III. Víra jako víra (?) IV. V které víře kdo se narodil, v té ať umře. V Praze 1849. Str. 76 za 8 kr. str.

Že tato knížka si sama sebou zjednala příznivé posouzení obecenstva, ukázalo se nejlépe tím, že v krátkém čase rozebrán byl jako na chvat celý náklad 2000. Kdyby ale toto rychlé rozebrání celého nákladu jediným mělo býti svědectvím vnitřní ceny, nebyla by tato knížka ještě pochválena. V pohnutých časech těchto šel mnohý spisek velmi rychle na odbyt a líbil se z počátku mnohým: ptejme se jich ale dnes, co o něm soudí, a řeknou nám, že bylo za něj škoda peněz, že se podávaly plévy na místě zrní, mámivé blyšťadlo na místě ryzího zlata. Ptejme se jich na ty spisky ještě po nějakém roce, a uslyšíme ještě korší úsudek: zlořečítí budou tomu, což z počátku na nejvyšší vychvalovali. S takovým osudem se nepotká naše knížka „Jen s pravdou ven“ ani po krátkém ani po dlouhém čase: komu se líbila při prvním čtení, tomu se líbiti bude ještě po mnohých letech, a řekne: „Škoda, že podobného cos nevyšlo o několik měsíců dřív, tím by se byla postavila pevná hráz proti návalům rozjitřených nešlechetností.“ Spasitelně učinil p. spisovatel (nejmenuje se sice sám, vímeť pak bezpečně, že to jest velebný p. Vácslav Frost, ředitel ústavu pro hlucho-němé), že volil tak vábný a slibný titul: „Jen s pravdou ven!“ Mohouli synové světla opatrní býti; proč by nesměli synové světla aspoň také tak opatrní býti v pokolení svém? Po pravdě sice každý svědomitý člověk bažil vždycky a to tím více nyní, an se hulákalo, že byli jsou lidé v každém ohledu hanebně klamáni, jen že se mu nejednou pode jménem pravdy od ošemetných podvodníků prodávala pouhá lež, aby teprva notně byl

podveden a oklamán. Kdož ale v této knížce pravdu hledal, ten jí také našel, a to sice v tom způsobu, že byla vzdělanému zcela postačitelná, nevzdělanému ale naskrze pochopitelná, že říci musel: „Tak to jest, a ne jinak.“

Aby ale mohl tak důkladně a každému pochopitelně mluvit, volil p. spisovatel formu dialogickou, a sice rozmluvu mezi Tomášem, rychtářem, Bohuslavem, jeho kmotrem, a Petrem, občanem též vesnice Chorvatské. Tomáš jest výborný rychtář, chvalitebný manžel a dokonalý hospodář; má ale manželku nekatolickou a právě proto mu jest víra jako víra, ostatně ale stojí pevně na tom, že v které víře se kdo zrodil, že má v ní také umříti. Co se politického mínění ale dotýká jest odpovědným nepřítelem říšského sněmu a neobmezeným velebitelem darované ústavy (oktroýrky). Bohuslav, jeho kmotr, jest nekatolický křesťan, ostatně pak dobrý člověk; co se ale politického mínění dotýká, jest neobmezeným hajitelem říšského sněmu, a odpovědným nepřítelem darované ústavy. Vzhledem na náboženství nepovažuje sice víry jako víry, ale spíše jest přemlouváčem k straně své, a domnívá se u velikém potěšení, že prohlášením svobody u víře zahyne, ano co nejlíže zahynouti musí svatá katolická Církev, a že tím velmi získá strana protestantská. Petr pak, dokonale vycvičený katolík, kterýž z počátku byl jen proto zavolán, aby posměchu došel, že prohlášením svobody u víře velikou pohromu utrpí katolická Církev, dává o všech s vrchu vytknutých předmětech jádrné vysvětlení, tak že i rychtář i kmotr jeho Bohuslav, chtějí nechtějí s velikým podivením ano i s zahanbením sebe samých za pravdu mu dáti musejí.

Nemluví sice soustavně, (systematicky) což vlastně v rozmluvách není ani možná, a čehož také není potřeba, jen když se věc náležitě vysvětluje a opodstat-

ňuje, třeba se to nestalo najednou a nepřetržitým odůvodněním. Nemohl pak ani p. spisovatel přísně vědecky sobě počínati: jedno by se byl stal suchým v přednesení, a mimo to by nebyl mohl sprostému, vědecky nevzdělanému rozumu, vědecké formy užívaje všude pochopitelné dost mluvit. Za tou příčinou nerozdělil spisku svého na kapitoly dle vytknutých sobě předmětů, nébrž mluví o každém předmětu tak, jak mu běh rozmluvy příležitost dává, a což na jednom místě ponavrhl, to na druhém místě tím patrněji vysvětluje, tak že vyjma první předmět: „Říšský sněm a oktroýrka,“ kterýž jenom zkrátka jest vyložen, v celé knížce jedná střídavě o ostatních předmětech. Rozvržena jest sice tato knížka na tři přestávky, to nejsou ale žádné oddělení věci samé, nébrž toliko doby odpočinutí. První taková přestávka jest, když Petr přistoupil, druhá když posel přinesl noviny, po kteréžto druhé přestávce zapředena řeč opět se obnovuje a až ke konci přivádí.

Jak pochopitelně, trefně a nevyvrátitelně v prostonárodních podobenstvích a příslovích všecko p. spisovatel vysvětluje, stůjtež zde některé příklady.

Když rychtář, škádliti chtěje Petra, pravil a jistil, že se stane evandělikem, tento vida vlas na ústech rychtářových, praví: „Počkejte rychtáři, — máte vlas na hubě — tak, již jsem vám ho vzal. Snad jsem vám tím neublížil?“ Když ale rychtář nechápal, co tím Petr vlastně zamejšlí, vyložil mu tento, řka: „Vidíte, vás to nebolí, když vám někdo vypadlý vlas sejme buď s hlavy anebo s obličej; z toho si vezměte příklad, že to podobně nezpůsobí Církvi docela žádnou bolest, když od ní odpadne nějaký křesťan — nechci říci, kdo, ale mohli bychom naň prstem ukázat. Kde není kořenu, tam se trhá bez bolesti.“ (Str. 15.) Rozdíl mezi federací a centralisací vysvětluje takto: „Chcete-li věděti, co je centralisací, představte si ukrutný formanský vůz s těž-

kým nákladem, a ten vůz vězí v bahně. Stojí tu čtrnáct koní, a ti ho mají vytáhnout, a s ním dále ku předu chvátat. Kdo vám ale teď radí, abyste všechny tyto koně zapráhl vedle sebe v jeden řad?“ Když ale samo sebou v oči bije, že nebezpečná taková jízda, dokládá k závěrce: „V této jízdě splašil se Maďar, a je ten tam, i budou mít co honit s kozákem, aby ho uhonili a zase ukrotili.“ Jakož ale po páru připravené koně, každý pár máje svého vozku nejbezpečněji táhnou vůz: tak také federace prospěšnější jest celému státu. (Str. 21. 22.) Od str. 29—33 doličuje velmi pochopitelně, že katolická Církev právě proto, že jest Církví Kristovou, netoliko sama sobě svobodu žádá, alebrž ji také každému jinému vyznání bez rozdílu přeje, nemajíc potřeby ochrany a zvláštního zastání státního, ježto ji hájí a zastává sám Kristus Ježíš. Když se stala námitka o nesnášlivosti některých katolíků, doličoval Petr, že pro některé zloděje nazvána býti má celá obec zlodějská; a když se mu namítlo, že hřebík jeho jest křivý, odslovil Petr: „Na křivou diru křivý hřebík: Některí katolíci mají anebo měli podíl v oněch nespravedlivých zákonech proti nekatolíkům: tedy celá církev jest nesnášlivá — tak pravil Bohuslav. A já na to: Některí občané kradli: tedy celá obec jest zlodějská.“ (Str. 36.) Od str. 51. až do konce rozebírají se pospolu zvlášť ty dvě sady: „Víra jako víra“ a v které víře se kdo narodil, ať v ní umře.“ A dí se v převýborné rozmluvě: kdyby platilo „Víra jako víra,“ muselo by také platiti jako slepému: barva jako barva, sukno jako sukno; a jako nepovážlivému: kráva jako kráva, a jako lehkomyšlnému a hanebnému člověku: žena jako žena. Není-li ale barva jako barva, sukno jako sukno; neníli do hospodářství anebo pro řezníka kráva jako kráva; a neníli pro toho, kterýž chce pořádně vstoupiti v manželský sňatek žena jako

žena: nemůže také býti víra jako víra, leč tomu, kterýž žádné víry nemá anebo žádné víry dokonale nezná. Kdož ale své víry nedrží, buď kdo buď, podoben jest psu, kterémuž vše jedno, ať mu dá jeho pán kus pečene v pátek anebo jiný den; ať ho vezme na honbu na Boží hod anebo všedního dne; ať zaběhne za svým pánem do katolického kostela anebo do protestantské modlitebnice anebo do židovské školy. Ač ale má každý svou víru svědomitě držeti, dokud ji za spasitelnou uznává: přeceť neplatí aniž může platiti ta sada: „V které víře se kdo narodil, ať v ní také umře.“ Jinak to stojí se ženou, kterouž někdo pojal; neboť se ženou jest člověk oddán, a nemůže ji opustiti a jinou pojmouti bez cizoložství, bez velkého hříchu. S věrou ale není oddán; přesvědčil-li se tedy kdo, že ta víra, v kteréž se zrodil, není pravá víra: netoliko smí, alebrž jest i povinen, opustiti ji a přiznati se k té víře, kterouž po dobrém, moudrém a svědomitém uvážení za pravou a samospasitelnou uznává.

Nyní vlastně není celá ta rozmluva ukončena, a protož připovědino jest podobné pojednání o samospasitelnosti Církve katolické. An ale srdečně děkujeme panu spisovateli za jeho utěšeně zábovnou, mnohými příslovími vkusně ozdobenou a spolu velmi důležitou práci, zároveň prosíme, aby netoliko pro duchovní vzdělání Českého lidu vůbec o druhé vydání prvního spisu „Jen s pravdou ven“ zakročil, alebrž i vydáním slibného díla brzo nás potěšil.*) K rychlému rozebrání bez pochyby také mnoho prospěl tak nazvaný švabach a snad i analogický pravopis, kterýž obecnému lidu posud nejčitelnější jest.

*) Stalo se to již tyto dny, a protož činíme čtenáře naše na tuto knížku pozorný, kteráž o samospasitelnosti cirkve kotolické jedná, a zcela toho zasluhuje, by hodně byla rozšířena.

Spisy svatých Otcův apoštolských. Přeložil, vysvětlil a úvody opatřil František Sušil, professor theologie. Vydání druhé, opravené a rozhojněné. V Brně 1849.

První vydání téhož překladu veledůležitých spisů svatých Otcův apoštolských obdrželi jsme od pilného a soudného p. Františka Sušila roku 1837., načež bylo hned téhož roku v časopise pro katolické duchovenstvo ve IV. svazku na str. 652—655 učiněno návštěví s chvalným usudkem podařeného překladu. Že se usudek vztahoval pouze na překlad, samo sebou se rozumí; neboť kdož by se opovažoval ustoupiti od usudku, kterýž vynesla již před věky svatá Církev obecná o spisech svatých Otcův: ten by se opovažoval mistrovati Ducha svatého, kterýž Církev Kristovu osvěcuje a vede, aby u věcech víry pochybiti nemohla. An ale praví p. překladatel sám, že toto druhé vydání jest opravené a rozhojněné: otázka jest, v čem je opravil, a v čem rozhojnil? Opravil je předně v rozličných významech, kteréž původní text řecký jasněji vyjádřují; opravil je pak také v slohu samém, an každá práce dobrá, když se běře v přepracování od muže pilného a v umění prospívajícího, vždycky nabývá dokonalosti. Avšak nejenom jest toto vydání opraveno, anobřz i rozhojněno, a sice: v prvním vydání byl podán list II. sv. Klementa Římského, list Barnabův a kniha nazvaná Hermas, jen u výtahu: v druhém vydání jsou ale podány ve své celosti. Při prvním vydání hleděl pan překladatel na nejistotu jejich původu a na menší cenu jejich obsahu; při druhém vydání ale obracel k tomu zřetel svůj, aby i tato památka apoštolského věku v jazyku našem cele byla zachována. Nejvíce pak rozhojnil p. překladatel druhé vydání v tom, že ke konci postavil obsírného ukazovatele, k snadnému přehlednutí, o jakých člancích víry a mravů se v těchto spisech jedná, ježto při

prvním vydání kratinky toliko byl postaven dogmatický a morální obsah. Bůh dej, aby brzkým rozebráním byla práce páně překladatelova odměněna, načež by přistoupiti mohl ku překladu jiných spisů Otcův svatých.

Kancional, čili sbírka církevních i domácích, po celý rok naskrz takměř v každé osadě užívaných písní, kteréš sebral a s připojenou ranní i večerní, mešní i nešporní pobožností na neděle a Mariánské svátky celého církevního roku, pak modlitbami k svaté zpovědi a nejsvětější svátosti oltární, jakož i křesťovskou cestou opatřené, v způsobu modlicí knihy k tisku dohotovil Jos. Mir. Pohořelý, duchovní správce v Mlázově, oud národního Museum a dědictví Svatojanského. Druhé, opravené a rozmnožené vydání. V Praze, 1849. U Jana Spurného. Vel. 8. Str. 665. Cena 1 zl. na str.

Národ slovanský jest netoliko národ zpěvný, nýbrž i národ pobožný. A toť u příčině, že tolik máme písní, a to i nábožných písní, jakož jich snad žádný jiný národ nemá. Právi se o církevních a náboženských obrazech z věku novějšího, že větší jich částka nižádnou měrou nedostihuje té svaté vroucnosti, kterouž se stkví obrazové časů dávno pominulých. Podobně se právi, že staré církevní nápěvové daleko zpěvnější a vroucnější jsou nápěvů z časů přítomných anebo nedávno pominulých. A co se o obrazech a nápěvích právi, to se může dobře také tvrditi o církevních a náboženských písních, že totiž nejedna stará píseň jak svým slohem tak i obsahem daleko vyniká nad mnohou píseň novější. Příčina toho leží na jevu. Dokud katolické vědomí celou silou pronikalo duše lidské, a katolické smejšlení a cítění v srdcích lidských hluboce tkvělo, bylotě i to, což z těch srdcí pocházelo, čistě katolické, a veskrz naskrz tím duchem, tou vroucností, tou láskou, tím

ohném nadchnuto a oživeno, kterýmž katolictví srdce lidské rozžehá a osvěcuje. I velikou má ten zásluhu, kdož se o to stará, aby ani jedna z těch takých výborných písní, drahých to památek pobožného smejslení dědů a předků našich, v zapomenutí nepřišla; neboť bylo by to, ať nic jiného nedím, a vše ostatní mlčením pomínu, s patrnou ujmou nábožnosti dobrého lidu našeho. A takovou zásluhu získal sobě i náš horlivý a pilný pan Pohořelý, kterýž nám zajisté s nemalou snahou a prací tak úplnou zbirku církevních i domácích písní sestavil, jakověž jsme až posud neměli. Bylotě zajisté potřebí, aby se byl kdo v práci tuto uvázal, a že to pan Pohořelý učinil, jsme mu za to díky povinni; neb tak zajisté vyhověl veliké potřebě, což již z toho průvodno, že první vydání tohoto kancionálu v krátkém čase bylo rozebráno. Vyhovělo-li však první vydání duchovní potřebě pobožného lidu našeho: není pochybnosti, že toto druhé rozmnožené vydání tím více přijde vhod všem jak veřejně tak i domácí pobožnosti milovníkům; neboť může se přítomný kancionál považovati také za modlicí knihu, an kromě písní i modlitby a litanie, ano i křížovou cestu v sobě zahrauje. Co však tuto knihu velmi praktickou činí, to jsou dva rejstříkové, z nichžto první obsahuje písně, modlitby a litanie, jak po sobě následují, a jak toho pořádek církevního roku žádá, a potom zase druhý, kterýž s začátečnými slovy každou jednotlivou píseň dle abecedy ukazuje, a dle něhož každou píseň hned najíti lze. Vůbec nemůžeme leč dílo toto na vysost chváliti, a přemítajíce na mysl, jakou pílí a prací to stálo velebného pana Pohořelého, srdečně díky mu vzdávati musíme. Získal sobě zajisté prací touto velikou zásluhu, neboť podal nám knihu, kteréž se dá jak při domácí tak i při veřejné, dopolední i odpolední pobožnosti dobře užívati, ano kteréž zvláště při odpolední službě Boží i každý duchovní pa-

stýř s prospěchem může použití; jelikož zde nalezá hojnou zásobu litaní a modliteb, a sice i takových, kterých jinde pospolu najíti nelze, jako ku př. na den sv. Josefa, Vojtěcha, Jana Nep., svatých anjelů strážných, svatého Václava, věrných dušiček atd. Za příčinou tak mnohých dobrých vlastností knihy této, nemůžeme jináče, než s celou duší žádati, aby se do hodně mnohých rukou dostala, a aby dvojitěhodný pan Pohořelý toho, čehož docíliti chtěl, totiž rozmnožení cti a slávy Boží a vzdělání věřících, všady hojně docílil. Zvláště si žádáme, aby horliví pastýřové duši milé své osadníky na knihu tuto upozornili, a v osadách svých ji hojně rozšířiti hleděli. Bylo by to zajisté osadníkům jejich velice prospěšné. Konečně ještě dokládáme, že kniha jest švabachem tištěna, a že i nakladatel p. Spurný o to se přičinil, by se stala správnou a ouhlednou. Připojil též několik obrazů, a cenu (1. zl.) dosti mírnou a slušnou ustanovil.

Nevinný svatý mládenec Aloysius Gonzaga, patron čistých srdcí a t. d. od Jana Krbce, rektora u sv. Jiří na hradě pražském. Třetí rozmnožené vydání, v Praze 1843. K dostání u Milosrdných sester na Malé straně.

Že velebnému duchovenstvu tato krásná knížka známa jesti, nepochybujem: činíme je ale na to pozorno, že se cena na 15 kr. v stříbre snížila, a z celého vydání jen asi 600 výtisků zbývá; a protož radíme, by páni odběratelé této výborné a spolu velmi laciné knížky sobě pospíšili. — Přejemeť si zajisté všickni, by takovýto příklad života panického následování u naší mládeže došel, smýšlíce a jednajíce v duchu Cirkve, kterážto vychování pokolení lidského k pravé křesťanské dokonalosti vždy na zřeteli majíc, mládež za nejlepší podíl jí Bohem svěřený považuje, a vštěpováním pravé

pobožnosti do srdcí nevinných základ pravého blaha pro budoucí pokolení položiti hledí. A protož klade církev všem vychovatelům a zvláště rodičům co nejdůtklivěji na srdce, by děti v původní ryzosti a nevinnosti zachovati, a všeliké pohromy uchrániti se snažili. A hrozilo-li kdy z té strany mládeži nebezpečí, hrozíť zajisté za těchto našich časů, časů to ve zlém postavených, a ke všemu zlému mocně lákajících a dráždících. Jak mnohonásobná jsou ta osidla, kteráž se nevinné, ubohé mládeži připravují od zlých tohoto světa synův! V pravdě potřebí jest, svrchovaně potřebí, by se rodičové a vychovatelé mládeže všech prostředků chopili, jak by ji této morní náказы uchovali. K těmto prostředkům směle připočísti můžeme dotčenou knížku, nebt dostane-li se do rukou mládeže, mocně ji bude nakloňovati k zachování čistoty a chrániti ji bude před jedovatým dechem hříchu. Za to nám ručí již krásné její uspořádání. Hlavním jejím obsahem jest *pobožnost k sv. Aloysiovi*, záležející ze dvou dílů; v prvním nalezá se modlení na způsob církevních hodinek, v druhém pak krátké rozjímání rozvrženo na šest menších částek, dle počtu šesti neděl, po který čas tato pobožnost se koná. Podrobnější poučení nalezneš v knížce samé. By ale i méně času mající pobožnost tuto konati mohl, obsahuje dvoje církevní hodinky a rozjímání, delší a kratší. Krásné cnosti sv. Aloysia lze v rozjímáních těchto pozorovati, předsevzetí dobrá dle okolností zříditi, a k ochotnému následování se odhodlati. V životopisu sv. Aloysia, jenž p. spisovatel předeslal, lze nábožné duši jako v zrcadle viděti, jak se dle příkladu sv. mládence řídití má. V přídavku nalezáme rozličné modlitby k uctění sv. Aloysia s litaniami -- též modlitby ranní, večerní, ke mši sv., k zpovědi a k sv. přijímání, a jiné ještě, konečně hodinky k Panně Marii, litanii loretánskou a o nejsv.

jmenu P. Ježíše. — Již z toho obsahu vysvítá, že se tato knižka velmi dobře hodí i za modlitební knížku. Modlitby jsou velmi dobře uspořádány, zvláště mešní, v kterých prosba o čisté srdce naskrze probleskuje. Duch nábožný provívá každý řádek, mysl čistá, srdce něžné, vroucí a Bohu oddané mluví každým slovem k nám, cit outlý, bohomyslný dojmá se citu vnitřního v čtenáři tak, že srdečnou nábožností pohnut vznáší se k anjelskému sv. mládenci, s ním prosby své spojuje, a před trůn Boží předkládá. — Sloh jesti naskrze jádrný, čistý, plynoucí a přitom srozumitelný; i to příhodno jest, že jest knížka tato pro obé pohlaví zřízena, též vyobrazením sv. Aloysia ozdobena. Onaf se hodí konečně školákům za *odměnu pilnosti*, a to s nemalým prospěchem, jelikož v takových knížkách dítky rádi čítají, a tím způsobem snadno sobě svatá slova, dobrá poučení a předsevzetí v srdce vštěpují. — Slušif též podotknouti, že p. spisovatel ku konci životopisu uvádí, jak se nábožný rod sv. Aloysia s rodem českým našich Lobkoviců zpříznil, což se každého Čecha nemálo dotknouti musí. Všeho toho uváživše máme za to, žeby velmi užitečné bylo, aby velebné duchovenstvo lid věřící na tuto krásnou knihu pozorna učinilo, samo ji dle možnosti rozšířiti hledělo, aneb aspoň mládež hlavně na zřeteli majíc, knížku tuto buď co modlitební schvalovalo, buď co odměny pilnosti dle okolichností užiti hledělo.

Výkladové na nedělní Evanjelia pro školní mládež.

Od Jana Felixny, kaplana fund. v Lysé nad Labem.

Díl první. V Hradci Králové, tiskem a nákladem

J. H. Pospíšila. 1849. 8. Str. 167. Cena 24 kr. str.

Díl tento obsahuje Evanjelia od první neděle adventní až do neděle květné, z čehož poznati lze, že výklad musí býti stručný, jelikož knížka hrubě obsírná

není. Avšak v tom právě leží jedna dobrá vlastnost díla tohoto, že při tak veliké stručnosti tak mnoho jádra se v ní nachází. Neobchází dlouho pan spisovatel, nýbrž povždy rázně ku věci přistupuje, nejednou dosti trefným a překvapujícím přechodem. Druhá dobrá vlastnost díla tohoto tím se objevuje, že si pan spisovatel u tom vykládání velmi srdečně počínal. Viděti jest, že mu slova šla od srdce, a protož jest se nadíti, že taková slova musí jíti, také k srdci. Zdá se nám čtoucím tyto výklady, jako bychom četli pěkné homilie pro ranní služby Boží uspořádané, a za tou příčinou nepochybíme, když řekneme, že by se těchto výkladů nejen ve škole, nýbrž i v chrámu Páně dobře dalo upotřebiti. Umi zajisté dvojíctihodný pan spisovatel z každého Evanjelium a z každé jednotlivé částky jeho krásná naučení jak víry tak i mravů se týkající dovozovati, a důtklivě a dosti pohnutlivě je na srdce klásti. I sloh jeho jest velmi přiměřený a vůbec tak sporádaný, jak sluší na spisy téhož druhu. Plnime tedy jenom povinnost svou, dobrou knihu tuto schvalující, a nic nepochybujeme, že mnohým pp. katechetům velmi vhod přijde. By jen také druhý díl brzo světla uzřel! Snad potom se pan spisovatel také na sváteční Evanjelie odváží. Konečně co do tisku a zevnitřní úpravnosti, není potřeby, o tom slov šířiti, an již jméno nakladatelovo za to nám ručí, že i v tomto ohledu dotčená kniha všech chval zasluhuje.

Vojta, chudý čeledín. Čtení pro lid. Dle Jer. Gotthelfa po česku vyloženo od Jos. Kaj. Tyla. V Praze 1849. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Vel. 12, archů 15. stran 358, za 30 kr. str.

Od těch dob, co p. Jos. Kaj. Tyl pro hojně naplnění divadelní kasy dva kusy pro divadlo vzdělal, z nichž jedním se netoliko nynějšímu alebrž i středově-

kému duchovenstvu ta největší děje křivda, a druhým svatý Václav se svatou Lidmilou bezbožně jest porouhán, — bude se zajisté každý bedlivý duchovní pastýř štítiti, nové knihy téhož p. spisovatele poroučeti věřícímu lidu, v té spravedlivé bázni, aby se pod záminkou mravního ponaučení jeden druhý blud anebo hanebná utržka, anebo což mnohem horšího jest, bohaprázdné rouhání pobožnému lidu českému do srdce nevštěpovalo. Však podotčená kniha může se beze strachu každému do rukou podati, a každý ji bude i s potěšením i s mnohonásobným užítkem čísti. Že v této knize nic podobného není, od čehož se moudřejší a šlechetnější stránka lidu při provozování oněch dvou zmíněných kusů v divadle s velikou ošklivostí a s pravým pohoršením odvracela, z toho již vysvítá, že až na nějakou maličkost mnohem dříve sepsána ano i vytištěna byla, než p. Tyl se k tomu odhodlal pro pouhý zisk divadelní kasy postaviti na jeviště „Husa“ a „Krvavé křtiny.“ Že ale ani budoucně p. Tyl podobného nic psáti nebude, což by jemu žádné pravé cti a českému lidu žádného pravého užítku nepřinášelo, nadějeme se, an jsme zaslechli, že p. Tyl ony dva kusy nepsal ze svého vlastního puzení, nýbrž na mnohou žádost některých pánův, kterýmž se o to jedná, aby český národ odvrátili netoliko od katolické Církve, nýbrž i ode všeho zjeveného náboženství. Že se p. Tyl k podobnému čemu propůjčil, nemůžeme ho než srdečně litovati, avšak rádi na všechno zapomeneme, když shledáme, že si opět ve všech svých nových spisech počíná tak, jak sobě počínal od počátku, co literární dráhu nastoupil, kdežto se přičiňoval, netoliko příjemným anobř i prospěšným býti; naplnilo se na něm Horácovo: „*Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci*;“ a protož se také již za kolik let nazýval oblíbeným spisovatelem Českého národu. — Než o čem jedná nový tento jeho spis?

Vojta, chudý čeledín, patří z počátku do počtu těch, jenž se domnívají, že blahoslavenství čeledi záleží v tom, aby si v práci hospodářově co možná nejvíce pohověla, při tom ale tím větší mzdu přijímala, a všecko, což vydělá, ano i víc při chlastu, karbanu a tanci rozmrhala. Však Bůh mu dal hospodáře moudrého, prozřetelného a dobrotivého, kterýž se ho ujal, oči mu otevřel, kam by jej takové živobytí na konec přivedlo, a sám mu byl i radou i pomocí, aby se dokonale napravil, což se i stalo; a to tím víc, an se Vojta vždy ouplněji přesvědčoval, že hospodářovo naučení a rada i ke cti i k užitku mu napomáhá. Napravený Vojta nashromáždil si něco peněz, že ale k hospodáři nebyl dost upřímný, a nebral si s ním radu, byl by málem o ně přišel, půjčiv je lidem, kteříž veliké ouroky slibují, ale kapitálu nenavracují, až teprva prostřednictvím hospodářovým k svému přišel, a do spořitelnice si to uložil. Maje vážnost mezi hospodáři byl by si málem uvázal na krk ženu, kteráž se mu sama namlouvala, ale na radu hospodářovu *domnělého* štěstí se odřekl, ježto selská dívka tato rozuměla sice všechněm pracem mužským, ale což se týká ženských prací a ženského hospodářství byla pravá ničema, a následovně žádného selského synka, a to tím méně chudého čeledína šťastného nemohla učiniti. Podobně se přesvědčil k svému vlastnímu naučení a výstraze, že nic není čeledínovi s větší záhubou, než když se chytá záhy druhého pohlaví, a když dbá na řeči takových lidí, kteříž ho nasazují proti hospodářovi, jako by mu ani *dovolené* radosti nepřál, an to, což lehkomyslní lidé *dovoleným* nazývají, buď *nebezpečné* bývá, anebo docela *záhubné*. Takového přesvědčení nabýváje Vojta, utvrzoval se v dobrém víc a víc. Po desíti letech přišel Vojta za nádvorníka na dvorec jednoho z příbuzných prvního hospodáře, kdež se mu z počátku

velmi zle vedlo; neboť nový hospodář jedno lpěl na starém návyku, o žádném lepším pořádku nic věděti nechtěje, a mimo to byl nad míru nedůvěrný, nerudný a pánovitý, to ale všecko čelilo k mravní zkáze čeledi a k materialní záhubě celého statku. Přetěžký měl tedy Vojta stav, než odstranil všechny překážky, a než přesvědčil o tom hospodáře, že se na něho docela může ve všem zpoléhnutí, ježto nehledá jiného nic, než pravé zvelebení celého dvorce, a tudíž jeho vlastního prospěchu. Dcera téhož druhého hospodáře jest směšný ale pravdivý obraz nepřiměřeného pro selskou dívku vychování, kteráž vším usilováním romantické pošetilosti Vojtěcha sobě nakloňovala, a snad by ho také za manžela byla sobě vymohla, kdyby Vojtěch nebyl k ní zachoval z počátku hned šetrnou uctivost, jakožto čeledín k hospodářově dceři a příkladnou počestnost jakožto křesťanský jinoch ku zvěřilé poněkud nerozváženou láskou, avšak přece nevinné a nepoškrvněné panně, a kdyby tato nezkušená panna se nebyla dostala do sítě ošemetného podvodníka, kterýž se zasnoubil, ne s dědičkou bohatých rodičů, nébrž toliko s jejím věnem. Jsa nyní Vojtěch docela svoboden zasnoubil se se schovankou hospodářovou, chudou sice, ale pracovitou, v ženském hospodářství velmi zkušenou a vůbec příkladnou dívkou, a přijal celý dvorec od svého hospodáře v obstojný nájem.

Dej Pán Bůh, aby se dostala tato kniha v hojném počtu do rukou dobrého lidu našeho! Že způsobí každému utěšenou zábavu, není docela žádné pochybnosti, ježto příběh sebou sám jest velmi zajímavý, avšak bude zároveň krásným a prospěšným poučením jak hospodářům, tak čeledi jejich. Hospodářům: aby věděli, jak by měli o to pečovati, aby přispěli k napravení chybné čeládky, pamatující na to, že z ní budou klásti oučet Bohu; aby poznali, že kolikrát sami k tomu za-

vdávají příčinu, aby se jejich čeledě pokazila; jedno, an si jí mimo práci nevšímají, an k tomu s přísností a s láskou nehledí, aby služeb Božích pilna byla, an o to nemají péče, aby zimního času mužská chasa zvlášť *teplé a světlé* místo měla, kdež by mohla v den sváteční poseděti, něco moudrého slyšeti, něco užitečného čísti. Netrpí-li hospodář čeledi v jizbě teplé: zasteskne se jí v studených komorách, ve tmavých stájích; dlouhá chvíle jí pohání z domu, a kam? Do hospody k zbytečné outratě, do stavení chalupníků a podruhů, kdež se osnují buď klevety anebo jiné pikle, anebo kdež se děje nebezpečná známost s druhým pohlavím, a kdyby podobného cos nebylo nic, kdež sotva čeledě něco prospěšného viděti a slyšeti může, poněvadž nevzdělaný nevzdělaného špatně vzdělává. Odsouzena-li jest čeledě od hospodáře, aby zimního času hned s večerem neměla jinde teplého místa, leč ve stáji mezi dobytkem: co se dá jiného od ní očekávati, než aby zhovaděla, anebo se po nocech toulala? Mimo to se naučí hospodářové, že důvěra činí čeledě upřímnou a věrnou, nedůvěra pak falešnou a zlodějskou; a že taktéž záhubné jest celému hospodářství, trpí-li hospodář aneb i docela sám podněcuje nesváry mezi čeládkou. I ty dvě výstřednosti jasně postaveny jsou na oči rodičům, jak nebezpečno jest, dopouštějí-li svým dítkám, aby se neustále pötloukaly toliko mezi čeledi; a jak záhubné jest, posílají-li své dcery, místo co by je přidržeti měli k domácím pracem, na čas někam do města na zdařbůh, kdež ubohé za drahý peníz naučí se toliko městským prostopášnostem a marnostem, a potom se nehodí k ničemu ani do města ani do vesnice.

Čeledinům se ale vykládá příjemným způsobem, že mají vždycky více dbáti na slovo duchovního pastýře, na slovo svých hospodářů, na slovo jiných poctivých lidí, než na slovo líných spolučeledinů a na

slovo těch, jenž jim pochlebují proto jenom, aby se jim buď vysmáli anebo je k nějaké nepočestnosti navedli; že každému čeledínu i s větší ctí i s větším jest prospěchem, když stojí při hospodáři, než aby při špatné čeledi stál proti němu, an konečně přec přijde na jevo, což nešlechetného jest, a ti, jenž byli dřív buď návodem anebo radou k věcem nepravým, hledí se vždycky ze všeho vysmeknouti, aby na nich žádná vina nezůstala; a tak bývá lehkověrný a svedený čeledín naposledy zrazen aneb opuštěn od těch, na jejichž pomoc a zastání nejvíce se zpoléhal. Podobně se klade čeledi na srdce, aby šetrila vždycky hlasu svého svědomí a zachovávala věrnosti i Bohu i svému hospodáři: a se uchylovala s důvěrou k duchovnímu pastýři a měla ho v poctivosti; aby všecko s Pánem Bohem počínala, a ve jmenu jeho dokonávala; aby se poroučela do jeho vůle, a nezoufala nikdá, že pracovitý, hospodárný a nábožný čeledín i na tomto světě již aspoň tolik požehnání dojíti může, aby se k stáří žebrotou živiti nemusel.

Po tomto krátkém nástinu nepochybuji nic, že duchovní pastýřové k rozmnožení časného i věčného blaha osadníkův svých tuto knihu mezi lidem valně rozšiřovati budou.

Psána jest v slohu našemu venkovskému lidu zcela přirozeném, jen Bohu žel, se všemi těmi mluvnickými chybami, kteréž p. Čelakovský, roku 1835. právem vytýkal, a kterýchž se pan Tyl v žádném spisu svém po tolika letech odříci nechce. Chceme-li dokonale prospěti nové české literatuře, prohlédejme vždycky k starým spisovatelům, jenž vynikají i přesným i jadrným slohem. Poněmčilost a nešetření mluvnice zůstane vždy chybou a byzdí každého spisovatele. Neobtěžuj sobě p. Tyl častěji nahlédnouti do Jungmannova slovníka: a jeho sloh bude hned v prvním spisu jeho netoliko při-

jemným, jak obyčejně, alebrž i klássičkým, kterýmž ještě nikdá nebyl.

Vydání jest opravné, čisté, dobře opravené a litera našemu lidu obvyklejší, tak nazvaný švabach.

O z n a m o v a t e l.

Die Wahrheit. Eine katholische Stimme aus Böhmen. Prag 1849. Verantwortlicher Redakteur: W. Frost. Mitredakteur: J. Christoph. Prazskou katolickou jednotu potkala sice ta nehoda, že hned na počátku svého do života vkročení za jistou a dobře známou příčinou žádných obecných shromáždění konati nesměla. Týmž během životní žíla byla ji zafata, a nemohla v takové míře působiti, jak by byla chtěla a mohla. Nicméně přece nepřestala a nepřestává, ač právo spolkovní posud není navrženo, důkazy vytrvalosti své dávati. Mezi tím časem leccos dobrého zařídila. Přihlásila se v bratrské lásce dopisy svými k některým jiným jednotám; dala našemu svatému Oci Piovi IX. svou lásku, uctivost a poslušnost na jevo; a zaslala petici na Nejdůstojnějšího arcibiskupa Vídeňského, by se ustrnul nad Slovany ve Vídni meškajícími, a jejich duchovním potřebám zaražením české fary vyhověl. Účinnost svou dala také výše dotčeným Časopisem na jevo. Pod redakci svrchu řečených dvou ctihodných a horlivých mužů počala totiž Prazská katolická jednota od první neděle měsíce srpna vydávati týdeník, kterýmž nejsvětější intereassy člověčenstva proti návalům moderního snažení v ochranu a obranu bere. Časopis tento se pravidelně každou sobotu ve tři hodiny odpoledne vydává, a nestojí víc než 24 kr. čtvrtletně; je pak k dostání jak v jednotě katolické č. 1370—2., tak i u Crednera a v každém jiném knihkupectví. Kdož by jej poštou chtěl dostávati, zaplatiž 34 kr. čtvrtletně. Důležitost a zajímavost článků, kteréž časopis tento čtenářům svým předkládá, a

kteríž téměř všeckni k potřebám času připadají, jakož i zevnitřní uspořádanost a ouhlednost jeho dávají mu právo, se po boku postaviti těm nejvýtečnějším časopisům toho druhu. Kých by jen hodného rozšíření nabyl, pak by dojistá velmi mnoho dobrého také působil!

Christus und seine Kirche im Vorbilde und in der Erfüllung. Ein Buch zur Belehrung und Erbauung. Verfasst von einem katholischen Priester. Herausgegeben von Martin Deutinger, Domchorvikar in Salzburg. Salzburg, 1849. Vel. 8. Str. 167.

Knihy této spisovatel, jak z dobrého pramene víme, jesti náš výtečný Frost, redaktor časopisu „Wahrheit,“ kterýž vydává Prazská katolická jednota. Co bohatá a domyslná tato hlava vymyslíla a napsala, to pan Deutinger na světlo vydal. Nemůžeme se dosti nadiviti té plodnosti, kterouž opatřen jest náš ctihodný Frost, a té jeho všestranné vzdělanosti, kteroužto bez umdlení nepřestává jak německou tak i naši národní českou literaturu pěknými plody ducha svého obohacovati. Takým pěkným a můžeme říci výtečným plodem literárním jesti též svrchu dotčená kniha. Líto nám jest, že o knize této co knihy německé a toliko dle zásad našich do „Oznamovatele“ náležející, nemůžeme obšírnější slovo promluvíti; jsme tím ale zcela ujistěni, že kniha tato v plné míře obrátí na sebe zřetel německého časopisectva. S nevšední totiž domyslností staví pan autor starý zákon podle nového a ukazuje tak, jak se jeden s druhým srovnává, a jeden druhý doplňuje. Co tam v obraze a u figuře, to zde v pravdě a v skutku. Tím ovšem nabývá učení o království Božím takového světla, jakékož na jiné cestě nelze mu dáti, i utvrzuje se víra v světa Spasitele tak, jakož jinou methodou nelze jí v srdci lidském utvrditi. Ó by někdo výbornou knihu tuto přeložil nám na náš jazyk přirozený! Nic nepochybujeme, že by v národu našem českoslovanském mnoho — převelmi mnoho dobrého ovoce vydávala.

Zprávy.

Povýšení a instalaci.

Sedmou neděli po svatém Duchu, totiž 15. července b. r. byl Vysoce Důstojný pan *Jan Mařan*, doktor v bohosloví s professor orientalských řečí a písma starého zákona na staroslavné universitě Prazské atd., jsa od Jeho cis. kr. Milosti jmenován, a co „*canonicus regius*“ k hlavnímu chrámu Prazskému svatého Víta povýšen, od Vysoce Důstojného (p. t.) kapitolního pana děkana, *Mikuláše Tomka*, u přítomnosti veškeré Vysoce Důstojné a vždy věrné kapitoly v tuto důstojnost slavně uveden. Při této příležitosti činil vysoce důstojný pan kapitolní děkan (p. t.) následující řeč:

Quo splendidius bonarum artium atque scientiarum decus, honor laudesque vigent; quo abundantius perdilecta Patria nostra čechica omni literarum genere excultis gaudet ingeniiis; quo latius in omnes terrarum partes dispersa, cujuslibet nationis genium induere eique mores conformare noverunt, et Sua ubique honorifice explendo gloriam terrae patriae ampliant; quo graviora altissimae eruditionis čechicae reperiuntur et ab exteris magni habentur monumenta: tanto abundantius magni habendi sunt viri, tanto altius ascendere et largiorem se oportet praebere reverentiam et pietatem in eos, qui hujus eruditionis non solum qua columnae, decorem et ornamentum praebentes, sed et ejusdem gloriae maxima cum sui recom-

mendatione, et in summum omnium proborum, aequi justique judicum gaudium, propagatores existunt fertilissimi.

In serie horum virorum gravissimorum, Čechiae ornamentorum Tu Admodum Reverende, Spectabilis ac Eximie Domine non obscurum et latentem, sed patentem et honorificum occupas locum. Utpote membrum et caesareo regius Professor publicus et ordinarius in alma et antiquissima Carolo-Ferdinandea Universitate, et quidem Facultatis, quae disciplinis coelestibus et divinis occupatur, particeps factus es omnis honoris et gloriae, quae in ipsam redundat Universitatem.

Jam illa est filia Augustissimorum Patrum dignissima atque munificentissime ornata, scientiarum et virtutis foecundissima mater, quae ad magnam in universum orbem divulgatam effloruit gloriam, floretque indies vividius et auctoritate vetustatis, quam caeterae Universitates illa, quae filiabus convenit, pietate venerantur, et eruditione magistrorum, quam praeclara existimatio non tantum aequalibus, sed et verae posteritati merito commendat; quae floruit floretque tyronum ingeniosa, Bohemis propria, docilitate, constanti solertia prosperrimoque profectu, munerum illis posthac demandatorum gravitate luculentissime comprobato; quae floriunt floretque aemulo docentium et discentium fervore, quibus, brevi tempore perturbationis excepto, nihil visum est sanctius, nihil antiquius, quam intemeratam in Deum pietatem, sincerum religionis catholicae studium, integram, quam augustissimis debemus regibus et imperatoribus fidem, ingenium patriae amorem, religiosam in muniis obeundis et officiis praestandis solertiam, animum omne, quod aequum et justum est fervidissimo studio tuentem, — brevi, omnes virtutes, quibus splendere decet dignos tantae matris alumnos, verbis factisque contestari.

Cujus gloriae, cum in Te, Admodum Reverende, Spectabilis ac Eximie Domine, tanquam docens laudatae Universitatis membrum non exigua pars redundet, ex munere, quo hodie in hocce Sanctuario, Sanctorum reliquiis et miraculis

conhonestato, fungor, permagnam in me manat gaudium, illudque tanto altius radicitur, tanto majora capit incrementa, tantoque vividius animum permulcet, quo majora et graviora reperiuntur, quae Tu ipse praestitisti, quo clarius splendor dignitatis et meritorum, sive ingenii sagacitatem et animi culturam, sive omnis boni studium et vitae candorem, sive muneris gerendi dexteritatem ejusque salubres fructus, sive humanitatem et affabilitatem respicias, in summum Reverendissimi, semperque fidelis Capituli Metropolitanus, cui incorporandus es, gaudium elucescit, et quo magis merita haec ansam et causam praebuerunt, ut ab ipso Capitulo et inclyto caesareo regio regni Gubernio rite collaudatus a sua caesarea regia Majestate, Imperatore nostro clementissimo, in Canonicum primae regni Ecclesiae infulatum gratiosissime denominatus fueris. Gaudium exinde quam maximum capiunt quoque auditores Tui, qui doctrinam salutis, et quidem primarii ejusdem fontis, quomodo rite legendus, sanis regulis conformiter vertendus, ad genuinam mentem sacrorum Scriptorum interpretandus, ejusque verus sensus eruendus sit, Samuelis promptitudine et agilitate facundo ex ore Tuo exceperunt, conspicientes in amato magistro verificari, sincerum laborem suam mercedem, vera merita suam nancisci coronam, atque divinae sapientiae et providentiae oracula hodiernis perturbationibus per integram fere Europam clamorissimè grassantibus nec vel minimum passa esse detrimenti, ut certum sit, prouti effatum: *dignus est operarius mercede sua,**) hodie ex asse expletum cognoscimus, ita quoque omnia reliqua suum expertura esse effectum, secundum illud infallibile: *Amen dico vobis, donec transeat coelum et terra, jota unum aut unus apex non praeteribit a lege, donec omnia fiant.*

Gaude igitur et Tu, quod hucusque rei vitam viresque consecraveris, quae firmissimo innixa est firmamento, quam rebelles quidem inquietare, molestare, debonestare, contami-

*) Matth. 5, 18.

nare, ast nunquam deturbare et subvertere valent. Gaude, quod hodierna festivitate alia ejusdem servitii divini Tibi offeratur provincia. Finito munere moderatoris, quo Iugenia tyronum sacro sanctae ecclesiae catholicae ad evangelisandum gentibus, fervore ardentissimo excoluisti, nondum finem laborum et vigiliarum assecutus es, hodie aliud ejusdem gravitatis et moliminis in Tuos suscipis humeros. Desideras gremio Reverendissimi semperque fidelis Capituli Metropolitanus incorporari, omniumque jurium, privilegiorum, immunitatum et comodorum particeps fieri. Jam praecipuum officiorum, quo non onere fatigatur, sed gloriatur privilegio Capitulum nostrum, est, primam ecclesiae catholicae occupare cathedram, ex hocque sacro suggestu evangelium coeleste praedicare, veritatem divinam propagare, errores emendare, vitia extirpare, pusilanimes consolari, debiles confortare, lapsos erigere, vacillantes sustentare, verbo, cum Apostolo Paulo omnibus omnia fieri. Cui honorifico et salutifero officio Reverendissimum, semperque fidele Capitulum Metropolitanum nullo non tempore laudatissime respondit. Per omnes temporum vicissitudines media inter rerum discrimina, haeresibus et doctrinis falsis homines obcoecantibus, seditionibus perniciosis republicam lacerantibus, rabie adversariorum in fideles catholicae ecclesiae asseclas furentes, puram ac integram Jesu Christi doctrinam palam docere nunquam verebantur Capitulo nostro adscripti, ut antiquitus ita et diebus novissimis. Non opus solum, sed omnino supervacaneum censeo munus hoc aequae salutare ac honorificum Tibi sanctissime obeundum commendare, cum laboribus huc usque laudatissime perfectis justo plus ostenderis, quae a Te omni fiducia sint expectanda. Qui sacras paginas manu diurna nocturnaue iterum atque iterum pervolvisti, qui oeconomiae divinae in genere humano salvando arcana sedulissime es scrutatus, qui theologiam biblicam ex asse combibisti, qui historia sacra duce hujus vitae securissimo prae aliis usus es, et moderatoris, quam viginti et ultra annis sustinuisti, in literas divinas viam pandens

clero juniore, provincia, levamento Tibi erit acceptissimo. Nil ergo Deo opitulante est, cur anxietati de munere futuro obediendo locum dares, quin potius ex patente Tibi nova meritorum, honoris, gloriæ et coronæ provincia summum percipias gaudium, quod ut perenne perseveret, nil aliud necessarium existimo, quam ut votum, quod occasione, dum doctoratus theologiæ laurea fueris cõdecoratus, protuli, ex integro impleatur, quodque ea qua tunc sinceritate et charitate repeto: ut Tibi Deus Abraham, Isaac et Jacob, cujus cathedram occupasti, gloriamque inquis orientalibus prædicasti, etiam in nova cathedra benedicat, Te salvum et incolumem servet; ut auditores Tui novi tantum proficiant, ut se in cognitione et cultu Dei veri Patriarchas, in fiducia Davides, in constantia fratres Machabæos, ut se captivis Moses, incoestis Phinees, idololatris Elias, avaris Eliseos exhibeant. Quæ vota pandens jam nolo patientia abuti, atque ideo rem ipsam, quam anhelas, aggredior.

Potěšitelné zprávy o kněžských Exerci- ciích a církevních Missiích w Čechách.

Nebude žádného mezi námi, kdožby ku své radosti nebyl buď slychal, buď v rozličných časopisech katolických čítal, kterak se již po mnohá léta tu a tam Exerciie pro kněžstvo, — tu a tam však i Exerciie pro celé osady křesťanské, či tak nazvané svaté Missie odbyvaly. Mlčením mimouce, jakou horlivostí zvláště ve Vlaších, ve Španielsku a ve Francouzsku, kdež se kněžské Exerciie ode dávna, a sice několikráte do roka slavívají, veškerý Klerus k této studánce duchovního života, střídavě scházívá: připomínáme toliko, kterak se od několika let v Tyrolských a Štýrských diécésích, — dle jejich příkladu pak i v Linci, v Solnohradě, před dvěma léty v Pěti-Kostelích, a konečně lonského roka

i v Klodaku kněžské Exercicie uhostily; co se však církevních Missií týká, vůbec známe jest, že jich za dnů našich zvláště Tyrolané a Bavorové oučastni byli.

Hledíce na milou vlast naši, radujeme se upřímně, že se kněžské Exercicie posud aspoň ve dvou diécesích šťastně v život uvedly. Litoměřická diécesí bylatě první, jež blahodějně ovoce takýchto Exercicií okusila. Tam totiž *nejdůstojnější pan biskup* již roku 1843. velebné duchovenstvo své k prvním Exerciciím vyzval, a od té doby každoročně posvátnou tuto hostinu kněžím svým ustrojil, vyjímaje toliko minulý rok, an rozlité po celém světě bouře sejítí se na Exercicie zbraňovaly. Za to však letos tím radostněji po celé diécesí zavzněl volající k Exerciciím hlas vrchního pastýře, na jehož laskavé vyzvání as 95 kněží všeho druhu v Litoměřickém semináři ku konání svatých Exercicií se shromáždilo. Vedeni Štýrsko-Hradeckým spiritualem, Dr. Schlörem, proslulým tímto mistrem kněžské Ascetiky ode 17. až do 21. září o duchovní obnovení své se pokusili. V čele stál otec diécesí — *nejdůstojnější pan biskup*, jež ne- toliko po všecky tyto dny u prostřed shromážděných synův svých v semináři bytoval, nýbrž tentokrát i tak nazvané konsiderace sám přednášel, a co se samq sebou rozumí, pastýřským slovem svým Exercicie jak započal tak i skončil. Marně bychom se snažili, slovy vypisovati, jaké spasitelné dojímavosti, jakého požehnání Božího svatí tito dnové ze sebe vydávali. Máme za to, že každý Exercitant hluboce ve srdci svém pocítil: tito že byli jsou dnové, kterých učinil Hospodin, — dnové milosti, dnové spasení. Ať nedíme, jakou váhu do sebe zavíraly krásné meditace pana Spirituala Schlöra, — jakou mocností u této příležitosti svatá tichost v domě panující — do duše Exercitantů mluvívá, — jakou útěchu pospolitá modlitba, jakou sílu vzájemná příkladnost ze sebe vyvinuje: nade všecko sluší tu však podotknouti, že tyto Exercicie slavnou přítomností a oučinností vrchního pastýře zvláštní ceny nabyly, zvláštního požehnání vydaly.

Co dobrý otec u prostřed milovaných synů svých jednak příkladem nábožnosti, jednak apoštolským slovem svým tak mocně se všechněch srdcí dotknul, tak vroucně jich k srdci svému přivinul, že snad tváří nebylo, na nížto by se nebyla při loučení slza vděčnosti a lásky ukázala. Zaplať mu to Pán Bůh zde i na věčnosti!

Jakkoli se z tohoto požehnání Božího radujeme, upřímně zde přece vyznáváme, že jaksi bolestně do milé dicése naší se vracujeme. Smutně totiž oko naše k hrobu v Pánu zesnulého našeho arcibiskupa Aloysia Josefa prohlíží, jehožto péčí bychom letošního roku zajisté svatých Exercií byli došli. Považujem to za povinnost svou, velebnému duchovenstvu u této příležitosti oznámiti, že se nebožtík pan arcibiskup již před několika roky tím zanášel, kněžské Exerciie v dicése naší zaříditi. Všelikeré překážky tomu zbraňovaly. Konečně však a to sice lonského roku pevně uzavřel, velebnému duchovenstvu svému ustrojiti Exerciie, kteréž by se tohoto roku v Srpnu anebo v Září byly konaly. Víme z dobrého pramene, že ještě na počátku smutné své nemoci o svém oumyslu se radil, a sobě umínil, Diesteddenského faráře, Dr. Westhoffa, *) a Lineckého professora Rechbergra **) do Prahy vyzvati, bychom duchovním návodem obou těchto proslulých mužův prvního požehnání kněžských Exercií za-

*) Jest to tentýž, jehožto snahou i vedením zde onde se v krajinách Rejnských, a lonského roku i v Kladsku Exerciie odbývaly. Letos, jak se právě z časopisu „Sion“ číslo 108 a 109 dovidáme, dirigoval Exerciie opět v Kladsku a sice od 20. až do 25. Srpna, tedy toho času, kdy se i v Hestiné svaté Exerciie konaly; na to do Fuldy povolán — od 3. až do 7. Září na též práci trval.

**) Vážný tento muž mimo své professury po mnohá léta již zastává ouřad Spirituala u milosrdných sester v Linci; a skušeným mistrem ve svatých Exerciích býti nejlépe se dosvědčil, an totiž šťastným řízením lonských Exercií Lineckých velebným p. Exeritantům, jak toho očití svědkové jsme, výborně posloužil.

kusili. Nepředzvídanou smrtí Jeho i naděje naše poněkud do hrobu klesla; než ale zbožně se důvěřujeme, že i na věčnosti diécesí své pamětliv jest, prose bez ustání Boha svého, by dal jeho nástupníku dokonati, čeho vykonati jemu nebylo dopřáno.

Zatím však si v tom pospišila Králové Hradecká diécesí, v jejížto lůnu se kněžské Exercicie letos urodily. Čeho si *nejdůstojnější pan biskup* tamnější mnohá léta toužebně přál, a k čemu od roku 1841. směřoval, vyplulo se letos v Hostinné, kdež od 20. až do 24. Srpna as 25 kněží na svatých Exerciciích trvali. Mezi nimi vděčně zde jmenován buď veledůstojný pan kanovník *Pelikán*, jehožto přítomností a nábožností všickni jsme nejen povzbuzujícího příkladu, nýbrž i drahé památky z těchto Exerciciích nabyli. Ne menších díků však všickni i velebnému Pánu P. Guardianovi povinni jsme, jehožto laskavost a ochotná služebnost v Hostinský klášter hostinsky nás přijala, a takto k duchovní naší hostině radostně přispěla. Hlavní pak zásluhu o nás před Bohem i před světem vyzískal sobě pan Jan Weber, lokalista v Kotvici. Horlivý tento sluha Páně, znaje jak snahy vrchního pastýře svého, tak i duchovní potřeby naše, ve jmenu několika spolubratří svých biskupské povolení a požehnání k těmto Exerciciím vyžádal, a takto spolu i nejdůstojnějšimu panu biskupovi svrchovanou radost a útěchu připravil.

K těmto zprávám připojeny buďtež i potěšitelné zprávy o dvou svatých Missiích, které též v Králové Hradecké diécesí v Srpnu a v Září t. r. byly jsou konány. První Missie se konala v Kaclířově, kdežto se tím způsobem dlouholeté přání tamnějšího pana faráře, příkladného to ctitele sv. Filumeny, šťastně vyplnilo. Velebnému duchovenstvu nepochybně již z jiných listů církevních, zvláště z časopisu „Sion“ známo bude, jakých zásluh sobě dotčený pastýř duchovní, pan Antonín Kukla o Kaclířovskou osadu získal, ježto jednak farní chrám tamnější prepodivnou obětností svou slavně ozdobil,

jednak vroucí svou úctou a oslavením sv. mučednice Filomeny celou osadu svou duchovně přetvořil a zvelebil. Letošního roku dostaly se mu z Římských katakomb drabé ostatky sv. mučedníka Optata, kteréž se ke cti Boží v Kacličovském chrámu Páně slavně složití měly. Radostné této události uchopil se horlivý pan farář a s povolením *nejdůstojnějšího pana biskupa* u slavné té příležitosti svatou Missií pro osadu svou zařídil. Konala se od 11. až do 19. Srpna. Druhá Missie dostala se Kotvické osadě, jejížto neunavený pastýř, svrchu jmenovaný pan P. *Jan Weber*, již lonského roku po této požehnané žni toužebně se ohlídal. I neoslyšel Bůh nábožného volání jeho; — prosil a obdržel, a jeho radost stala se dokonalou! Tato Missie se odbyvala od 25. Srpna až do 2. Září!

Požehnutí Boží, jehož se obě šťastné tyto osady svatými Missiemi zúčastnily, jestiž v skutku nevyslovné. Níže psaný, kterýž obojí Missií přítomen byl, očitým jest toho svědkem, a klade si to za povinnost, dále Pán Bůh, později v tomto Časopise obšírnější zprávy o té věci velebnému duchovenstvu sdělit; zatím chvála budiž Bohu, jehožto milostiplnou prozřetelností po 70 letech — svaté Missie ze zajetí Babilonského do milé vlasti naši se navracají! *In convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati!*

Spiritual Pruoha.

Z p ů s o b,

kterak se málem peněz mnoho dobrého vypůsobiti dá.

S Vídeňskou spořitelnicí spojen jest ústav, kterýž zajisté mnoho dobrého již nyní působí, a kterýž bohdá v příštím čase, až totiž to dobré, což z něho vyplývá, docházeti bude i na ty, kteříž později k němu přistoupili, mnohem více dobrého působiti bude. Jestliž to ústav zaopatřovací, ve kterémž každý oud Rakouského státu složenou mírnou sumou

peněz sobě neb jiným každoroční, až na 500 zl. stř. rostoucí důchod neb příjem, zvláště pro starší věk ujistiti může. Není umysl náš, zde celé určení tohoto ústavu popisavati, a o jeho jistotě, bezpečnosti a dobročinnosti slov řířiti, neboť o tom jakož i o všech ostatních těch sem připadajících věcech může se každý nejen u komandyt, jichžto v Praze a ve všech znamenitějších městách vlasti naší stává, nýbrž i z novin a z knížek zvláště k tomu sepsaných*) snadno poučiti. Toliko chceme zde ukázati, jak by málem peněz mohl každý, kdož v dobročinění radost nalézá, mnoho dobrého vypůsobiti. Zvláště pak se tento ústav dobře hodí manželům, rodičům a všem těm, jenž jsou dobročinného srdce, a jenž by rádi něco dobrého a dlouho trvajícího způsobili, ale nemají bohatství, nemají k tomu hojných prostředků.

Vysvětlíme to několika příklady. Manžel, milující manželku svou, stará se o to, aby se jí i po jeho smrti dobře vedlo, a aby s dětmi, jimiž je Bůh obdaril, nouzi netrpěla. I složí 30 zl., a vezme pro ni tři listy, ale nezapomene každoročně na každý ten list nejméně 2, 5 neb 10 zl., neb všechny ty peníze na jeden z těch listů dopláceti. Tím připlacením, pak připisováním každoročních ouroků, děděním a losováním, o čemž se každý v stanovách tohoto ústavu sám poučiti může, se ustanovený plný vklad, jenž 200 zl. stř. obnáseti musí, rychle bude veličiti, tak že manžel, zvláště jsouli manželé oba mladí, ještě za živobyčí svého se toho potěšení dočkati může, že manželka jeho z ústavu toho 50, 100, 200 i 500 zl. stř. z každého listu a každoročně až do své smrti bráti bude.

Rodičové, chtějíce děti své lidy a nouze pro budoucnost uchrániti, každému z nich, čím dřív tím lépe, třeba hned

*) Taková knížka jest i následující, kterouž dostati lze u penězoměnce p. Grunda na konském trhu v Praze, a kteráž slove: Stručné vyobrazení všeobecného, s první rakouskou spořitelnicí spojeného ústavu zaopatřovacího, prouónárodně pro Čechy, Moravany, Slováky atd. sepsané od X. K. B. V Praze 1841.

toho roku, an se jim narodí, jeden takový desítizlatový listek zjednají, a rok co rok něco na ten listek doplácí. Tím se jejich dětem prokazuje dobrodiní, kteréhož nejdříve, nejdéle a nejlépe mohou užítí. Zvláště dceruskám se toto dobrodiní hodí. Opatřeny takovým listem jsou jako živým kapitálem, a najdou spíše ženicha, nadějíceho se, že s nevěstou nevysychajícího pramene každoroční pomoci dojde. A jak dobře s ní bude manžel zacházet, an vidí, že se každým rokem větší a větší příspěvek z ústavu toho manželce jeho vyplácí! Jak dobře jí bude, kdyby měla ovdověti! Jak dobře jí bude, kdyby se i nikdy nevdala, a svobodnou zůstala.

Kmotří mívají obyčej, že dítěti po křtu svatém dárek peněžitý věnují. Nebyli by lépe, kdyby mu místo peněz jeden nebo dva desítizlatové listy takové darovali. Peníze se utratí, tak že dítě mnohdykráté již za rok neb za několik let nic z toho daru nemá. Ty listy mu ale zůstanou na vždy, a může z nich, když dospěje, až ku konci života svého pěknou, každým rokem rostoucí podporu bráti.

Duchovní pastýř aneb kterýkoli přítel lidu chce trvajícím památku po sobě zůstaviti, a málem peněz mnoho dobrého vykonati. I učiní pro dva chudé, pilností a dobrým chováním vynikající žáky, chlapce a děvče, dvě fundací, an složí v tomto ústavu na každého z nich 10 zl., a každoročně 2 neb 3 zl. připlácí, aby se totiž ty vklady brzo doplnily. I může se učiniti, aby tyto dva fundatisté zase jiné zakládali, aby fundací ta stála věčně, a aby nescíslné množství dobrého způsobiti mohla. A to následujícím způsobem: Když by se vklady doplnily, což se děje, jak jsme již svrchu pravili, připlacením, připisováním ouroků, děděním a losováním a když by tyto dva první fundatisté až k tomu času dospěli, že by každý z nich 50 zl. bral, nesmělo by se jim všechno dáti, nýbrž toliko čtyry pětiny, pátá pětina by se ale musela pro nové dva fundatisty zadržeti, a nejprve na jejich založení, pak na doplňování vkladů jejich obracetí. Od té doby již by nikdo více dopláceti nemusel, ta pátá pětina po-

dílův by ty sama zapravovala. Po doplnění těch druhých dvou vkladů povstali by zase čtyři noví fundatisté, a sice od prvních dva, a od druhých dvou též dva. A tak by to šlo po všecky budoucí časy; počet fundatistův by se pořád množil, a onen přítel lidu by po sobě věčnou památku zůstavil, a věčně trvajícím dobrodiním jak mládeži, tak škole a celé obci své prokázal. Kdo chceš obsírnějšího poučení v tom nabyti, nahleďni do knížky výše podotknuté, kterouž zdarma na řečeném místě u p. Grunda dostati můžeš.

Jak by se však taková fundací k místu přivesti a dobře zaručiti mohla, k tomu podáváme zde vzorek, jehož by každý s prospěchem upotřebiti mohl. Jestliť to opis takové fundací, jižto jeden šlechtyný lidomil, pan Dominik Šoběslavský, tajemník Jeho Osvícenosti knížete Ferdinanda z Lobkovic, l. P. 1845. na osadě Minické založil, a jenž zní v původním jazyku takto:

Von dem Wunsche beseelt zum Wohle der nothleidenden Menschheit auf eine fortdauernde, möglichst wirksame Art beizutragen, habe ich beschlossen, zur Erreichung dieses Zweckes folgende Stiftung für immerwährende Zeiten zu errichten.

Wie es der Original-Interims-Schein ddo. Wien den 17. Juni 1845 N. E. 168,668 Klasse 1. bevciset, habe ich auf den Namen des Anton Černý geboren am 3. Mai 1838 im Dorfe Minitz auf der Herrschaft Mühlhausen Rakonitzer Kreises in Böhmen, eine unvollständige Einlage von zehn Gulden Conv. M. bei der mit der ersten Oesterreichischen Sparkasse vereinigten allgemeinen Versorgungsanstalt in Wien aus meinem Vermögen erlegt, und habe mir den Bezug der statutenmässigen Dividende (Rente) mit dem Herausrest ausdrücklich vorbehalten.*) Gestützt auf diesen Vorbehalt, treffe ich nachstehende Verfügung:

1. Der Stiffling Anton Černý ist verpflichtet, von dem

*) Kdyby totiž fundatista měl před časem, než se vklad jeho doplnil, umříti.

Zeitpunkte anfangend, wo die von Seite der Versorgungsanstalt an ihn zu zahlende Jahresrente (Dividende) den Betrag von fünfzig Gulden Conv. Münze erreicht, eine unvollständige Einlage von zehn Gulden Conv. Münze für das ärmste Kind aus dem Dorfe Minitz, wenn die Dividende auf Ein hundert Gulden Conv. Münze steigt, zwei unvollständige Einlagen zu zehn Gulden Conv. Münze für zwei arme noch auf keine Weise versorgte Kinder aus dem Dorfe Minitz, alle Jahre lebenslänglich bei der genannten Versorgungsanstalt zu erlegen, und sofort jedesmal, wenn die Dividende um fünfzig Gulden gestiegen ist immer eine Einlage mehr alljährlich zu machen, und die auf diese Art versorgten Individuen kraft einer legalen Stiftungsurkunde zur fortlaufenden Lebensversicherung armer Kinder aus dem Dorfe Minitz, oder aus einem andern zur Herrschaft Mühlhausen gehörenden Orte, in der hier sub 1. 2. 3. 4. 5 und 6 bezeichneten Art zu verpflichten.

2. Damit die Wohlthat solcher Stiftung möglichst allgemein, ja in der That unendlich werde, wird allen jenen Individuen, deren Leben infolge dieser Stiftung versichert werden wird, die gewissenhafte Pflicht auferlegt, Einlagen für arme, anderweitig nicht versorgte Kinder, nach Massgabe des bereits Gesagten zu bewerkstelligen; wobei ausdrücklich festgesetzt wird, dass ein jeder Stiffling die Jahresrenten (Dividende) nur in so lange beziehen soll, als er in der That unter die Zahl der Armen gehört; im entgegengesetzten Falle wäre von Seite der zunächst berufenen politischen Behörde dafür zu sorgen, dass die nach Abschlag der vorgeschriebenen Einlagen verbleibende Jahresrente (Dividende) entweder zur Unterstützung der Armen der Herrschaft Mühlhausen und zwar vor allem des Dorfes Minitz, oder aber zu weiteren Einlagen, im Sinne des Vorstehenden verwendet werde.

3. Zur Förderung der guten Sache wird ferner bestimmt, dass der bei dem Todesfalle eines jeden Stifflings

von der Versorgungsanstalt zu zahlende Abfertigungsbetrag jederzeit zur Einlage à 10 fl. Conv. M. für arme Kinder in der hier bezeichneten Weise benutzt werden muss.

4. Um den Zweck gegenwärtiger Stiftung sicher zu erreichen, und in Erwägung dessen, dass von der Verwirklichung derselben das Wohl eines Theiles der Staatsbürger abhängt, wird das Löbl. Direktoriamt geziemend gebeten, den genauen Vollzug gegenwärtiger Stiftung mit der nöthigen Sorgfalt geneigtest zu überwachen, zu welchem Ende diese Urkunde sammt Ein Stück Beilage dem genannten Löbl. Direktoriamte mit dem Beifügen zur Aufbewahrung übergeben wird, dass Wohldemselben das Recht zusteht die jährlichen Dividenden zu Handen der Stifflinge unmittelbar von der Versorgungsanstalt oder deren Comandite in Empfang zu nehmen, um hiervon die weiteren Einlagen nach der hier ausgesprochenen Absicht zu bestreiten, mit dem Ueberreste aber nach Massgabe der vorstehenden Bestimmungen zu verfügen; es dringt sich daher die Nothwendigkeit auf, dass über diese Stiftungsgelder seiner Zeit eine Rechnung geführt werden müsse. Zugleich wird das Löbl. Direktoriamt ersucht auf alle Bekanntmachungen der Wiener allgemeinen Versorgungsanstalt, welche durch die öffentlichen Zeitungsblätter Statt finden, aufmerksam zu seyn, um sich darnach benehmen zu können.

5. Jeder Stiffling hat von einem jeden Gulden der Jahresrente (Dividende) einen Kreuzer zur Deckung der mit der Bewerkstellung der vorgeschriebenen Einlagen, dann mit der Führung der diessfälligen Rechnung verbundenen Auslagen und zur Honorirung des Rechnungsführers zu entrichten.

6. Sollte einst der Fall eintreten, dass die Summe der Dividenden von den gesammten, in Folge genwärtiger Stiftung entstehenden Einlagen den Bedarf zur Unterstützung der Armen auf der Herrschaft Mühlhausen übersteigen möchte, so soll der Ueberschuss — nach Erkenntniss der Löbl. po-

litischen Behörden — entweder, zur Belohnung verdienstvoller Schulgehilfen und talentvoller, dürftiger Studenten von der Herrschaft Mühlhausen, oder zur Unterstützung vaterländischer (böhmischer) Schriftsteller und Künstler, vorzugsweise der Maler, Bildhauer, und Kupferstecher, und zu andern wohlthätigen Zwecken verwendet werden.

Urkund dessen habe ich gegenwärtigen Stiftsbrief eigenhändig unterzeichnet, und zum Beweise dessen zwei Zeugen zur Mitfertigung erbeten. Geschehen zu Pflannberg in Seiermark am 27. Juli 1845.

Dominik Sobieslawsky m. p.

Fürst Ferdinand von Lobkowitz'scher Z. K. Rgstr.

Joseph Rubesch m. p. *August Seifert* m. p.

Fürst Ferdinand v. Lobkowitz'scher Fürst Ferdinand v. Lobkowitz'scher
Mineralien - Cabinets - Custos Centrankanzellist als Zeuge.
als Zeuge.

Porada biskupská ve Vidni l. P. 1563.

Contra spem in spem sperare debemus, řekl vicekancléř císaře Ferdinanda I., stěžujícího si na biskupy a legaty sněmu Tridentského, a chtěl tím vlastně říci, možno jest, že ti biskupové pro dobro církve snad více učiní, než takto lze jest se od nich nadíti. Císař Ferdinand I. poslal totiž roku 1562. skrze poslance své (oratores caesarini) do Tridentu 15 artikulů na sněm, v jichžto třináctém žádá pro své země většího šetření národních řečí při službách božích a v patnáctém méně přísná nařízení postů, povolení kalicha a zrušení bezženství kněžského. Mezi poslanci císařskými prvním byl Prazský arcibiskup Antonín Brus z Mohelnice (Müglitz). Avšak legati papežští a biskupové sněmu Tridentského nepřijali tento program císařský, pravíce, že svobodně souditi chtí o blahu církve, že ale, co dobrého v programu císařském se najde, sami na sněmu přednesou

pročež užívali vždy formule: *proponentibus legatis*, a nikoli: *proponentibus caesarinis*. Mohelnický dojel k císaři do Prahy a upokojil ho stranu takového přijetí programu onoho v Tridentu. I přišlo v skutku na sněmu povolení kalicha k řeči. Mohelnický mluvil pro věc — z příčiny, že císař, nadav znova arcibiskupství Prazské po 140 let neobsazené velmi štědře, toho ohledu zasluhuje, a že v Čechách roztržka zameziti se nedá, leč se vyhoví obcím, které všechny jemu se zaručily, kněze své od něho (arcibiskupa) dát světit, pakli jim povolení kalicha vyjedná. Ačkoli s ním 45 biskupů hlasovalo, přece věc ta papeži k rozhodnutí zůstavena byla — od sněmu, protože španielští a vlaští biskupové ve větším počtu se nacházeli a odporovali.

Obzvláště — jak praví Mohelnický v listu svém k císaři — Lainec, Jesuitů generál proti tomu vystupoval, nedbaje na to, že soudruh jeho, učený jesuita Canisius odpor takový neschvaloval. Psal tedy Mohelnický císaři, by nyní dle rady sněmu Tridentského s prosbou svou k papeži se obrátil. Mezi tím začali legati na sněmu žádost císaře o reformaci církve „*in capite*“ paralysovat napravováním knížat světských, žádající od nich úplné immunitates clerí a t. d. Aby stranu toho, jakož i stranu žádosti k papeži podpory našel, zřídil císař poradu ve Vídni, kdežto se 30. července 1563 sjeli poslancové arcibiskupských knížat volenců Mohučského, Kolínského a Trevírského, též arcibiskupa Solnohradeckého a a vývody bavorského.

Kancelář císařský Dr. Seld a poslancové Trevírský, Solnohradecký a bavorský přistoupili k žádosti císařské, druzí však se vymlouvali všelijak, ku př. Kolínský, že prý pán jeho konfirmován ještě není a že by mu snadno konfirmaci odeprna býti mohla. Brzo ale dostali ti poslancové zprávu, že páni jejich sami do Tridentu jedou, a protož rozešli se. Mimo to císař od nejvýtečnějších mužů dobré mínění jejich o těchto věcech sobě vyžádal. Tu pak se vyjádřili Michal Helling, biskup z Merseburgu a Julius Pflug, biskup z Nau-

enburgu pro laisací kněží a pro povolení kalichu, o prvním takto píše: „Unser Verlangen ist nur, eine solche Mässigung treffen zu können, dass denjenigen, die sich nicht enthalten wollen, der Ehestand erlaubt würde, jedoch unter der Bedingung, dass sie ihr Priesterthum und geistliche Aemter von sich aufgäben; denn auf solche Art könnte man ihrem Gewissen helfen und die Enthaltbarkeit ihren alten Vorzug erhalten.“ Vídeňský biskup Bedřich Nausea, Christoph, biskup Vídeňsko-novoměstský a Jiří Vicelius žádali buď celé zrušení celibátu neb aspoň laisací.

Takto podporován zakročil císař u papeže a vydobyl povolení kalichu, s žádostí ale o zrušení celibátu aneb zavedení laisací, jakáž někdy v církvi v obyčeji bývala, odkázán byl na budoucnost. I nemeškal císař, a hned list papežův, domluviv se s biskupy svými, prohlásiti dal od biskupa Kořického (Gurg) ve Vídeňském chrámu S. Štěpána, a ponejprv konati obřad svatý dne 18. června 1564.

Toho všeho se dočítáme v annalech Rainaldových ad annum 1562, 1563 a 1564 tom. 4., v historii sněmu tříd. od Pallavicini l. 16. c. 1—15., l. 20. c. 5., l. 22. c. 5., in Codice Mog. diplom. a Gudeno tom. 4. n. 321, v hist. trevir. a Hontheim tom. 2. n. 1077, a v Neuere Geschichte der Deutschen von Schmid, Wien, 1793. Band 2. S. 200, 219—236.

Navržení k slovanské pobožnosti.

Známo, jak velice za našeho věku národové o vespoleué sjednocení, a v témž úmyslu i o sjednocení u víře usilují. V Angličanech stává k tomuto účeli spolek, jenž modlitbami, penězi a všelikými dovolenými prostředky anglickému národu k obrácení anebo lépe k navrácení se do katolické Církve pomáhati se snaží, maje schválení ano odpustky od J. P. Sv. Řehoře XVI. Nápodobný nábožný spolek nachází se

ve Francouzích, jenž se za obrácení Anglicka ku katolické víře horlivě modlí. A neděje se to na prázdno; nebo sta ano tisícové Angličanů se do lůna katolické Církvě vrací, tak že se od mnohých v čase ne příliš dlouhém sjednocení celého Anglicka ve víře katolické předpovídá. I v Němcích počínají nábožní kněží, ač dosaváde beze jména, k témuž zá- měru působiti, modlíce se za obrácení nekatolíků v Němcích a v Škandinávii. Velmi horlivé provolání bylo k tomu uči- něno již v katolických Novinách páně Hönighausa léta Páně 1842. v čísle 92. na stránce 757, kdežto se velevážné pravdy vykládaly. Obracím poznovu pozorlivost nábožných vlastenců k nápodobné pobožnosti.

I mezi slovanskými národy panuje bohužel preveliká různost víry, au nejen mnozí Slované ve Volharsku dosaváde v pohanstvu tápají, ale i mnozí od katolické jednoty odloučení jsou, a nad to výše, jako ku příkladu Rusové, i nepřátelsky sobě proti církvi katolické počínají. Žalostná to různost a nesjednocenost, společné důležitosti života a národní síly i trhající i podkopávající! Žalostná zvláště vlastenci katolic- kému, jenž, že nikde jisté, plné a celé pravdy nestává než toliko v katolické Církvi, věří a přesvědčen jest. Kdo jest, ježto by nepřál, abysme se synové Slávie u víře sjednotili? Než kdo a co zde může pomoci? Modlitba mnoho může, a modlitbou může pomáhati každý, i ten nejsprostší jednotník. Navrhují tedy za příkladem cizozemců nábožnost následující: V první pátek každého měsíce mohly na ten cíl a konec každý kněz mši svatou sloužiti, a každý neknež vyslyšeti a obětovati; pak: v každou sobotu po celý rok nějaké mo- dlení ke cti a chvále blahoslavené Panny a všech svatých slovanshých Patronů zvláště Cyrilla a Methoděje vykonati, a to vše na ten úmysl, aby Bůh skrze hořké umučení svého Syna, a skrze orodování blahoslavené Panny a svatých Pa- tronů Slovanských, slovanské národy a zvláště Rusy do lůna své pravé Církvě povolati, a je zároveň s námi všeli- kých svých milostí účastné učiniti ráčil. Kdo jest s to,

mohl by i nějakou almužnu nebo dárek k dědictví Svatojanskému připojiti.

Mám za to, že takovéto působení k nejúčinnivějším skutkům vlastenské lásky připočteno bude, a že by s požeňnáním Božím se neminulo. Protož jsem neopominul již před lety tuto pobožnost vykonávati, a konám ji až posud, a nepochybují, že v zemi té, která jednomu spisovateli vlastenskému pobožnou sloula, a touto ke všemu dobrému užitečnou cností až dosaváde mnohonásobně vyniká, nalezne toto nábožné navrzení i zniku i zdaru. Učiul jsem sice předstojící navrzení již r. 1842., ale nebylo uveřejněno, a za staré censury nesmělo bezpochyby ani uveřejněno býti, an tehdaž všecky spolky až i na ty nevinná bratrstva pobožnosti přísně zapovědíny byly.*) Nyní, an jsme nabyli práva, se spojovati, mohl by tento spolek i do veřejnosti uveden býti. Staň se!

*) Ještě něco jiného v tom snad vadilo. Němci si vymyslili strašidlo, kterýmž se sami strašili; každé totiž i to nejnevinnější snažení slovanské „panslavismem“ nazvali, a slovo to co noční můra je tížilo, a posud jim strach nahání. Jakých bláznovských kousků se za tou příčinou dopouštěli, nebudeme zde vykládati, toliko dokládáme, že ti, co tak utrhuji nám, ani sami nevědí, co jest „panslavismus!“ Panslavismus jest a) buď splynutí všech 80 millionů Slovanů v jednu převelikou obec pod jednou hlavou, pod jedním zákonem! Jest ale takový panslavismus - možný? — Tažme se Německa, ono nám odpoví. Němci mají po mnohá století jednu spisovní řeč, téměř celá jejich moderní literatura už po drahý čas pangermanismu — této veliké, žádoucí jejich hvězdě! — klestila cestu: vloni se vši silou o to se zasadili, by se v jeden veliký stát sjednotiti mohli: a jak dalece to přivedli? Zahráli si ve Frankfurtě truchlohru pod názvem „jednota německa!“ při které se ostatní Evropa směje. — Jak pak se teprv uskutečnění podobného panslavismu jen mysliti dalo, při takové rozmanitosti nářečí, při takých rozdilech v náboženství a v politickém vzdělání, při té ohromné prostoroře, kterou kmen slovanský zaujímá. Toť věc nemožná! Panslavismus se docílí b) tím, když všickni národové slovanští poznají, že jsou dítky jedné matky Slávy, větve jednoho na polovičce

Quaestiones

ad autumnale concursus generalis examen diebus 31. Juli et 1. Augusti 1849.

1. E theologia dogmatica.

- a) Quid nomine gubernationis divinae intelligitur, et quae sunt ejusdem argumenta?
- b) Quid intelligitur per infallibilitatem ecclesiae, et quibus argumentis probatur?
- c) Num extrema unctio verum Novi Testamenti est sacramentum?

2. E theologia morali.

- a) Potestne probari agendi ratio eorum sacerdotum, qui ad vitia praepedienda *nonnisi* talibus utuntur *motivis*, quae peccatorum *consectariis* desumuntur?
- b) Quid sensus coelestis? et qua ratione probatur, servato hoc sensu etiam Civitatis saluti quam optime consuli?
- c) Undenam augescens nostro tempore. in suscipiendis sacramentis tepiditas explicatur; et qua ratione huic malo mederi licet?

3. E jure canonico.

- a) Quidnam intelligitur sub jure reformand civitatis?*)
- b) Quanam producunt, qui scholam potestati ecclesiae

Evropy rozsáhlého kmene. Při tom mohou pokojně žiti v rozličných státech, pod rozličnými zákony as tak, jako 4 neb 5 bratrů lásku si zachovají, k sobě se hlásí, ačkoliv každý z nich v jiném místě přebývá, jiný má příbytek, jinou živnost. A který šlechtný člověk a křesťan by mohl Slovanům v takovém sebe poznání bránit? který rozumný jim v tom obtíže klásti? Proto je to zrada na národu našem, když ti, kteří domnívajíce se mítí monopol lásky, milování Němce, Vlacha, ba Hottentota za účel křesťanské lásky prohlašují, v řečech a spisech nám Slovanům za pohanskou nepravost za Panslavismu pokládají, když Srbovi nebo Slovakovi řekneme: Vy jste naši bratři! neboť z jedné a téže matky jsme se narodili.

*) Kde je ten, ježto by otázce této rozuměl??

omnino extorquere conantur, suae opinionis documenta; et qualia habemus *directa*, haud ambigua ex deposito fidei recepta specimina ista *indubie* refutantia?

c) Quanam mutationes in processu causarum matrimonialium promanant ex lege patente lata die 14. Junii 1849 de nova judiciorum in nostra civitate organisatione?

4. *E studio biblico.*

Notis exegeticis illustretur pericopa, quae legitur Mat. 19. 1—12. inclus., et usus practici adnotentur.

5. *E theologia pastorali.*

a) Was ist von den Sonntagsschulen zu halten, und wie sind sie einzurichten?

b) Was liegt dem Seelsorger ob, wenn ein Gemeindeglied sich zum Abfall vom Katholicism meldet?

c) Hat der Beichtvater ein Recht oder die Pflicht zu fragen? *Wann* hat er diess, *was* und *wie* soll er fragen?

Es ist eine thematische Predigt zu skizziren, das Exordium auszuarbeiten und vorzutragen über den Text: „Indessen sind die Gaben verschieden; aber es ist doch ein Geist — verschieden sind die Aemter, aber es ist Ein Herr — verschieden sind die Wirkungen, aber es ist ein Gott.“
1. Kor. 12, 4. 6. 10. Sonntag nach Pfingsten.

6. *Ex arte catechetica.*

Kateches über die vierte Bitte im Vater Unser.

Památní peníz bratrstva Dèdictví Svatojanského.

Co jsem již dávno věci slušnou býti uznával, co jsem dávno v úmyslu měl, a oč jsem zvláště z nábožné a bratrstvu našemu co nejvýše příznivé Moravy často žádán byl, *aby totiž i Dèdictví Svatojanské svůj památní peníz mělo*, k tomu mi nyní prazský kněhkupecký jednatel, p.

Steyerer, z Augsburgu dopomohl. Peníz ten jest z tak zvaného nového či anglického stříbra, velikosti velikého dolaru, a maje ouško, můž i pověšen i nošen býti. Z předu mistrně vypočten jest hlavní chrám Páně svatého Víta, na protivné straně jest pak viděti stejnou mistrností vypočtený hrob svatého Jana Nepomuckého. Konečně jest peníz přiměřenými nápisy, jak českými tak i německými, opatřen. Prodává se za jeden zlatý stř., a sice každému, ať jest oudem čili nic, u Redaktora Dědictví, u kostelního služebnictva na hradě, a v kněhkupectví pp. Crednera a Kleinbuba na staroměstském náměstí. Avšak i všelikým jiným kněhkupectvím zjednán býti může. Radíme ale každému, by peníze toho nikdy neutíral, leskne se zajisté jako zrcadlo, a častým otíráním by jenom ujmu trpěl.

Václav Pešina,

kanovník a redaktor Dědictví Svatojanského.

Ú m r t í.

Vinice Páně a česká literatura opět utrpěla velikou škodu, an jim o jednoho věrného a horlivého dělníka ubylo. Důstojný děkan Slabecký, pan *Jákob Macan*, po dlouhé a dosti bolestné nemoci 26. srpna b. r. v Pánu zesnul. Byltě to nábožný kněz a horlivý pastýř duší, člověk mírné a skromné povahy, jehož sobě každý zamiloval, kdož ho náležitě seznal. Vydal několik velmi užitečných kněh, a pokud zdrav byl, pěknými plody ducha svého i tento náš Časopis věrně podporoval. Kým by někdo stručný jeho životopis nám podal! On byl výtečný pastýř duší, a z příkladu jeho mohli bychom se mnohým věcem přiučiti. Jaký byl život jeho, taká byla smrt: pobožně živ byl, pobožně se světa sešel. Requiescat in pace!

Zpráva o tomto Časopisu.

Již jsme opět jeden ročník tohoto Časopisu s pomocí věrných a pilných přátel a spolupracovníků svých dokonali. Kterak jsme však požádavkům vážených a milých čtenářů dostáli, to nechať oni sami rozsoudí. Pčinili jsme se aspoň, takové věci předkládati, kteréž by byly od času, a mohly zajímati velebné duchovenstvo. A že jsme se poněkud zavděčili čtenářům svým, za to nám ručí nejedno chvalné svědectví, kteréž nám s mnohých stran dáno bylo. Pakli jsme ale vyhověli důstojným a velebným bratřím svým, jest to děkovati těm horlivým a učeným mužům, jenž nám svými pracemi ku pomoci přispívali. *I díky tedy jim a sláva!* Kž by ale také i budoucně nepřestali, Časopis tento věrně podporovati! — Co do budoucího

v y d á v á n í

uvozuje se v známost veškerym p. p. odběratelům, že v budoucím roce Časopis tento tak jak až posud na světlo bude vycházeti. *Bohdá vyjde první svazek 15. ledna na světlo, druhý 15. dubna, třetí 15. července a čtvrtý 15. října.* Cena zůstane tatáž, totiž dva zlaté. Velmi mi lo by nám bylo, kdyby všickni p. p. odbíratelové se nejdéle do nového roku přihlásiti chtěli. Zvláště a zejména prosíme *vysoce důstojných p. p. vikářů*, by jim s obtížením nebylo, z lásky k dobré věci, v okresích jejich předplacení na Časopis tento zaříditi, a výsledek jeho upřímo kanovníkovi a redaktorovi Jirsikovi zdělití. Na posly a jiné outraty povoluje se jim *dvacet ze sta*, kterýchž sobě při odvodu peněz sami hned odraziti mohou.

K b r u s u.

Beru znamená jednání nedokonalé, nedokončené; a protož chybné jest při ohláškách k stavu manželskému: Jan Novák... *bude sobě bráti* Annu Pokornou... Bude sobě

brátí? Kolikrát-li pak? čili jak dlouho? — Bude si ji brátí a snad si konečně přec nevezme. — Jak se má tedy dobře po česku ohlašovati? *Vezme si?* To není jisto; ohlášky nejsou závazkem k stavu manželskému. Ale *miní sobě vzítí* ukazuje na jednání sice nejisté, svobodné, avšak přece v smyslu svém dokončené. Můžet pak se také ohlašovati: Ohlašují se k stavu manželskému: ženich Jan Novák a nevěsta Anna Pokorná. Anebo: v stav sv. manželství vstoupiti miní Jan Novak s Annou Pokornou.

Bezpravi jest horší než *křivda*; ono jest zbavení nějakého práva, tato jest zlomyslné vykládání anebo zlehčení nějakého práva; mimo to se týká *bezpravi* více jmění a statku, *křivda* zas více osoby.

Bířmující, bířmující jest biskup, ostatně se říkej a piš *bířmovní* cedule, *bířmovní* jmeno, kniha *bířmoranjých*.

N á v ě š t í.

Radostnou podáváme zprávu, že totiž náš Litoměřický učený a pilný pan *Řehák* sepsal znamenitou knihu pod názvem: „*Věcní patristická Encyklopedie, či sklad učení katolického ze svatých Otců a učitelů církevních všech věků.*“ Právě jsme spatřili rukopis k tisku již takměř dohotovený; i nerozchází se o nic, než ještě o několik svatých Otců, kteréž pan autor tuto příští zimu dočísti chce, aby pak hned na jaře dílo do tisku dáti mohl. Co jsme skrže mnohá léta sami v úmyslu měli, a což jsme poněkud našim článkem „*Sněm svatých Otců atd.*“ k místu přivéstí hodlali, to pan *Řehák* již uskutečnil, a sice mnohem dokonaleji, než nám by to kdy bývalo možno. Dílo jeho na způsob našeho „*Sněmu,*“ jen že daleko obšírnější a dokonalejší, bude mítí asi 4 svazky, a celou theologii bude v sobě obsahovati. První článek jest *Abraham*: poslední — *Život věčný*; tedy mnoho set článků bude zahrnovati. Srdce nám radostí plesá, že se tu dočkáme díla, jakéhož posud ani naše ani německá literatura neměla, a jakéhož jest nám na nejvýše potřebl. Budoucně více o tom!

Poznamenání důstojných, velebných a učených

P. P.

Spisovatelů,

kterž Časopis tento pracemi svými v letošním roce podporovali, a jak mnoho každý z nich tištěných archů a stran byl podal.

Sepsal tištěných	archů	stran
<i>Bartunek František</i> , lokalista ve Višnově	—	11
<i>Bitý Karel</i> , kaplan v Židlichovicích na Moravě	5	2½
<i>Čvrček Josef</i> , lokalista ve Veltrubech	—	9
<i>Dittrich František</i> , kanovník na Hradě Pražském	—	8
<i>Doležal Emanuel</i> , lokalista na Skryšově	2	1
<i>Havránek František</i> , kněz rytířského řádu křižovnického	2	1
<i>Horčice Josef</i> , kanovník v staré Boleslavi	1	1½
<i>Hron Vojtěch</i> , konsistorní referent a čestný kanovník v staré Boleslavi	—	15
<i>Hyna Karel</i> , zámecký kaplan v Nyžburgu	—	7
<i>Jabulka František</i> , lokalista v Malkovicích	—	13
<i>Krbec Jan</i> , rektor v Georginum v Praze	—	13½
<i>Kurka František</i> , lokalista v Radošovicích	—	14
<i>Mokřý Vojtěch</i> , doktor a professor v bohosloví v Budějovicích	3	1½
<i>Novotný František</i> , psalterista na hradě Pražském	2	13
<i>Ousobský Célestin</i> , kněz řádu Františkánského	1	2
<i>Pešina Václav</i> , kanovník na hradě Pražském	—	1½
<i>Pohan Václav</i> , čestný děkan a biskupský notář v Budějovicích	—	3½
<i>Procházka Tomáš</i> , kaplan v Ivančicích	—	10
<i>Prucha Karel</i> , spiritual v Pražském semináři	—	11
<i>Rokoš Josef</i> , kaplan v Malšicích	—	14
<i>Špachta Dominik</i> , farář v Kolči a arcibiskupský notář	1	15½
<i>Tomek Mikuláš</i> , kapitolní děkan metropolit. chrámu Páně	—	4
<i>Wacek František</i> , děkan a vikář v Kopidlně a dvorní c. k. kaplan	—	6
<i>Weverka Emilian</i> , psalterista v metrop. chrámu Pražském	—	10
<i>Votýpka Josef</i> , farář v Hbitech	1	11
<i>W. W.</i>	—	15
<i>N.</i>	—	2
<i>Redaktor</i>	16	8½
Summa	48	—

Dopiřovatel.

1. Docházejí k redakci obřirné úvahy kněh německých s tou žádostí, by přijaty byly do tohoto Časopisu. Váženým těmto p. p. spisovatelům dáváme na vědomí, že nemůžeme nedostáti tomu slovu, kteréž jsme čtenářům svým hned na počátku dali, ohlašující mu tento Časopis. Pravili jsme totiž v 1. svazku (1838) na str. X. takto: Soudíme, že předuě literatura českoslovanská má míti zde své místo. Za tou příčinou cizojazyčnou literaturu, kteráž bez toho jinde jest umístěna a zastoupena, opomineme. Nic méně připojme na konci toho oddělení, kteréž obsahovati bude literaturu, *krátkého Oznamovatele* nejvýtečnějších kněh cizojazyčných, v známost je uvedouce několika slovy aneb poukázáním, kde se obřirné úvahy dočísti lze.

2. Výborné pojednání: „*O právu papeře, potvrzovati zvolené biskupy,*“ dořlo nás pozdě, a protož jsme je nemohli tomuto přítomnému svazku přivělití. Podámeť je ale v přířtím svazku. Prosíme, by učený a důstojný pan spisovatel brzo nám zase něco zaslal.

3. Důstojní a velební p. p. spisovatelové, kteréž posud v pokladnici časopisné mají svůj honorar, nechať ráci se sami k redakci laskavě dostaviti, aneb sem někoho poslati, aneb vykážati, jakou cestou se jim má odeslati.

4. Tento svazek vydán byl 15. řřjna, a přířtí prvni ročníku 1850 bohdá již 15. ledna na světlo vyjde, za kteroužto příčinou opět a opět prosíme, by se p. p. odběratelové záhy přihlásili, aby se vědělo, jak veliké by mělo býti vydání.

O b s a h

všech čtyř svazků tohoto ročníku.

D o g m a t i k a.

		Str.
O tajemství nejsvětější trojice Boží	I.	3
Předobrazení Messiášská	II.	10
O skutečné přítomnosti Krista Pána v nejsvětější svátosti oltářní	III.	3
Některé vyslipky církvi Boží činěné	III.	25
O zjevení	IV.	11
Všeobecné důvody potvrzující pravdivost víry křesťanské	IV.	23

M o r a l.

Poměr a výměr svobody	I.	39
Svoboda, rovnost a bratrství	I.	51
Rozdíl mezi pravou a nepravou osvětou	II.	28
Pauperismus, proletariát atd.	IV.	38
Zdaž učení křesťanské: „Všeliká moc z Boha jest“ s vládou konstituční se srovnává	IV.	52

H i s t o r i e.

Posloupnost papežů	I.	3
Zásluhy církve katolické o svobodu občanskou	II.	38

C í r k e v n í p r á v o.

O jmenu a postavení lokalistů	I.	152
Něco u příčině zádušního jmění	I.	164
O právech obcí v církevních záležitostech	I.	64

	Str.
Účastenství presbyterů ve vládě církevní . . .	II. 59
O prominutí překážek manželství rušicích a o platech atd.	II. 103
O synodách	II. 85
O zevnitřním synod uřízení	III. 43
Úvaha prozatímního ministerského zákona . .	III. 71
O civilním sňatku manželském	III. 87
Rovnováha v způsobu řízení církevního . . .	III. 118

P a s t o r a l k a.

Povinen-li jest duchovní i o vezdejší blahobyť svěřenců svých pečovati	IV. 59
Dva návrhy ku potřebné reformě	III. 61
Hlasy reform se dovolávající	IV. 73
Exercicie a synody	IV. 95
Odpovědi na otázky	I. 106
Drobnůstky z ouřadu pastýřského	I. 94
— — —	II. 122
— — —	III. 130
— — —	IV. 109
Drobnůstky ze života pastýřského	I. 99
— — —	II. 133
— — —	III. 132

Š k o l s t v í.

Ven ze škol vyženu vás	I. 77
O katechismu	I. 113
Církev a škola	II. 112
— —	III. 94

K á z a n í.

Při svěcení praporek	I. 125
Při druhotinách kněžských a svěcení školy . .	II. 136
K oddávkám	III. 134

	Str.
Při obnovení chrámu Páně	IV. 123
Oratio in Coena Domini	IV. 3

Sněm svatých Otců.

Boháč	I. 131
Bohatství	II. 153
Chrám Páně	III. 138
Chudoba	IV. 134

Literatura.

Bílého děje svaté církve	I. 136
Cecilie	I. 42
Felizny výkladové na Evangelia	IV. 153
Frostův: Lev český	I. 144
Frostova: Jen s pravdou ven	IV. 122
Janalíkova rodina Důvěrova	I. 144
Karlíka Životy Svatých	I. 138
Klácelova Dobrověda	II. 156
Krbcův nevinný, svatý mládenec Aloysius	IV. 151
Krolmusova Agenda	IV. 137
Moravské církevní Časopisy	III. 144
Neumannův Dějepis	I. 134
Pohořelého Kancional	IV. 149
Škodova cesta na Kalvarii	III. 140
Šmida biblické příběhy	IV. 141
Špachtova Homiletika	II. 161
Štulcův Blahověst	I. 140
Sušila spisy svatých Otců	IV. 148
Tylův. Vojta, chudý čeledín	IV. 154

Oznamovatel.

Nové německé knihy	I. 146
— —	II. 162
— —	III. 150
— —	IV. 160

Z p r á v y.

	Str.
Zprávy o arcibiskupské visitaci	I. 152
Nač ty vřesky medle?	I. 169
Vyvolení pana probošta a pana děkana při metro- politním chrámu Páně atd.	I. 173
Kněžské druhotiny	I. 176
Umělec Hellich	I. 179
Znamení přonešení poslední vůle	I. 181
Ukaz povětrný roku 1848	I. 181
Necrolog nejdůstojnějšího arcibiskupa Prazského	II. 164
Zvolení nejdůstojnějšího generalního vikáře . .	II. 179
List k Jeho Svatosti papežské	II. 181, III. 168
Jednota katolíků v Praze	II. 184
List biskupský k lidu	III. 153
Život měšťanů dvojího vyznání víry věku 15. v Ivančicích	III. 176
Socha svaté Lidmily	III. 186
Zpráva o dědictví sv. Jana Nepomuckého . . .	III. 186
O Pražské theologické fakultě	III. 188
Oznámení nového vydání písma svatého . . .	III. 188
Otázky při farním konkursu	I. 122, IV. 181
K brusu	I. 184, IV. 184
Návěští	I. 189, III. 190, IV. 185
Povýšení a inštalaci	III. 171, IV. 182
Ustav zaopatřující ve Vídni	IV. 170
Porada biskupská ve Vídni l. P. 1563.	IV. 176
Potěšitelné zprávy o Exerciciích	IV. 166
Slovanská pobožnost	IV. 178
Památní peníz	IV. 182
Úmrtí	IV. 183
Zpráva o tomto Časopisu	IV. 184
Poznamenání důstojných, velebných a učených p. p. spisovatelů atd.	IV. 186
Dopisovatel	I. 191, II. 191, III. 191, IV. 187

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Oratio in Coena Domini	3
O zjevení	11
Všeoobecné důvody potvrzující pravdivost víry křesťanské	23
Pauperismus — Proletariat — Socialismus — Komunismus	38
Zdaž učení křesťanské: „Všecká moc z Boha jest“ s vládou konstituční se srovnává	52
Dlužno-li duchovnímu pastýři také o pozemské dobro jednotlivých lidí a veškerého obecnstva pečovati? A kterak?	59
Hlasy reform se dovolávající	73
Synody a Exercicie	95
Drobnůstky z úřadu pastýřského	109
Kázání	123
Sněm svatých Otců a t. d.	134

Literatura.

Agenda česká křesťanů katolických atd.	137
Šmida biblické příběhy atd.	141
Jen s pravdou ven atd.	142
Spisy svatých Otců apoštolských	148
Kancional Pohořelého	149
Nevinný svatý mládenec Aloysius	151
Výkladové na Evangelia	153
Vojta, chudý čeledín	154
Oznamovatel	160

Zprávy.

Povýšení a inštalaci	162
Potěšitelné zprávy o kněžských Exerciciích a církevních Missiích v Čechách	166
Způsob, kterak se málem peněz mnoho dobrého vypůsobiti dá	170
Porada biskupská ve Vídni l. P. 1563	176
Navržení k slovanské pobožnosti	178
Otázky při farním konkursu	181
Památní peníz bratrstva Dědictví Svatojanského	182
Úmrtí	183
Zpráva o tomto časopisu	184
K brusu	184
Návěští	185
Poznamenání důstoj. a veleb. p. p. spisovatelů atd.	186
Dopisovatel	187
Obsah všech čtyř svazků	188

